

T.C.

KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**KIRSAL KALKINMADA MİKRO KREDİNİN ROLÜ: KARAMAN İLİNDE
MİKRO KREDİ KULLANAN KADINLAR**

Hazırlayan

Tuba BAĞCI DOĞAN

İktisat Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans

Danışman

Doç. Dr. Bülent DARICI

KARAMAN 2019

T.C.

KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**KIRSAL KALKINMADA MİKRO KREDİNİN ROLÜ: KARAMAN İLİNDE
MİKRO KREDİ KULLANAN KADINLAR**

Hazırlayan

Tuba BAĞCI DOĞAN

İktisat Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans

Danışman

Doç. Dr. Bülent DARICI

KARAMAN 2019

	TEZ ONAY SAYFASI FORMU	Doküman No	FR-285
		İlk Yayın Tarihi	05.02.2018
		Revizyon Tarihi	
		Revizyon No	00
		Sayfa No	1/1

**KIRSAL KALKINMADA MİKRO KREDİNİN ROLÜ: KARAMAN İLİNDE
MİKRO KREDİ KULLANAN KADINLAR**

Tezin Kabul Ediliş Tarihi: 29.11.2019

Jüri Üyeleri (Unvanı, Adı Soyadı)

Başkan :Doç. Dr. Muhammet Fatih Bilal ALODALI

Üye : Doç. Dr. Bülent DARICI

Üye : Dr. Öğr. Üyesi İclal ÇÖĞÜRCÜ

İmzası

Bu tez, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun/...../..... tarih ve sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Enstitü Müdürü: Doç. Dr. İdris Nebi UYSAL

Hazırlayan

Kalite Sistem Onayı

ÖNSÖZ

Mikro kredi özellikle kadınların ekonomik hayata kazandırılmasında önemli bir programdır. Sistemde herhangi bir kefil ya da teminat istenmemektedir. Bu da dar gelirli olan kadınların daha kolay mikro kredi almalarını sağlamaktadır. Mikro kredi sayesinde kadınlar ekonomik ve sosyal yönlerden gelişerek daha özgür bireyler haline gelmektedirler. Çalışmada mikro kredi kullanan kadınların kırsal kalkınmadaki rolleri araştırılmıştır. Sonuçta mikro kredinin kırsal kalkınmayı olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Tez çalışmam boyunca değerli bilgisini ve tecrübelerini benimle paylaşan danışman hocam Doç. Dr. Bülent Darıcı'ya, uygulama bölümünde yardımlarını eksik etmeyen saygı değer hocam Doç. Dr. Taner Güney'e, tüm lisans ve yüksek lisans eğitimimde emeği geçen Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi iktisat bölümü hocalarına ve maddi- manevi desteklerini hiçbir zaman eksik etmeyen eşim Fatih Doğan ve sevgili aileme sonsuz teşekkürlerimi borç bilirim.

ÖZET

1970’li yıllarda Bangladeş’te Prof. Dr. Muhammed Yunus tarafından uygulamaya konulan mikro kredi programı başarılı sonuçlar vermesiyle kısa sürede tüm dünyaya yayılmıştır. Türkiye’de ilk olarak Kadın Emegini Değerlendirme Vakfı, Maya Mikro Kredi İşletmesi tarafından 2002 yılında mikro kredi çalışmaları başlatılmıştır. İlk defa 2003 yılında dönemin Milletvekili Aziz Akgül tarafından Diyarbakır’da mikro kredi gündeme getirilmiş ve Türkiye İsrافی Önleme Vakfı, Grameen Mikro Kredi Programı ile uygulamaya koyulmuştur. Uygulama sonucunda başarılı sonuçlar elde edilmesiyle ülkemizde de mikro kredi yaygınlaşmıştır.

Çalışmada Karaman’da mikro kredi kullanan kadınlara anket çalışması yapılmıştır. Anket kapsamında katılımcılara 47 adet soru yöneltilmiştir. Ankette mikro kredi kullanan kadınların demografik özellikleri, ekonomik özellikleri ve mikro kredi ile ilgili bilgiler sorulmuştur. Araştırma soruları ile Karaman’da mikro kredinin kırsal kalkınmadaki rolü araştırılmıştır. Araştırma sonucunda mikro kredinin kırsal kalkınmaya katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kırsal Kalkınma, Mikro Kredi, Grameen Mikro Kredi Programı, Karaman İlinde Mikro Kredi Kullanan Kadınlar

ABSTRACT

In 1970s, micro-credit program implemented by Prof. Dr. Muhammed Yunus spread to the whole World in a short time with its successful results in Bangladesh. First Women's Work Foundation in Turkey, micro-credit work was initiated in 2002 by Maya Micro Credit Business. The first time in 2003 by the Member of Parliament Aziz Akgül in Diyarbakır micro-credit was brought to the agenda and Turkey Waste Prevention Foundation, has been put in place with Grameen Micro Credit Program. As a result of the successful results, micro credit has become widespread in our country.

In this study, a questionnaire was applied to women using micro credit in Karaman. 47 questions were asked to the participants in the survey. Demographic characteristics, economic characteristics and information about micro-credit of micro-credit women were asked in the survey. With the research questions, the role of micro-credit in rural development in Karaman was investigated. As a result of the research, it has been concluded that micro credit contributes to rural development.

Keywords: Rural Development, Microcredit, Grameen Microcredit Program, Women Using Microcredit in Karaman Province

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	3
KIRSALLIK KAVRAMLARI, KIRSAL KALKINMANIN AMAÇLARI VE KIRSAL KALKINMA MODELLERİ	3
1.1. Kırsal Alan Kavramı	3
1.2. Kırsal Kalkınma Kavramı	4
1.3. Kırsal Kalkınma Amaçları	6
1.3.1. Ekonomik Amaç.....	7
1.3.2. Sosyokültürel Amaç	9
1.3.3. Örgütsel Amaç	10
1.3.4. Endüstriyel Amaç.....	11
1.4. Kırsal Kalkınma Modelleri.....	11
1.4.1. Merkez Köy Modeli	13
1.4.2. Köy – Kent Modeli.....	14
1.4.3. Örnek Köy Modeli	16
1.4.4. Tarım – Kent Modeli.....	16
1.4.5. Çok Yönlü Kırsal Alan Planlaması Modeli	17

1.4.6. Toplum Kalkınması Modeli.....	19
1.4.7. Köye Dönüş Modeli	19
İKİNCİ BÖLÜM	21
MİKRO KREDİNİN ORTAYA ÇIKMASI, MODELLERİ VE TÜRKİYE’DE MİKRO KREDİ UYGULAMALARI	21
2.1. Mikro Finansman Kavramı.....	21
2.2. Mikro Kredi Kavramı.....	22
2.3. Mikro Kredi Uygulamalarının Tarihsel Gelişim Süreci.....	26
2.4. Mikro Finansman Kuruluş Modellerinin İncelenmesi	29
2.4.1. Grameen Modeli.....	29
2.4.2. Birlik Modeli.....	31
2.4.3. Grup Modeli.....	31
2.4.4. Garanti Sağlayan Kuruluş Modeli.....	32
2.4.5. Topluluk Bankası Modeli	32
2.4.6. Kooperatif Modeli	32
2.4.7. Kredi Birliği Modeli	33
2.4.8. Bireysel Model	33
2.4.9. Aracı Kurum Modeli	33
2.4.10. Sivil Toplum Kuruluşu Modeli	33
2.4.11. Toplum Baskısı Modeli	34

2.4.12. Döner Tasarruf ve Kredi Birlikleri Modeli (ROSCA – Rotating Saving and Credit Associations).....	34
2.4.13. Küçük İşletme Modeli	35
2.4.14. Köy Bankacılığı Modeli.....	35
2.5. Türkiye’de Mikro Kredi Veren Kuruluşlar.....	36
2.5.1. Kadın Emeğini Destekleme Vakfı (KEDV) Maya Mikro Ekonomik Destek İşletmesi.....	36
2.5.1.1. Dayanışma Grupları Kredisi (MayaBiz).....	38
2.5.1.2. Bireysel Kredi (MayaBen)	38
2.5.1.3. İhtiyaç Kredisi (MayaAile)	39
2.5.2. Türkiye İsrافی Önleme Vakfı (TİSVA) Grameen Mikro Kredi Programı (TGMP)	40
2.5.2.1. Temel Kredi	41
2.5.2.2. Sözleşmeli Kredi	41
2.5.2.3. Girişimci Kredisi	42
2.5.2.4. Mücadeleci Vatandaş Kredisi	43
2.5.2.5. Mikrosera Kredisi.....	43
2.5.2.6. Hayvancılık Kredisi.....	43
2.5.3. Toplum Gönüllüleri Vakfı (TGV).....	45
2.5.4. İl Özel İdareleri	45
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	46

KARAMAN'DA MİKRO KREDİ UYGULAMASI ÜZERİNDE YAPILAN BİR ARAŞTIRMA.....	46
3.1. Araştırmanın Amacı.....	46
3.2. Araştırmanın Problemleri.....	46
3.3. Araştırmanın Önemi.....	46
3.4. Araştırmanın Kapsamı	47
3.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	47
3.6. Veri Toplama Yöntemi	48
3.7. Literatür Taraması.....	48
3.7.1. Mikro Kredi Uygulamalarında Olumlu Sonuca Ulaşan Çalışmalar	49
3.7.2. Mikro Kredi Uygulamalarında Olumsuz Sonuca Ulaşan Çalışmalar	55
3.7.3. Mikro Kredi Uygulamalarının Kalkınmayı Sağlamada Tek Başına Yeterli Olmadığı Sonucuna Ulaşan Çalışmalar.....	57
3.8. Araştırmanın Bulguları	59
3.8.1. Araştırmanın Güvenilirliği.....	59
3.8.2. Demografik Özellikler.....	60
3.8.3. Ekonomik Özellikler	63
3.8.4. Mikro Kredi İle İlgili Bilgiler	66
SONUÇ, DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER.....	83
KAYNAKÇA	89
EKLER.....	98

Ek – 1: Anket Soruları.....	98
-----------------------------	----

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Maya Mikro Kredi Türleri.....	40
Tablo 2: Türkiye Grameen Mikro Kredi Programı Kredi Türleri	44
Tablo 3: Güvenilirlik Testi	60
Tablo 4: Ankete Katılanların Yaşı	60
Tablo 5: Katılımcıların Medeni Durumu.....	60
Tablo 6: Katılımcının Çocuk Sayısı.....	61
Tablo 7: Katılımcının Eğitim Durumu.....	61
Tablo 8: Katılımcının Mesleği.....	62
Tablo 9: Katılımcının Eşinin Mesleği	62
Tablo 10: Katılımcının Sosyal Güvencesi.....	63
Tablo 11: Katılımcının Oturduğu Eve Ait Bilgiler	64
Tablo 12: Katılımcının Oturduğu Evde Yaşayan Kişi Sayısı.....	64
Tablo 13: Katılımcının Ailesinde Çalışan Kişi Sayısı	64
Tablo 14: Katılımcının Ailesinin Toplam Aylık Geliri.....	65
Tablo 15: Gelir Getiren Mal Varlığı Durumu	65
Tablo 16: Katılımcıların Karar Alma Durumları.....	66
Tablo 17: Katılımcıların Mikro Krediden Haberdar Olma Durumları	66
Tablo 18: Katılımcının Mikro Kredi Almadan Önceki İşİ	67
Tablo 19: Katılımcının Mikro Kredi Alma Tarihi	67
Tablo 20: Katılımcının Mikro Kredi Alma Sayısı	68
Tablo 21: Katılımcının Aldığı Mikro Kredi Miktarı.....	68
Tablo 22: Katılımcının Mikro Krediyi Kullandığı Alan	69
Tablo 23: Katılımcının Mikro Kredi Kullanarak Yaptığı İşte Çalışan Kişiler	69
Tablo 24: Katılımcının İşİ Ne Zamandan Beri Yaptığı.....	70

Tablo 25: Katılımcının İhtiyaç Duyduğu Kredi Miktarı	70
Tablo 26: Katılımcıların Mikro Krediyi Geri Ödeme Durumları	71
Tablo 27: Katılımcılardan Mikro Krediyi Borçlarını Ödeyebilmek İçin Alanlar.....	71
Tablo 28: Katılımcılardan Mikro Krediyi Geçimini Temin Etmek İçin Alanlar.....	72
Tablo 29: Katılımcılardan Mikro Krediyi Çocuklarının Eğitimini Sağlamak İçin Alanlar	72
Tablo 30: Katılımcılardan Mikro Krediyi Eşinin İsteği Üzerine Alanlar	72
Tablo 31: Katılımcılardan Mikro Krediyi Mevcut İşini Büyütmek İçin Alanlar	73
Tablo 32: Katılımcılardan Mikro Krediyi Yeni Bir İş Kurmak İçin Alanlar	73
Tablo 33: Katılımcılardan Mikro Krediyle Sadece Kendi Kazandığı Parası Artanlar	74
Tablo 34: Katılımcılardan Mikro Krediyle Evlerine Giren Toplam Geliri Artanlar	74
Tablo 35: Katılımcıların Eve Gelirlerini Harcama Durumları.....	75
Tablo 36: Katılımcıların Geliri Harcama Konusunda Karar Verme Durumları.....	75
Tablo 37: Mikro Krediyle İnsanların Katılımcılara Davranışları	76
Tablo 38: Mikro Kredi Sonrasında Katılımcıların Aile İçi İlişkileri	76
Tablo 39: Katılımcıların Mikro Krediden Sonra Girişkenlik Durumları	76
Tablo 40: Katılımcıların Mikro Krediden Sonra Arkadaşlık Durumları	77
Tablo 41: Katılımcıların Tekrar Mikro Kredi Alma Durumları	77
Tablo 42: Katılımcıların İleriye Dönük Planları.....	78
Tablo 43: Mikro Kredinin Önerilebilirliği	78
Tablo 44: Katılımcının Mikro Krediyi Banka Kredilerine Tercih Etme Sebepleri	79
Tablo 45: Katılımcıların Mikro Kredi Teminatına İlişkin Düşünceleri	79
Tablo 46: Mikro Kredinin İhtiyaca Uygunluğu.....	80
Tablo 47: Mikro Kredide Vade Uygunluğu	80
Tablo 48: Mikro Kredide Formalite Azlığı	81

Tablo 49: Katılımcıların Mikro Kredinin Riskleri Hakkındaki Düşünceleri	81
Tablo 50: Katılımcıların Kurum Hakkındaki Düşünceleri.....	82

KISALTMALAR

AB: Avrupa Birliği

B.Y.K.P.: Beş Yıllık Kalkınma Planı

DPT: Devlet Planlama Teşkilatı

KEDV: Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı

OECD: İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı

PTT: Posta Telefon Telgraf

ROSCA: Döner Tasarruf ve Kredi Birlikleri Modeli

STK: Sivil Toplum Kuruluşları

TİSVA: Türkiye İsrafi Önleme Vakfı

TGMP: Türkiye Grameen Mikro Kredi Programı

TGV: Toplum Gönüllüleri Vakfı

EKLER LİSTESİ

Ek -1: Anket Soruları	99
-----------------------------	----

GİRİŞ

Günümüzde gelişmiş ülkelerde kırsal ile kent arasında sosyo-ekonomik farklılık yaşanmazken, gelişmekte olan ülkelerde kentler gelişirken kırsal alanlar dezavantajlı konuma gelmişlerdir. Kırsal alanlarda kentlere göre üretim ve istidam alanları daha dar ve gelir dağılımlarında adaletsizlik daha fazladır. Bu nedenle ülkeler kırsal alanların kalkındırılması için çeşitli politikalar uygulamaya koymaktadırlar.

Kırsal alanların kalkındırılması için emek faktörünün üretime katılması gerekmektedir. Gelişmekte olan ülkelerde erkek istihdamı yüksek oranlarda olmasına rağmen kadın istihdamı düşük seviyelerde kalmaktadır. Kadınların ekonomik hayata katılımını sağlamak için Muhammed Yunus tarafından Bangladeş'te mikro kredi programı uygulamaya koyulmuştur. Uygulamadan başarılı sonuçlar elde edilmesiyle mikro kredi programı tüm dünyaya yayılmıştır. Ülkemizde ise tam anlamıyla mikro kredi uygulaması 2003 yılında Diyarbakır'da hayata geçirilmiştir.

Çalışmada Karaman ilinde uygulanan mikro kredi programlarının kırsal kalkınmaya etkileri incelenmiştir. Bu amaç doğrultusunda Karaman'da mikro kredi kullanan kadınlara anket yapılmış ve sonuçlar yorumlanmıştır.

Araştırmanın temel varsayımı; mikro kredinin kadınları ekonomi içerisine dahil ederek kalkınmayı sağlayabileceğidir.

Kırsal alanlarda kadınların dezavantajlı konumda olmasından dolayı ve mikro kredilerin genellikle kadınlara verilmesinden dolayı çalışma kadınlar üzerinde yapılmıştır. Karaman ilinde mikro kredi kullanan kadınların şehir merkezinde bulunmasından dolayı ise Karaman il merkezindeki mikro kredi kullanan kadınlar araştırmanın sınırlarını oluşturmaktadırlar.

Çalışma Karaman ilinde mikro krediyi araştıran nitel bir araştırma özelliği taşımaktadır. Ayrıca Karaman İlinde mikro kredinin kırsal kalkınmaya etkisini araştıran da ilk çalışma olması nedeniyle önem arz etmektedir.

Çalışmanın birinci bölümünde kırsal alan ve kırsal kalkınmanın tanımlanması yapılmıştır. Daha sonra kırsal kalkınmanın amaçları ve modelleri incelenmiştir. İkinci bölümde mikro finansman ve mikro kredinin tanımlanması yapılmıştır. Devamında mikro kredinin tarihsel gelişim sürecinden bahsedilmiştir. Daha sonra mikro finansman kuruluş modelleri ve Türkiye’de mikro kredi veren kuruluşlar incelenmiştir. Araştırmanın üçüncü bölümünde ise Karaman’da mikro kredi uygulaması üzerine bir araştırma yapılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KIRSALLIK KAVRAMLARI, KIRSAL KALKINMANIN AMAÇLARI VE

KIRSAL KALKINMA MODELLERİ

1.1. Kırsal Alan Kavramı

Günümüzde ülkeler kırsal alanlarını tanımlarken birbirinden farklı sosyo-ekonomik kriterler kullanmaktadırlar. Bu nedenle kırsal alanın tanımlanmasında herkes tarafından kabul edilebilir bir tanım yapmak zorlaşmaktadır. Tanımlamalarda kırsal alanlar arazi parçası olarak ele alınarak ve arazinin kullanımı, bölgedeki tarımsal çeşitlilik, bölgenin kentlere yakınlığı, bölge halkının alışkanlıkları, ekonomik faaliyetleri, nüfus yapısı ve bölgenin göç yapısı göz önüne alınarak değerlendirme yapılmaktadır (Bakırcı, 2007: 23).

Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Kırsal Kalkınma Özel İhtisas Komisyonu Raporu'na göre kentsel yerleşim yerleri dışında kalan alanlar kırsal alan olarak nitelendirilmekte ve kırsal alanların özellikleri şu şekilde açıklanmaktadır: kırsal alanlarda yaşamsal ve ekonomik faaliyetler doğal üretim kaynaklarının kullanımına bağlıdır ve teknolojik gelişmeler görece gecikmeli olarak hayata geçmektedir. Gelenekler ve töreler bu bölgelerde daha hakimdir ve ekonomik, toplumsal, kültürel gelişmeler daha yavaş işlemektedir. Yaşam biçimleri ve tüketim şekilleri geleneksele bağlı olduğu için insan ilişkilerinde de yüz yüzelik yaygındır (DPT ÖİK Raporu, 2000:2).

Avrupa Birliği Kırsal Kalkınma Raporunda, kırsal alan tanımlarının on yıllardır yapılmasına rağmen günümüzde uluslararası ortak bir tanımının yapılamadığı belirtilmiştir. Ortak tanım yapılamamasının ana nedenleri de şu şekilde açıklanmıştır: neyin kırsal olduğu ya da olmadığı ve kırsal kesimi karakterize eden (doğal, ekonomik, kültürel vb.) unsurların

çeşitli olması, “nesne” ye göre özel olarak yapılmış tanımlamaya sahip olması gereği, temel coğrafi birimler düzeyinde konuyla ilgili veri toplama zorluğu nedeniyle tek bir tanım kullanılamamaktadır (EU Agriculture and Rural Development Report, 2013:16).

Nüfus yoğunluğu temel alınarak OECD (İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı) tarafından geliştirilen kırsal alan tanımı AB (Avrupa Birliği) tarafından da kullanılmaktadır. Buna göre, nüfus yoğunluğu yerel idari birim düzeyinde km^2 ye 150 kişiden az olan yerler kırsal alan olarak kabul edilmektedir. Ayrıca OECD’nin kırsal alan tanımlamasında km^2 ye 150 kişiden az nüfusa sahip olan ilçeler baskın kırsal alanlar, bir ildeki toplam nüfusun %15’i ile %49,9’unun yaşadığı alanların km^2 başına 150 kişiden az yoğunluğa sahip ilçelere orta ya da önemli kırsal alanlar, bir ildeki toplam nüfusun %15’inden azının km^2 başına 150 kişiden az yoğunluğa sahip olduğu ilçeler baskın kentsel alanlar olarak tanımlanmıştır (Salkım, 2014:13).

Avrupa Birliği İstatistik Kurumu Eurostat ise kırsal alanı şehirleşme düzeyine göre tanımlamıştır. Buna göre (Yıldız, 2009:81);

- I. Yoğun Nüfuslu Alanlar:** Toplam nüfusun en az 50.000 kişi olduğu ve km^2 de 500’den fazla kişinin bulunduğu komşu belediye gruplarını içeren topluluk,
- II. Orta Yoğun Nüfuslu Alanlar:** Toplam nüfusu 50.000 kişiden fazla olan ve km^2 ye 100’den fazla kişinin bulunduğu belediye grupları,
- III. Seyrek Nüfuslanmış Alanlar:** Yoğun ve orta yoğun nüfuslu alanların dışında kalan belediye gruplarıdır.

1.2. Kırsal Kalkınma Kavramı

Bir ülkedeki niceliksel artışların yanında nitel değişimlerin de gözlenmesine kalkınma denilmektedir. Yani ülkedeki gelir ve üretim artışlarının yanı sıra sosyal,

ekonomik, kültürel ve politik alanlarda yaşanan yapısal değişim aşamasına kalkınma denir (Berber, 2011:8).

Kalkınma sınırları ve sonucu kesin olmayan dinamik bir süreçtir. Bu nedenle mevcut koşullara ve değişen şartlara göre farklılaşan ve sonucunda da çözüm odaklı değişken bir olgudur. Söz konusu değişkenlikler sebebiyle tanımlamalarda da farklılıklar oluşmuştur. Bu süreçte ülkeler kendi gelişmişlik seviyelerine göre önceliklerini belirleyerek kendi yaklaşımlarına göre tanımlamalarda bulunmuşlardır. Örnek verecek olursak; Avrupa Birliği kırsal kalkınmayı kırsal alanlarda yaşayan yoksulların refah seviyelerinin yükseltilmesinin yanı sıra bu kesimin daha iyi koşullarda yaşaması, kırsal yaşamın devamlılığının sağlanması, doğal kaynakların sürdürülebilirliği ve çevrenin korunması gibi genel bir ifadeyle tanımlarken, Birleşmiş Milletler Teşkilatı'nda ise kırsal kalkınma; kırsal alanlarda yaşayan küçük çiftçiler, kiracı üreticiler ve topraksız köylülerden oluşan yoksul kesimin refah seviyelerini yükseltmek olarak tanımlanmıştır (Bakırcı, 2007:31-32).

İlk kez Birleşmiş Milletler Örgütü tarafından yapılan 'toplum kalkınması' tanımı kırsal kalkınma ile eşdeğer niteliktedir. Buna göre kırsal kalkınma; küçük toplulukların içinde bulundukları sosyal, ekonomik ve kültürel imkanlarını geliştirmelerine devletin de destek vermesi sayesinde bu toplulukların halkın bütünüyle kaynaşması ve ulusal kalkınmaya hep beraber katkıda bulunma sürecidir (Ayanoğlu, 2008:8).

Kırsal Kalkınma Stratejisi Raporuna göre kırsal kalkınma, kırsal alanların potansiyel kaynaklarının değerlendirilerek doğal ve kültürel varlıkların korunması, kentsel alanlarla kırsal alanların iş ve yaşam koşullarının uyumlu hale getirilmesi ve bu durumun sürdürülebilir olmasını sağlamak olarak tanımlanmıştır (Salkım, 2014:48).

BM Örgütü, OECD, Dünya Bankası ve DPT gibi örgüt ve kuruluşların yaptığı tanımlamalar örnek alınarak II. Tarım Şurası Kırsal Kalkınma Raporu'nda kırsal kalkınma şu şekilde tanımlanmıştır: kırsal alanlarda yaşayan ve geçimini tarım sektöründen karşılayan kişilerin, insanca yaşam koşullarına ulaşmaları için öncelikle içlerinde bu duyguyu oluşturmak daha sonra bu koşullara ulaşmaları için maddi ve manevi tüm yardımların yapılarak kalkınmalarını sağlamaktır (Örs, 2013:21).

DPT Kırsal Kalkınma Özel İhtisas Komisyonu Raporunda kırsal kalkınma şu şekilde açıklanmıştır (DPT ÖİK Raporu, 2000:3):

- Ekonomik, toplumsal ve kültürel boyutları bulunan bir süreçtir.
- Evrensel ölçütler, eşitlik ve denge (adalet) ilkeleri ile geliştirilmiş kırsal yaşam düzeyidir.
- Kırsal toplumun ülke gelişmişliği ve refahından, yerinden kalkınarak pay almasıdır.
- Kırsal emeğin üretken olduğu ve haklarını aldığı bir istihdam biçimidir.
- Kaynaklara daha iyi ulaşım, refah ve gelirin dengeli paylaşılarak geliştirilen yaşam düzeyidir.
- Kırsal alanda yoksulluğun ve kötü beslenmenin yok edilmesidir.
- Kırsal toplum yaşamının modernizasyonudur.
- Kent/ kır ayrışımının azaltılmasıdır.
- Kırsal sayılan ortamların ekonomik kalkınmasıdır.

1.3. Kırsal Kalkınma Amaçları

Kırsal nüfusun gelir seviyelerini arttırmak ve yaşam standartlarını yükseltmek kırsal kalkınmanın ana hedefidir. Bu nedenle kırsal nüfusun gelirini arttırıcı ekonomik politikaların gerçekleştirilmesi, kırsal alanlarda istihdam olanaklarının arttırılması, yaşam standartlarının iyileştirilmesi, bu alanlarda örgütlenmenin ve katılımın sağlanması oldukça önem taşımaktadır. Kalkınmada yerel kaynakların harekete geçirilerek bu kaynaklardan gelir ve istihdam elde edilmesi ise kırsal kalkınmanın temel amacıdır (Gülçubuk ve Karabıyık, 2002:471-472). Aynı zamanda kırsal kalkınma köy ve kent arasındaki farklılıkları gidererek kentlerin çekiciliğini azaltmayı bu sayede de kırsal alanları daha yaşanılır yerler haline getirmeyi amaçlamaktadır (İçen, 2012:10).

Daha açık bir ifadeyle kırsal kalkınmanın amacı kırsal nüfusun yapısal özelliklerini göz önüne alarak, karşılaştıkları sorunları çözüme kavuşturmak, bu alanlarda yaşayanların emeğinin hakkını vererek ve ürünlerinin değerlerinin verilmesini sağlayarak gelir ve refah düzeylerini arttırmak ve bu sayede ekonomik ve sosyal gelişmenin sağlanmasıdır (Yılık, 2011:10).

Yerel kaynakların ve potansiyellerinin değerlendirilip, doğal ve kültürel varlıkların korunması temel alınarak; kırsal alanlarda yaşayan insanların iş ve yaşam şartlarının kentsel alanlarla uyum içinde geliştirilmesi ve gelişimin sürdürülebilir olmasını sağlamak Türkiye’de kırsal kalkınmanın uzun vadedeki amaçlarıdır (Durna, 2018:10).

Kırsal kalkınmanın ekonomik, sosyokültürel, örgütsel ve endüstriyel amaç olmak üzere 4 amacı vardır:

1.3.1. Ekonomik Amaç

Ülkelerin kalkınmışlık derecelerini ölçerken ihracat, ithalat ve milli gelir gibi toplumların refah düzeylerini doğrudan etkileyen ekonomik veriler kullanılmaktadır. Bu ekonomik veriler ışığında toplumların refah düzeylerini yükseltecek ve gereksinimlerini daha iyi karşılamasını sağlayacak tedbirleri ise kırsal kalkınma almaktadır. Bu tedbirler işsizlik sorununun çözümünden, gelir dağılımında adaletin sağlanmasına kadar geniş bir alanı kapsar. Kırsal kalkınmada ekonomik amaç, kırsal alanın yerel kaynaklarını değerlendirerek sınırlı olan bu kaynaklarla en iyi şekilde üretim yapılmasını sağlamaktır (İçen, 2012:10).

Kalkınmanın başlıca amacı olan toplumun refah düzeyinin yüksek tutulması için GSMH’nin artırılması gerekmektedir. Çünkü üretime katkıda bulunan eğitim, sağlık, beslenme gibi yatırımların finansmanı milli hasıladan karşılanmaktadır ve üretimin artması

refah düzeyinin artmasına katkı sağlar. Ancak üretimin, refah düzeyinin yükselmesine katkı sağlayabilmesi için üretimin marjinal verimliliğinin bütün faaliyet dallarında eşit olması gerekir. Aynı zamanda refah seviyesini yükseltmek için tüketim mallarının ve hizmetlerin dağılımının toplumun bütün fertleri için marjinal faydalarının birbirine yakın olması gerekmektedir (Çakar, 2007:28).

Refah düzeyini gösteren en önemli göstergelerden biri de bireysel gelirin artmasıdır. Bireysel geliri arttırabilmek için ekonomik ve sosyal tedbirlerin birlikte alınması gerekmektedir. Bunun için eldeki olanaklar iyi şekilde değerlendirilmeli ve yeni üretim teknikleri ve olanakları devreye sokulmalıdır. Yeni üretim teknikleri ve olanakların devreye girmesiyle yerel topluma yeni iş ve gelir kaynağı sağlanmış olacaktır (Kılıç, 1997:87).

1979 yılında gerçekleştirilen Dünya Tarım Reformu ve Kırsal Kalkınma Konferansı'nda yetersiz beslenme ve yoksulluğun sona erdirilmesi ile toplumların yaşam düzeylerinin geliştirilmesinin kırsal kalkınmanın temel amacı olduğu açıklanmıştır. Bu nedenle refah artışından toplumun tamamının, özellikle de yoksul kesimin faydalanabilmesi için mevcut uygulamaların dışında yeni stratejilerin uygulamaya geçirilmesi gerekmektedir. Ancak, yaşam standartlarının iyileştirilmesi ve yoksulluğun yok edilmesi için tek başına gelir artışı sağlanması yeterli değildir. Gelir artışının yanında bu gelirin adaletli bir biçimde dağıtılması gerekmektedir. Kırsal kalkınmanın sağlanması ve kentsel alanlara göçün dengeli bir seviyeye getirilmesi için özellikle dar gelirli insanların gelirden yararlanması gerekmektedir. Ancak gelir artışının sağlanması ve adaletli bir şekilde dağıtılması kolay görünmemektedir (Yaşa, 2016:11-12).

1.3.2. Sosyokültürel Amaç

Kırsal kalkınmanın bir diğer amacı sosyokültürel alanda kalkınmadır. Kırsal alanlarda tarımsal üretimle uğraşan bireylerin gelir seviyeleri kentsel alanlarda yaşayan bireylere göre düşük miktarlarda kalmaktadır. Kent ile kır arasında farklılıkların oluşmasında gelir düşüklüğünün yanı sıra birçok faktör de bu farkın büyümesine sebep olmaktadır. Bu nedenle gelirin adaletli dağıtılması da kırsal kalkınmanın hedefleri arasındadır. Kırsal alanlarda geliri arttırabilmek için eğitim, sağlık, kültürel vb. hizmetlerin arttırılması gerekmektedir. Çünkü bu hizmetlerin artması bireyi olumlu yönde etkileyeceği için üretimin de artmasına katkı sağlayacaktır. Ancak bu hizmetler kentsel alanlarda yoğunlaştığı için kırsal alanlarda yetersiz seviyede kalmaktadır. Sosyal ve kültürel alanlardaki bu farklılıklar nedeniyle kırsal alanlar ile kentsel alanlar arasında gelir dağılımı da dengesizleşmektedir (Yaşa, 2016:12).

Kırsal kalkınmada önde gelen amaç ekonomik kalkınmanın sağlanması olmuştur. Ancak ekonomik gelişmelerin devamlılığının sağlanması için sosyal alanda kalkınmanın da sağlanması gerekmektedir. Ülkemizde uygulanan kırsal kalkınma politikaları incelendiği zaman sosyal politikaların gözetildiği pek söylenemez. Kırsal alanlarda ve gelişmekte olan toplumlarda sosyal açılardan geri kalmışlıklarının göstergesi olan durumlar şunlardır; bu toplumlarda kaderci bir anlayış hakimdir ve köylünün yönetime katılması sınırlıdır, geleneksel yapı devam etmektedir, bilim ve teknolojik gelişme tam olarak sağlanamamıştır ve kırsal alanlarda feodal yapı kırılammıştır (Örs, 2013:24-25).

Kırsal kalkınmanın sağlanması için ekonomik yapının yanında toplumun sosyokültürel yapısının da incelenmesi gerekmektedir. Toplumun bütün yönleri ile kalkındırılması hedef edinildiği için devletin nüfus, gelir dağılımı, eğitim ve sağlık gibi

özellikleri göz önünde bulundurması ve bunları düzenleyici tedbirler alması gerekmektedir (Kılıç, 1997:89).

1.3.3. Örgütsel Amaç

Kırsal kalkınma için örgütlenme ve organizasyon bir diğer amaçtır. Bu amaçla kırsal alanlarda örgütlü veya örgütsüz iş birliği, yardımlaşma ve dayanışma olgularının geliştirilmesi hedeflenmektedir. Tarım toplumlarının diğer toplumlardan daha geride olmasının sebebi örgütlenmenin gelişmemiş olmasıdır. Kırsal alanın tümü göz önünde bulundurulduğunda ülkemizde örgütlenme örnekleri görülmemektedir. Devletin önderliğinde köy düzeyinde halkın sorunlarını çözmek için kooperatifler kurulsa da bunlar yeterli olmamış ve beklenildiği gibi yaygınlık kazanamamıştır (İçen, 2012:11-12).

Kırsal kesimlerde örgütlenmenin sağlanması insanların planlı programlı davranmalarına katkı sağlayacaktır. Böylece kırsal alanların ortak sorunları çözüme kavuşurken, demokratik kurumların da yerleşmesi sağlamış olacaktır. Kurulan bu örgütler sayesinde köylülerin bilinçlenme düzeyleri artacak ve tarımsal eğitim konusunda köylülere ulaşmak, kredi ve tarımsal mücadele konularında onları bilgilendirmek kolaylaşacaktır. Ayrıca kırsal alanlara götürülen hizmetlerin yeterli olup olmadığı incelenebilir ve sağladığı faydalar hizmete muhatap olanların örgütlenmesi ile artırılabilir (Çakar, 2007:31).

Türkiye’de en çok örgütlenmeye ihtiyaç duyan kesim kırsal kesim olmasına rağmen ülke genelinde sivil örgütlenme düzeyi oldukça düşük seviyededir. Kırsal kesimde yaşayanların çoğunluğu tarımla uğraştığı için mevsim ve piyasa dalgalanmalarından en çok etkilenen kesim kırsal kesimdir. Bu yüzden üretim, pazarlama ve kredi gibi konularda kooperatifler eliyle örgütlenme ihtiyacı duyulmaktadır (Kılıç, 1997:90).

1.3.4. Endüstriyel Amaç

Kırsal alanlarda gelir ve istihdam artışı sağlamak için sanayi tesislerinden ziyade küçük ölçekli işletmelerin kurulması gerekmektedir. Bu işletmeler tarımsal ürünleri işlemeye yönelik işletmeler olabileceği gibi tarım dışı ekonomik faaliyetlere yönelik işletmeler de olabilir. Büyük sanayi tesisleri enerji, insan kaynağı, hammadde ve pazara yakın olma gibi sebeplerden dolayı genellikle kentsel alanlara yakın kurulmaktadır. Bu durum da kırsal alanlardan kentlere göçü desteklemektedir. Kentlere göçün artması sebebiyle de tarımsal alanlar boş kalmakta ve kırsal alanlardan istenilen düzeyde yararlanılamamaktadır (Örs, 2013:26).

Az gelişmiş ülkelerde kentleşmenin sanayileşmeden uzak olması sebebiyle göçler kentlerde büyük sorunlara neden olmaktadır. Kırsal alanlarda yaşayan insanların tarımda çalışmasıyla gizli işsizlik durumu meydana gelirken, burada yaşayan insanların kentlere göç etmesiyle kentlerde açık işsizlik ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle bazı endüstriyel birimlerin kırsal alanlarda kurulması düşüncesi ortaya çıkmıştır (Yaşa, 2016:14).

Kırsal alanların gereksinim duyduğu bazı parçaları üreten sanayi işletmelerinin köylerde kurulması köyde yaşayan insanlara iş imkanı sağlar, kentlere göçü önler ve köylülerin gelirlerinde artış sağlamış olur (Çakar, 2007:32).

1.4. Kırsal Kalkınma Modelleri

Geçmişten günümüze dünya nüfusunun büyük bölümü kırsal alanlarda yaşamaktadır. Kırsal alanlarda doğal kaynakların sürdürülebilir kullanılması, çevrenin korunması, kırsal kent arasındaki gelir farklılıkları ve bu farkın giderek artması gibi sebeplerle kırsal kalkınmayı hızlandıracak modeller sürekli olarak gündeme gelmektedir (Bakırcı, 2007:333).

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra dünyada ekonomik kalkınma konusu önem kazanmaya başlamış ve başlangıçta makro yaklaşımlar ön planda iken zamanla bölgesel büyüme ve kırsal kalkınma ön plana çıkmaya başlamıştır. Kırsal kalkınmanın sağlanması için bilim adamları tarafından incelemeler ve tespitler yapılmış, çeşitli modeller geliştirilmeye çalışılmıştır (Çakar, 2007:138).

Türkiye'de mali kaynakların yetersizliğinden dolayı köylerin sayıca fazla olması, yerleşim yerlerinin dağınık olması, iklimsel ve coğrafi zorluklar, alt yapı yetersizlikleri gibi konular sürekli sorunlara neden olmuştur. Bu sorunların çözüme kavuşturulması amacıyla kırsal alanlara yapılan hizmetlerin maliyetlerinin azaltılması, yerleşim şekillerinin iyileştirilmesi, hizmetlerin daha geniş kesimlere ulaştırılması, pazarlama ağlarının geliştirilmesi gibi düzenlemelerle kır ile kent arasındaki farklılıkların azaltılması hedeflenmiştir. Bu amaç doğrultusunda da Merkez Köy Yaklaşımı, Köy Kent Modeli, Tarım Kent Modeli, Örnek Köy Modeli, Toplum Kalkınması Modeli, Köye Dönüş Modeli ve Çok Yönlü Kırsal Alan Planlaması Modeli gibi birbirlerine çok yakın görüşlerden oluşan çözüm yolları geliştirilmiştir (Sevinç, 2008:155).

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (B.Y.K.P.) hedeflerinde kırsal alanlardaki yerleşim yerlerinin dağınıklığının düzenlenmesi çalışmaları yapılırken, üçüncü B.Y.K.P.'inde somut hedeflere ulaşılmış ve bu soruna merkez köy yaklaşımının çözüm olacağı belirtilmiştir. Dördüncü B.Y.K.P. merkez köy yaklaşımına farklı bir boyut getirerek köykent modelini ortaya çıkarmıştır. Beşinci ve altıncı B.Y.K.P.'lerinde kırsal kesime dinamizm kazandırmak amacıyla hizmetlerin ve tarıma dayalı sanayi yatırımlarının merkez köy ve kasabalara yönlendirilmesini destekleyen “Kırsal Alan Planlama” yaklaşımı ortaya çıkmıştır (DPT ÖİK Raporu, 2000:30).

1.4.1. Merkez Köy Modeli

Kırsal alanlarda yerleşim birimlerinin sayıca fazla olması nedeniyle bu alanlara yerel ve merkezi hizmet sağlanması zorlaşmaktadır. Bu nedenle, köy kümelerinden oluşan, nüfus yoğunluğu fazla olan yörelerde, merkezde bulunan yerleşim yerinin “Hizmet İstasyonu” olacak şekilde geliştirilerek, yerel toplulukların kalkınmasını sağlamak “Merkez Köy” düşüncesinin ortaya atılmasını sağlamıştır (DPT ÖİK Raporu, 2000:29).

Merkez Köy Modeli oluşturulurken şunlar amaçlanmıştır (Bakırcı, 2007:137):

- Kırsal alanlarda yaşayan nüfusun ekonomik, sosyal, kültürel ihtiyaçlarını bütüne yayarak karşılamak,
- Ekonomik gelişmeyi sağlayacak teknolojik yeniliklerin köye ulaşmasını sağlamak,
- Hizmetlerin yer, personel ve zaman yönünden uyumunu sağlayarak köye yapılan yatırım ödeneklerini rasyonel bir şekilde kullanmak,
- Tarım alanlarının ekonomiyeye katkısını arttırmak, tarımla geçinen nüfusun çalışma imkanlarını geliştirmek,
- Tüketici topluluğun beslenme ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla çevrenin bitki desenini düzenlemek ve tarımsal verimi arttırmak.

Sekizinci beş yıllık kalkınma planında Merkez Köy modelinin yararı şu şekilde açıklanmıştır: kamu hizmetlerinin yurt genelinde belli bir düzeyde gerçekleşmesini sağlamanın yanında götürülen hizmetlerin maliyeti düşürülmüş olacaktır. Aynı zamanda Merkez Köy düşüncesiyle bu alanlarda yaşayan insanlara hizmetler daha yakından sunulacak, gelecekte daha dengeli bir nüfus ve yerleşim yeri planlaması yapılması sağlanacaktır. Merkez Köylerde sağlık ocakları, ana-çocuk sağlığı merkezleri, temel eğitim

ve yatılı bölge okulları, halk eğitim merkezleri, PTT şubeleri, tarımsal yayın yapıları, karakollar, pazar yerleri gibi hizmetlerin sağlanması planlanmaktadır (DPT ÖİK Raporu, 2000:29).

Merkez köylerde ekonomik ihtiyaçlara ve yörenin yaşam seviyesine göre gerekli tesisler değişiklik göstermektedir. Bu tesisler genel olarak şu şekilde özetlenebilir: tarım ve diğer ekonomik faaliyetler için alım-satım yerleri, depolama alanları ve kooperatifler, gündelik ihtiyaçların karşılanması için pazar yerleri, gıda ve ihtiyaç malzemeleri satış yerleri, ulaştırma, iletişim ve enerji tesisleri, okullar, sağlık ocağı, halk eğitim merkezleri, idari tesisler, küçük el sanatları ve tarımsal sanayi tesisleri, kalkınmayı uygulayıcı öğretmen, doktor, hemşire, ebe, ziraat mühendisi, veteriner gibi elemanlar sağlanmalıdır (Sevinç, 2008:157-158).

Türkiye’de uygulanan merkez köy yaklaşımı akılcı özellikler taşımasına rağmen, kırsal kalkınmanın ekonomik boyutu göz ardı edilmiştir. Ülkemizde kırsal sorunlar fiziki, sosyal ve ekonomik nedenlerden kaynaklanmaktadır ve sorunun çözümünde bu faktörlerden herhangi birinin atlanması başarısızlığı meydana getirmektedir (Avşar, 2017:11).

Merkez köy uygulamasını hizmet ve tesisler ile sınırlı tutmak yerine ekonomik boyutlarıyla da bir arada ele almak gerekmektedir. Bu kapsamda merkez köye bağlı alanların ekonomik girişimlerinin dağılımı, endüstrileşmesi, tarımsal endüstrilerin geliştirilmesi politikaları dikkate alınmalıdır. Bunun yanında merkez köylerin toplum kalkınması ve halk eğitim merkezleri görevlerini de üstlenmesi çalışmayı kolaylaştıracaktır (Yılık, 2011:39).

1.4.2. Köy – Kent Modeli

Kırsal alanlarda yaşayan nüfusun toplumsal, ekonomik, kültürel ve kamusal ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde donatılmış kırsal yerleşim birimleri köy – kent modeli

olarak tanımlanmaktadır. Köy- kent modelinin merkez köylerden farkı ekonomik amaçların yanında toplumsal dönüşüm ve kalkınmayı destekliyor olmasıdır (Avşar, 2017:11).

Kırsal alanların en önemli sorunlarından biri yerleşmelerin dağınık olması ve bu nedenle kamu hizmetlerinin bu kesimlere götürülmesinde zorluk yaşanmasıydı. Kırsal alanların sayıca çok olması ve yerleşmelerin dağınık olması sorunlarını çözmek için ortaya atılan görüşlerden biri olan ve bu alanlara götürülen hizmetlerin daha geniş alanlara yayılmasını amaçlayan Merkez Köy Modeli, Köy- Kent Modelinin ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Yani Merkez Köy Modelinin sanayi kasabası şekline dönüşmüş hali Köy-Kent Modelidir (Akci, 2015:133).

Köy – Kent Modelinde, kamu hizmetlerinin kırsal alana düşük maliyetle ve daha hızlı götürülmesi istenmesine rağmen öncelikli amaç köylüden başlayarak kalkınmanın sağlanmasıdır. Bu bağlamda modelin hedefleri arasında; köylüye dönük devlet düzenlemesi ile kırsal kesimde gelir dağılımı adaletini iyileştirmek, toprak reformu, tarımsal gelişmeyle beraber köylünün kalkınmasını sağlayarak tarımsal sanayi toplumuna geçişi sağlamak, köylünün kalkınma olanaklarını, üretim gücünü ve gelirini arttırmak, kooperatifler kurmak, kırsal alanların gelişmelerini hızlandırarak toplumun yaşam seviyesini yükseltmek yer almaktadır (Akci, 2015:135-136).

Köy – Kent Modeli ile sadece kamusal alt yapı gereksinimlerini sağlamak amaçlanmamıştır. Aynı zamanda yerel koşullara uygun endüstri kuruluşları kurarak ekonomik gelişmeyi sağlamak, iş imkanları oluşturmak, kent ile kır arasındaki farklılıkları azaltmak amaçlanmıştır. Bu amaçlar kırsal kesimde yaşayanların ihtiyaçlarını en düşük maliyetle karşılamak, kentlere göçü sağlıklı bir yapıya kavuşturmak, tarımdaki işsiz nüfusa iş imkanları sağlamak olarak üç ana hedef belirlenmiştir (Yılık, 2011:40).

1.4.3. Örnek Köy Modeli

Bu model merkezde seçilen bir köyde yapılan çalışmaların olumlu sonuçlarının çevre köyleri de etkileyeceği ve bu köylerde de yaygınlık kazanacağını varsaymaktadır. Örnek Köy Modelinin amacı; köye götürülen hizmetlerde uyumun sağlanması, yapılan hizmetlerden civar köylerin de yararlanması, köyde meydana gelen sorunlarla yakından ilgili olan köylülerin bir araya getirilmesi ve diğer köylerde de gelişme elde etmektir (Akci, 2015:111). Ancak, hizmetlerin belli köylerde toplanması, modelin köydeki ekonomik ve sosyal yapıyı değiştirmek yerinde sadece yerleşmenin fiziki şartlarını değiştirmeyi hedeflemesi ve köy halkının katılımını sağlamaması modelin eleştirilmesine sebep olmuştur (Avşar, 2017:10).

Genel olarak köylerdeki altyapı sorunlarının çözülmesi ile ekonomik ve sosyal hayatın gelişeceği düşüncesinin hakim olması modelin başarısız olmasının sebeplerindendir. Projeye köylülerin katılımının sağlanması kalkınmanın en önemli faktörlerinden biridir. Çünkü bölgede yaşayan halkın projeyi benimsemesi ile hizmetlerin gerçek gereksinimlere göre belirlenmesini ve uygulanmasını sağlar. Hizmetlerin merkezi olarak kamu görevlilerince belirlenmesi, halkın katılımını dikkate almaması, yapısal değişiklikler yerine fiziki duruma göre hareket edilmesi ve sadece merkezdeki köye olanakların sağlanması modelin eleştiri konusudur (Akci, 2015:112).

1.4.4. Tarım – Kent Modeli

Tarım ve endüstri sözcüklerinin ilk hecelerinin birleştirilmesi sonucu oluşan “Agrindus” düşüncesini tarım kent kuramcılarından biri olan H. Halperin ortaya atmıştır. Halperin’e göre köyün temelini sarsmadan tarım ve endüstri beraber yürüyebilir, bu sayede köyden kente göç engellenmiş olur ve kırsal alanlardaki işgücü fazlası tarım dışı alanlara yönlendirilerek istihdam edilmiş olur. Halperin’in düşüncelerinin temelleri şuna

dayanmaktadır: tarım tekniklerinde ilerlemelere bağılı olarak üretim oranlarının artması sonucu köylü ailede bir işgücü fazlası oluşmaktadır. Oluşan artık işgücü kendine tarım dışı alanlarda iş bulmalıdır. Bu sayede sanayi, ticaret vb. alanlarda iş bulabilen köylü aile kendisine daha yüksek bir gelir ve yaşam seviyesi sağlayabilecektir (Kılıç, 1997:120-121).

Tarım Kent Modelinde 8-10 köyün bir araya getirilmesiyle bir tarım kent ortaya çıkarılması düşünülmüştür. Modelde belirlenen 8-10 köyün merkezdeki köye bağlanması ve merkezdeki köylerin de düzenli yol bağlantılarıyla birbirlerine bağlanması planlanmıştır. Köylerin zamanla toplulaşacağı ve ekonomik ve sosyal hayata kooperatiflerin hakim olacağı düşüncesini savunan köy kent modelinden farkı olarak tarım kent modelinde köylülerin kendi köylerinde kalmalarını sağlamak hedeflenmiştir. Oluşturulan tarım kentlerinde tarımsal makine ve alet atölyelerinin oluşturulması, tarıma dayalı orta ölçekli sanayi işletmelerinin kurulması ve geliştirilmesi hedeflenmiştir. Ancak model kısa süreli uygulanabilmiştir (Çakar, 2007:141-142).

1.4.5. Çok Yönlü Kırsal Alan Planlaması Modeli

Çok yönlü kırsal alan planlaması, kırsal alanların kendi kendine yetecek hale getirilmesi ve bu sayede kentlerin çekiciliğini azaltacak şekilde yaşanabilir bir duruma getirilmesi amacıyla bölgede bulunan kaynakların akılcı bir şekilde işletilmesini sağlamak olarak tanımlanmaktadır (Salkım, 2014:93).

Çok yönlü kırsal alan planlamasının amacı, tarımsal gelişmenin ve tarım ile işlemenin arasında bütünleşmenin sağlanmasıdır. Bu modelle köylü ile kentte çalışanların yaşam düzeylerinin birbirine eşit hale getirilmesi planlanmaktadır. Kırsal alana yönelik planlamalar üç ayrı aşamada gerçekleştirilmektedir. Ulusal çapta bir plan olan bugünkü koşullar altında değişik tarım dalları arasında üretim araçlarının dağıtımını öngören aşama

makro planlama aşamasıdır. Aile işletmeleri düzeyinde bir plan olan çiftçinin gelirini diğer bireylerin gelirine eşitleyecek olan üretim araçlarının dağıtılmasını öngören aşama mikro plan aşamasıdır. Mikro plan aşaması ile ulusal plan en küçük birimlere götürülmüş olmaktadır. Makro plan ile mikro plan arasındaki ilişkiyi kuran, köy ile kent, tarım ile endüstri arasında köprü görevi yapan aşama ise bölgesel plan aşamasıdır. Bölgesel planın bölgedeki ekonomi dışı verileri de dikkate alması önemli yanlarından biridir (Kılıç, 1997:108-109).

Çok yönlü kırsal alan planlamasında kırsal alanlar bir bütün olarak ele alınmaktadır ve kalkınmayı etkileyen tüm faktörler birlikte değerlendirilerek tarımsal gelişmenin sağlanması hedeflenmektedir. Bu nedenle toplumsal, ekonomik ve fiziksel kırsal kalkınma planı hazırlanmakta ve bu planlara göre bölgesel ve işletme bazında planlar oluşturulmaktadır (Çakar, 2007:142-143). Toplumsal planlama nüfus, aile, eğitim, sağlık ve diğer sosyal hizmetlerin planlanmasını kapsarken; ekonomik planlama tarımsal üretimin artırılması, pazarlama, su ve toprak kullanımı, yeni tarımsal tekniklerin kullanılması, kredi gibi konuları kapsamaktadır. Fiziksel plan ise köylerin iç ve dış yolları, imar planlaması, elektrik temini, içme suları, altyapı tesisi, doğanın korunması ve düzenlenmesi, merkez köylerin belirlenmesi gibi konuları kapsar (Kılıç, 1997:109).

Çok yönlü kırsal alan planlamasının kısa vadeli amaçları ise; kırsal alanda kişi başına geliri arttırmak, doğal kaynak ve işgücü potansiyelini saptamak, köylü ve kentlinin yaşam standartlarını arasındaki farkı azaltmak, kendi kendine yetecek köyler oluşturmak, köye hizmet götürecek birimler arasında uyumu sağlamaktır (Kılıç, 1997:109).

1.4.6. Toplum Kalkınması Modeli

Toplum kalkınması modeli ilk olarak BM tarafından bir eğitim ve örgütlenme süreci olarak geliştirilmiştir. BM örgütü, küçük toplulukların içinde bulundukları toplumsal, kültürel ve ekonomik koşulları iyileştirmek, ulusal bütünlüğü sağlamak ve bu toplulukların ulusal gelişmeye katılımını sağlamak için halkın kendi çabalarının yanında devletin de desteğinin sağlanması süreci olarak tanımlamaktadır (Avşar, 2017:10).

Bu modelin amacı devletin müdahalesini talep eden köylerin kendi kendine yeterli hale getirilmesi ve bunun halkın katılımıyla sağlanmasıdır (Sevinç, 2008:163).

Toplum kalkınması köylere hizmet ve çalışmaların götürülmesini sağlayan, dernek ve kooperatif gibi birliklerin kurulmasını ve idare ile topluluklar arasında iş birliğini sağlayan bir modeldir. Bu model toplulukları eğitecek, iş birliği ve yardımlaşmayı sağlayacak, toplum yapısında değişikliklerin gerçekleşmesini sağlayacak, toplumu aktif hale getirecek önemli bir kalkınma metodudur (Kılıç, 1997:112).

1.4.7. Köye Dönüş Modeli

Ülkemizde 1980’li yılların ilk yarısından itibaren başlayan özellikle de Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerini etkileyen terör olayları kapsamında güvenlik güçleri tarafından birçok köy ve mezra terörle mücadelenin insandan arındırılmış koşullarda yürütülmesi tercihindendir dolayısıyla boşaltılmıştır. Bu uygulama ile bölge ekonomisi üzerinde olumsuz sonuçlar meydana gelmiştir. Yörenin geçim kaynağı olan hayvancılık ve bitkisel üretim olanaksız hale gelmiştir. Bundan dolayı bölgeden göç eden insanlar üretici konumundan tüketici konumuna geçmiştir (Sevinç, 2008:164).

1994 yılında bu nüfusa yönelik olarak hükümet Köye Dönüş ve Rehabilitasyon Projesi geliştirmiştir. Projenin amacı terör ve sosyo-ekonomik olumsuzluklar nedeniyle

bölgeyi terk edenlerin yeniden yerleşim yerlerini dönüşünü ve bölgede gelir getirici faaliyetler ve altyapının iyileştirilmesini sağlamaktır. Proje kapsamında gençlik merkezi, çocuk ve kadın eğitim merkezi vb. merkezler, meslek edindirme ve istihdam projeleri, sağlık ocağı ve diğer tesislerin onarım çalışmaları, tarım ve hayvancılık faaliyetleri gibi çalışmalar yürütülmüştür (Salkım, 2014:94).

İKİNCİ BÖLÜM

MİKRO KREDİNİN ORTAYA ÇIKMASI, MODELLERİ VE TÜRKİYE’DE

MİKRO KREDİ UYGULAMALARI

2.1. Mikro Finansman Kavramı

Mikro finansman bir ekonomideki resmi finans kuruluşlarına ulaşamayan veya bu kuruluşların eksik hizmet sundukları yoksul kesimdeki insanlar, dar gelirli aileler ve bunların mikro girişimcileri için oluşturulan bir finansman yöntemidir (Apaydın, 2015:35). Yani iş yapma fikri olan, gelir getirici faaliyette bulunmak üzere küçük bir başlangıç sermayesine ihtiyacı olan yoksullara tanınan imkandır (Dündar, 2007:2).

Finansal kuruluşların düşük gelirli insanlara sağladığı cüzi miktarların finansal servisine mikro finans denilmektedir. Bu finansal kuruluşlar müşterilerin fakir olması ve işlem değerinin düşük olması şartıyla sermaye, kredi, sigorta, para transferi, kiralama gibi her türlü finansal ihtiyaçları sağlayabilmektedir. Bu hizmetlerin başında mikro kredi gelirken, finans kuruluşlarına ulaşamayan yoksul kesime yönelik tasarruf, para transferi ve sigorta gibi hizmetler mikro finansmanın hizmetleri arasındadır. Bu finansmanların mikro olarak adlandırılması çok düşük tutarlarda olmasından kaynaklanmaktadır (Alpaslan, 2015: 49).

Mikro finans ve mikro kredi aynı anlamlarda kullanılsa da temelde ikisi farklı kavramlardır. Mikro kredi, mikro finansın alt dalı konumundadır. Mikro finans, mikro girişimciler ve finansal hizmetlere erişim sağlayamayan düşük gelirli insanlara sürdürülebilir bankacılık hizmetlerinin sağlanması; mikro kredi, mikro finans hizmetlerinden bir tanesidir ve en önemlisidir. İki kavramın birbirinin yerine kullanılmasının sebebi mikro finans uygulamalarına mikro kredi hizmetleri ile başlanmasından

kaynaklanmaktadır (Özmen, 2011:87). Neredeyse bütün mikro finans kuruluşları hizmetlerine mikro kredi vererek başlamışlardır ve sistemin başarılı olmasından sonra diğer alanlarda hizmetler sunmaya başlamışlardır (Gökyay, 2008:9).

2.2. Mikro Kredi Kavramı

Bir mikro girişimciye mikro finansman kuruluşunca, iş kurması veya var olan işini geliştirmesi amacıyla verilen krediye mikro kredi denmektedir. Mikro kredinin amacı işletme sermayesi ihtiyacının karşılanması, imalat için sabit teçhizatların alımı, hammadde ve malzeme alımının sağlanmasıdır. Mikro kredi sisteminde insanın yaradılıştan kabiliyetlerinin olduğu kabul edilmekte ve insanın içindeki atıl kalan kapasitesinin açığa çıkarılması sağlanmaktadır. Bunun için mikro kredi sisteminde şu örnek sıklıkla verilmektedir; mikro kredi sisteminde kişiye yemesi için balık verilmez, ona balık tutması da öğretilmez. Bunun yerine kişiye balık tutması için ihtiyacı olan bir ağ veya kayık kiralaması / alması sağlanır (Dündar, 2007:2). Bu nedenle çoğu finansman kuruluşunun dışladığı, refah düzeyine ulaşamamış yoksul kesimin ekonomiye kazandırılarak yoksulluğun azaltılması amacıyla geliştirilmiş bir uygulama olarak karşımıza mikro kredi ve mikro finansman çıkmaktadır (Özmen, 2012:113).

Mikro kredi dar gelirli insanların geçimlerini sağlayabilmeleri için kendi işletmelerini kurmaları veya geliştirmeleri için verilen kredilerin ve diğer finansman hizmetlerinin hepsidir. Bu nedenle mikro kredinin amacı; klasik yollarla kredi alamayan insanlara, yoksulluklarını azaltıcı, gelir dağılımındaki adaletsizliği ve işsizliği azaltıcı, kendi kendine gelir getirici bir faaliyet yapılmasını sağlayarak ekonomik ve sosyal kalkınmayı gerçekleştirmektir (Çiftçi, 2010:49).

Mikro kredi insanları borca teşvik etmeden, onların ekonomik durumlarını iyileştirmek için ihtiyaç duydukları kaynakları sağlamada dikkatli bir şekilde planlama yapar. Bu nedenle mikro kredi kırsal kesimde yaşayan insanların sosyo ekonomik kalkınmasını arttıracak en önemli faktörlerden biridir. Bu noktada devlet ve sivil toplum kuruluşları kırsal alanlarda yaşayan insanların ekonomik durumlarını geliştirmeleri için mikro kredi dağıtımını üstlenmişlerdir. Mikro kredi ile mikro girişimcilere dikiş makinesi, tezgâh ve çiftlik hayvanları gibi küçük ölçekli ve az sermayeli üretim faaliyetleri için yatırım yapmalarına imkan sağlanmaktadır. Bu faaliyetler başarıya ulaştığı zaman girişimcinin gelirinde artış, düzenlilik ve mülkiyette artış sağlanabilmektedir (Ece, 2014:6).

Mikro kredi uygulamaları ülkenin ekonomik ve sosyal alanlarının gelişmesinde önemli katkılar sağlamaktadır. Mikro kredilerin girişimciler tarafından ihtiyaç duyuldukça tekrar tekrar kullanılabilmesi zaman içerisinde yoksullukla mücadelede sürekliliği ve kalıcılığı sağlamaktadır. Aynı zamanda resmi mali sistemden borçlanma imkanına sahip olmayan bireylerin, mikro kredi sisteminden düşük faizli ve uygun geri ödeme koşulları ile faydalanmaları kayıt dışı ekonominin gelişmesine katkı sağlayan gayri resmi kredi unsurlarının ortadan kalkmasına dolaylı olarak katkıda bulunmaktadır. Bunun yanında mikro kredi ile kriz ve benzeri ekonomik ortamlar olduğu zaman yoksul insanların gelirlerinde oluşabilecek dalgalanmalar önlenebilmekte ve bu bireylerin elde ettikleri gelir seviyesinde istikrar sağlanmaktadır. Sosyal açıdan bakıldığında ise yoksul insanlar mikro kredi ile elde ettikleri gelirlerini harcama konusunda planlama yapmayı ve sorumluluk üstlenmeyi öğrenmektedirler (Alpaslan, 2015:51).

Mikro kredi sistemi banka kredilerinden farklılık göstermektedir. Bankalar kredi verirken karşılığında teminat, kefalet isteme ve bunun yerine getirilmemesi durumunda adli yollara gidebilirken, mikro kredi verirken bu şartlar aranmamaktadır. Bu nedenle banka

kredisi alamayan insanlara mikro kredi ile yeni ve çok önemli imkanlar sağlanmaktadır. Sermayeye ulaşma imkanı olmayan bu insanlara fırsat verildiğinde ne kadar çalışkan olduklarını ve güzel fikirler ürettiklerini ortaya koymaktadırlar. Hatta mikro kredi sisteminde verilen kredilerin geri dönüş oranı %100 olmaktadır (Taşpınar, 2013:84).

Mikro kredinin özellikleri şu şekilde sıralanabilir (Taşpınar, 2013:88-89, Aydın, 2012:40-43):

- Mikro kredide kendi işini kurarak gelir getirici faaliyette bulunan yoksul kişilere destek verilmesi amaçlanmıştır,
- Mikro kredi karşılıklı güven esasına dayanmaktadır. Herhangi bir kefalet, teminat, senet vb. işlemler istenmemektedir,
- Mikro kredi sistemi ile verilen paralar kredi niteliğinde olup borç olarak verilir ve haftalık taksitler şeklinde hizmet maliyeti ile birlikte geri toplanır,
- Başlangıç kredisi alan üye aldığı kredinin haftalık taksitlerini zamanında öder ve düzenlenen toplantılara katılırsa, ikinci yıl kredi miktarını arttırarak alma şansına sahiptir,
- Sistemde kredinin bir insanlık hakkı olduğuna inanılmaktadır.
- Mikro kredinin hedef kitlesi yoksulun yoksulu olan kesimdir. Bu kişiler arasında ilk sırada kadınlar yer alırken, özürlüler, işsiz gençler, topraksız köylüler, küçük ölçekli çiftçiler, orman köylüleri, sokak çocukları da diğer hedef kitleleri arasında yer almaktadır,
- Mikro kredide asıl hedef kitle özellikle eşini kaybetmiş, boşanmış, çocuklarıyla yalnız yaşayan veya özürlü çocuğu olan kadınlardır,
- Sistemin en önemli amacı ek gelir sağlamalarına yardımcı olarak ev ekonomisine katkıda bulunmalarını sağlamaktır,

- Mikro kredi sistemine dahil olabilmek için okuma-yazma bilmeye gerek yoktur,
- Mikro kredide özellikle kadınlara kendi işlerinin patronu olma imkanı sağlanmaktadır,
- Mikro kredi sisteminde kar amacı güdülmemektedir,
- Mikro kredi çok küçük miktarlarda verilmektedir,
- En az 5 kişiden oluşan gruplara mikro kredi verilmektedir. Grubu oluşturan kişilerin aynı aileden veya akraba olmamasına özen gösterilir. Grubun benzer sosyoekonomik ve kültürel yapıya sahip bireylerden oluşmasına dikkat edilir,
- Geri ödemeler grup dayanışması, ortak sorumluluk veya grup baskısı yoluyla garanti altına alınmaktadır,
- Alınan kredinin hangi amaçla kullanıldığına karışılmaması temel prensiplerdendir,
- Mikro kredide hesaplanan vade farkı oranı piyasa şartlarında oluşan faiz oranlarının üstündedir. Ancak sistemde faiz yerine hizmet bedeli gibi ifadeler kullanılmaktadır,
- Mikro kredi kullanan kişilerin sosyal güvenlik kurumlarıyla bağlantıları bulunmamaktadır,
- Mikro kredi kullanan kişilere vergi ödemesini özendiren veya zorlayan bir sistem yoktur,
- Mikro kredide genellikle çabuk paraya çevrilebilecek üretim şekilleri olan seyyar satıcılık, pazarlamacılık vb. işler teşvik edilmektedir. Genellikle geleneksel üretim tarzları benimsenmekte ve el işleri gibi belirli alanlarda mikro kredi sayesinde işler yapılmaktadır,

- Mikro kredi verilmeden önce eğitim aşaması bulunmaktadır,
- Mikro kredi kullanan kişiler arasında “dayanışma ekonomisi” oluşmuş ve rasyonel olmayan piyasa ilişkileri gelişmiştir,
- Mikro kredi sadece iş kurup gelir sağlamak için değil aynı zamanda acil veya günlük ihtiyaçların karşılanması için de kullanılmaktadır.

2.3. Mikro Kredi Uygulamalarının Tarihsel Gelişim Süreci

Mikro kredi uygulamaları 1970’li yıllarda Bangladeş’te Ekonomi Profesörü olan Muhammed Yunus tarafından başlatılmıştır. Ülkenin sefalet ve yoksulluk içinde olması Yunus’u bu sorunlara çözüm bulmak amacıyla araştırma yapmaya itmiştir (Apaydın, 2015:36). Yunus tarafından başlatılan mikro kredi hizmetleri kısa sürede mikro işletmelerin oluşturulmasına yönelik kredi hizmetlerinden, yoksul insanlar için tasarruf, para transferi ve sigorta hizmetlerini kapsayan geniş bir hizmete dönüşerek mikro finans hizmetlerini oluşturmuştur (Taşpınar, 2013:86).

Muhammed Yunus araştırmalarında geleneksel finansal sistemin yoksullara el uzatmadığını ve bu nedenle yoksullar için kalkınmanın çok zor bir hal aldığını keşfetmiştir. Yunus bunu şu örnekle açıklamıştır; yoksul insanlar aynı bonsailere benzerler. Bosailerin tohumlarında bozukluk olmamasına rağmen küçük saksılara ekildikleri için gelişip büyüyemezler. Bunların gelişmeleri için yapılması gereken sadece yeterli büyüklükte saksılara ekilmeleridir. Yoksul insanlar ise tıpkı bonsailer gibi tohumlarında bozukluk olduğundan, beceriksizliklerinden veya bilgisizliklerinden yoksul olmamışlardır. Bu insanlara gerekli imkanlar sağlandığında, onlar da kimseye muhtaç olmadan geçimlerini sağlayabileceklerdir. Bu düşünceden hareket eden Yunus, geleneksel finans sisteminin aksine teminat ve kefil istemeden sadece kendi hayallerindeki işleri yapmaya istekli ve borçlarını geri ödeme sözü veren yoksullara kredi verecek finans sistemi kurdu. Ayrıca

Yunus, mikro kredi çalışmaları sayesinde 2006 yılında Nobel ödülüne layık görülmüştür (Kabakçı, 2012:78).

Yunus, mikro kredi çalışmalarına başlamadan önce kampüs yakınlarındaki bir köyde yaşayan insanların ağır şartlar altında çeşitli ihtiyaçlarını karşılayabilmek için tefecilerden borç aldıklarını ve bu borçları geri ödemek için insani olmayan koşullarda var güçleriyle çalıştıklarını görmüştür. Bu sorunun acilen çözülmesi için kredi ihtiyacı olan 42 köylüye toplamda 27\$ vererek tefecilere olan borçlarını ödemelerini ve kendi ürettikleri malları kendi pazarlarında bizzat satmalarını önermiştir ve bu projesi başarı ile gerçekleştirmiştir (Alpaslan, 2015:52).

1980’li yıllarda mikro finansmana dünya çapında ilgi duyulmaya başlanmış ve bu nedenle pek çok ülkede kar amacı gütmeyen kuruluşlar mikro finansman faaliyetlerine başlamıştır. 1990’lı yıllara gelindiğinde ise bu kuruluşlar kendi kendilerine yetecek duruma gelebilmek amacıyla mikro finans kuruluşlarına dönüşmeye başlamışlardır. 02-04 Şubat 1997 yılında Washington’da Mikro Kredi Zirvesi Kampanyası (Microcredit Summit Campaign) yapılmıştır. Zirveye 137 ülkeden yaklaşık 2900 kişi katılmıştır. Zirvede 2005 yılına kadar dünyadaki en yoksul 100 milyon aileye ulaşmak ve bu ailelerdeki kadın girişimcilere işlerini kurmaları için mikro kredi dağıtılması hedeflenmiştir. Yoksullukla mücadelede kadınlara yönelik en kapsamlı görüşme bu zirve sayesinde gerçekleşmiştir. Bunun yanında bu kampanyada 2015 yılına kadar Birleşmiş Milletler Teşkilatı’nın yoksulluğu tamamen ortadan kaldırmayı hedefleyen Milenyum Kalkınma Hedefleri’ne ulaşmak da amaçlanmıştır (Aydın, 2012:48).

Ülkemizde mikro finansman sayılabilecek ilk uygulama Osmanlı İmparatorluğu dönemine kadar uzanmaktadır. Bu dönemde para vakıfları, küçük esnafa evlerini teminat

göstermeleri karşılığında nakdi yardımda bulunur ve yardım alan kişiler kendi evlerinde kira ödeyerek oturur, borcu bitince tekrar evlerine sahip olurlardı. Ayrıca fakirlere de yiyecek yardımı yapılırdı. Cumhuriyet döneminde ise kooperatifler, emanet sandıkları, kredi birlikleri gibi kurumlar küçük esnafın nakit ihtiyacını karşılamışlardır. Bunun yanında devlet bankaları da küçük ölçekli işletmelere ve çiftçilere devlet destekli ucuz kredi veren kuruluşlar olmuşlardır. Son dönemlerde de bazı özel ve devlet bankaları kadın girişimcilere özel kredi tahsisi yapmışlardır (Dündar, 2007:24).

Türkiye’de tam anlamıyla mikro kredi çalışmaları Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı (KEDV) tarafından başlatılmıştır. Vakıf 1995-1997 yılları arasında İstanbul’un yoksul bölgelerindeki 100 kadına iş yapmaları için mikro kredi vermiştir. Bu sayede aktif ekonomi içine giren kadınların kredileri geri ödeme oranları %98 oranında gerçekleşmiştir. 1999 depreminden sonra faaliyetlerine ara veren vakıf 2002 yılında mikro kredi projesi için gereken fonun bulunmasıyla Maya Mikro Kredi Destek İşletmesi’ni kurmuştur. Maya Kredi Destek İşletmesi’nin amacı iş kurmak isteyen ya da evinde, tezgahında veya dükkanında iş yapan dar gelirli kadınlara maddi destek vermektir. Bunun yanında Türkiye’de ilk defa Diyarbakır Milletvekili Prof. Dr. Aziz Akgül tarafından 2003 yılında mikro kredi projesi gündeme getirilmiştir. Bu girişimle Dünya Bankası’nın 500 milyon \$ kredi vermesi ve Başbakanlığın da 130 milyon \$ ek bütçe ayırmasıyla mikro kredi projesi hayata geçirilmiştir. Türkiye İsrافی Önleme Vakfı, Diyarbakır Valiliği ve Grameen Trust işbirliği ile Diyarbakır’da Temmuz 2003 tarihinde ilk mikro kredi verilmiştir. Verilen krediler en az 500 TL, en çok 2000 TL tutarında verilmiş olup, bir yıl vade ile verilmiş ve haftalık geri ödeme esasına göre verilmiştir. Bu dönemde verilen kredilerden %100 oranında dönüş alınmıştır (Dündar, 2007:24-25).

2.4. Mikro Finansman Kuruluş Modellerinin İncelenmesi

Dünyadaki mikro finansman kuruluşları incelendiği zaman “Global Development Research Center, Virtual Library on Micro Credit” koordinatörlerinden Hari Srinivas tarafından mikro finans kuruluş modelleri sınıflandırılmıştır ve 14 adet modele ayrılmıştır. Bu modeller hem yoksul kesime hem de küçük ve orta ölçekli işletmelere yöneliktir (Kabakçı, 2012:112). Bahsi geçen 14 model şunlardan oluşmaktadır: Grameen Modeli, Birlik Modeli, Grup Modeli, Garanti Sağlayan Kuruluş Modeli, Topluluk Bankası Modeli, Kooperatif Modeli, Kredi Birliği Modeli, Bireysel Model, Aracı Kurum Modeli, Sivil Toplum Kuruluşu Modeli, Toplum Baskısı Modeli, ROSCA Modeli, Küçük İşletme Modeli ve Köy Bankacılığı Modelidir.

2.4.1. Grameen Modeli

Ekonomi profesörü olan Muhammed Yunus 1974 yılında Chitagong Üniversitesi’nde çalışırken Bangladeş büyük bir yoksullukla karşı karşıya kalmıştır. Yoksulluk nedeniyle insanlar en temel yaşam gereksinimlerine ulaşamaz duruma gelmiş, bu durum fiziksel ve psikolojik değişimleri de beraberinde getirerek ülke genelinde toplumsal göçler meydana gelmiştir. Yoksulluğun sonucu olarak belirli bölgelerde çok büyük hayat kayıpları meydana gelmiştir. Muhammed Yunus da bu sorunlara çare aramış ve araştırmaları sonucunda Grameen Bank düşüncesini geliştirmiş ve bankanın temeli bu düşünceyle atılmıştır (Bahar, 2015: 51-52).

Bu dönemde atılan bütün iktisadi adımlar duruma gerçek çare olamamıştır. Fakat insanlar Bangladeş’te yaşanan bu yoksulluğa kayıtsız kalmamışlardır. Yunus yoksulluğun sebep olduğu olumsuzlukların ekonominin tabanında giderilebilir olduğu sonucuna ulaşp Grameen Bank’ın ilk uygulaması olan 42 yoksul insana 27\$ vererek yoksulların yararlanabilmesi için mikro kredi sistemine öncülük etmiştir. 1983 yılında kurulan Grameen

Bank bağımsız bir kuruluşken hisselerinin %40'ı devlet, %60'ı müşteriler oranında paylaştırılmıştır. 1985-1990 yılları arasında hisselerin %75 oranında müşterilerin elinde bulunması ile tam bağımsız bir banka olmuştur (Bahar, 2015:52).

Grameen Bank tarafından kullandırılan krediler Grameen kredi olarak adlandırılmaktadır ve bu kredilerin özellikleri şu şekilde sıralanmaktadır (Ateş ve Ögütoğulları, 2012:40);

- Grameen kredi fakir halkın kendi işgücü ile gelir getirici faaliyetlerini destekler ve tüketimlerini karşılamayı hedefler,
- Grameen kredi bankaya gidemeyecek kadar fakir olan insanlara hizmet eder ve kişiler bankaya değil banka kişinin ayağına gider,
- Tek bir müşteriye kredi sağlamak yerine müşteri grubuna kredi sağlar,
- Kredilerin geri ödemeleri haftalık veya iki haftada bir taksitle yapılır,
- Bu krediler kar amacı gütmeyen organizasyonlar veya kurumların kendi müşterilerince yapılan ödemeler veya ödünç verilen fonlardan verilir.

Grameen Bank'ta krediler çok yoksul kadınlara yönelik olarak tasarlanmıştır ve krediler bireye değil gruplara verilmektedir. Kredinin gruplara verilmesinin nedeni yoksul insanların tek başlarına kendilerini tehlikelere karşı açık görmesi ve gruba ait olmasının ona koruma hissi vermesidir. Banka açısından bakıldığında ise grup desteği ve baskısı, kredi müşterisini daha güvenilir bir hale getirir. Bankada aynı aileye üye olmayan, benzer sosyoekonomik statüye sahip bireylerden 5'er kişilik gruplar oluşturulur. Bu gruplara eğitim verilir ve sınava tabi tutulurlar ve grup kendini hazır hissettiğinde kredi için başvuruda bulunur. Grubun iki üyesine kredi verilir ve altı hafta süresince kredileri geri ödemeleri düzenli olursa iki üyeye daha kredi verilir, en son kredi ise grup başkanına verilir. Grup üyelerinden birinin ödemeyi

aksatması halinde geriye kalan hiçbir grup üyesi kredi alamamaktadır. Bu nedenle üyelerden birinin ödemeyi aksatması halinde diğerleri sorunu çözmek için çözüm yolları ararlar. Grameen Bank'ta krediler 1 yıl vade ile verilmektedir, geri ödemeler haftalık eşit taksitler halinde yapılır ve yıllık %20 faiz oranı uygulanmaktadır. Bu sistemde verilen krediler için hiçbir hukuki sözleşme ve teminat olmadığı gibi kredi ilişkisi karşılıklı güvene dayanmaktadır (Soyak, 2010:136-137).

2.4.2. Birlik Modeli

Birlik modelinde hedef topluluk kendi içinde birlik oluşturarak mikro finansman hizmetleri vermektedir. Bu birlikler gençlik grupları, kadın grupları olabildiği gibi, bir siyasi, dini veya kültürel görüş etrafında toplanan kişiler olabilirler. Bazı ülkelerde birlikler hukuken vergi indirimi, aidat toplama, sigorta hizmetlerinden yararlanma faaliyetinde bulunabilirler. Birlik modeli grup modeliyle benzer yönler göstermektedir (Kabakçı, 2012:112).

2.4.3. Grup Modeli

Grup modelinde bireyler bir grup oluştururlar ve bu sayede sorumluluk ve güven duygularını geliştirerek bireysel düzeyde yaşanan zayıflıklar ve eksikliklerin üstesinden gelirler. Bu modelde kredi tahsisi ise bireylere değil gruplara yapılmaktadır. Sistemde bir araya gelerek grup oluşturmalarının amacı; bilinç ve eğitim seviyesini arttırmak, grup baskısı oluşturmak ve toplu pazarlık gücü kazanmaktır. Grup modelinden Grameen Bank, topluluk bankacılığı, köy bankacılığı, toplum baskısı gibi modeller ilham almışlardır (Kabakçı, 2012:115).

2.4.4. Garanti Sağlayan Kuruluş Modeli

Ticari bankalardan kredi alabilmek için bir başka bankanın garantisi gerekmektedir. Mikro kredi sisteminde ise başka bir ticari banka yerine dışardan bir hükümet kuruluşu veya hibe veren bir kuruluş veya içerden üyelerin tasarrufları teminat gösterilerek garanti verilir. Bu garanti sayesinde bireyler veya gruplar krediden yararlanabilir. Garanti altına alınan fonlar sigorta ödemeleri ve kredi koşullarının iyileştirilmesi gibi amaçlar taşıyabilir. Bankalar, sivil toplum kuruluşları, Birleşmiş Milletler kuruluşları gibi kuruluşlar mikro kredi vermek için veya mikro kredi programı başlatmak için ulusal ve uluslararası garanti fonları oluşturmaktadırlar (Taşpınar, 2013:97).

2.4.5. Topluluk Bankası Modeli

Topluluk Bankası Modeli bütün topluluğu bir birim olarak görmektedir ve mikro finans hizmetlerinin sağlanmasında resmi veya yarı resmi kurumların oluşturulmasına ön ayak olmaktadır. Topluluk Bankası ile ilgili üyelerin finansal konularda eğitilmesini sağlayan sivil toplum örgütlerinin destekleriyle model oluşturulmaktadır. Çoğu zaman geniş çaplı finansman programlarının alt bileşeni olarak topluluk bankası modeli oluşturulmaktadır. Bu örgütlenmelerde gelir getirici projeler hazırlayabilir ve örgüt bünyesinde tasarruf yapabilirler (Gökyay, 2008:27-28).

2.4.6. Kooperatif Modeli

Kooperatif, isteğe bağlı olarak bir araya gelen kişilerce oluşturulmuş ortak ekonomik, sosyal ve kültürel ihtiyaçları ve taleplerini karşılayan demokratik olarak kontrol edilen ve ortaklaşa sahip olunan işletmelerdir. Bazı kooperatiflerin kuruluş amaçlarında üye finansmanı ve tasarruf faaliyetleri de yer almaktadır. Aynı zamanda kooperatifler kar amacı gütmeyen, grup ekonomisi olarak hareket eden, ortak rekabete inanan birliklerdir ve insanların yoksulluktan kurtulması için işbirliği imkanı sağlarlar (Arslan, 2013:26).

2.4.7. Kredi Birliği Modeli

Kredi Birliği Modelinde kendi üyelerine finansal yardımda bulunan ve yine üyeleri tarafından yönetilen kuruluşlardır. Belli bir grup veya organizasyonun birlikte çalıştırmayı kabul ederler ve birbirlerine makul faiz oranlarında krediler verirler. Üyeleri aynı kuruluşta çalışabilir, aynı sosyal gruba dahil olabilir, aynı dine mensup olabilir, işçi kuruluşlarına üye olabilir ve aynı toplumda yaşıyor olabilir (Mudarej, 2017:16).

2.4.8. Bireysel Model

Bireysel Modelde mikro kredi doğrudan kullanıcıya verilmektedir. Bu modelde grup oluşturma ve geri ödemede çevre baskısı yoktur. Model eğitim, yetenek gelişimi ve sosyal yardımlar gibi sosyo-ekonomik unsurların yer aldığı geniş çaplı programların parçası olmaktadır (Alpaslan, 2015:63).

2.4.9. Aracı Kurum Modeli

Borç alanlar ile borç verenler arasında köprü görevi gören kurumlara aracı kurum denilmektedir. Bu kurumlar borç alanların kredi değerlerini borç verenlerin gözünde iyileştirerek borç vermelerini sağlarlar. Sivil toplum kuruluşları, mikro kredi programları ve işletmeleri, bireysel borç verenler ve ticari bankalar aracılık yapabilmektedir. Borç verenler ise ticari bankalar, uluslararası bağışçılar, borç veren devlet kurumları vb. kurumlardan oluşmaktadır. Aracılar finansman, eğitim, öğretim ve araştırma, program bağlantıları konularında aracılık edebilirler. Bu tür faaliyetler bireysel, bölgesel ve yerel düzeyde ulusal ve uluslararası seviyelerde gerçekleşmektedir (Kabakçı, 2012:116).

2.4.10. Sivil Toplum Kuruluşu Modeli

Sivil Toplum Kuruluşları (STK) mikro kredi programlarının başlatılmasında ve katılımında aktif rol oynayan öncü kuruluşlardır. STK'lar mikro kredinin toplum içinde,

ulusal ve uluslararası hibe veren kuruluşlar arasında öneminin anlaşılmasına yardımcı olurlar. Bu kuruluşlar mikro kredi uygulamaları için kaynak temininde yardımcı olmakta ve organizasyonlar için araç geliştirerek katkı sağlamakta ve aynı zamanda da başarılı uygulamalar yapmaktadırlar. Ayrıca mikro kredi uygulamaları ve tanıtımı için bilgi veren yayınlar hazırlamakta, eğitim programları, seminerler ve grup toplantıları gerçekleştirmektedirler (Dündar, 2007:5).

2.4.11. Toplum Baskısı Modeli

Toplum Baskısı Modeli Grameen Bank tarafından da uygulanan bir modeldir. Modelde borç alanlar ile diğer proje katılımcıları arasında mikro kredi programına katılım ve düzenli geri ödemeyi sağlamak amacıyla ahlaki ve diğer bağlantılar kullanılmaktadır. Baskı grubunun üyeleri, ilk kredi alan üyeler geri ödemeleri düzenli olarak yapmadığı takdirde grubun diğer üyeleri kredi alamayacaktır, grup içindeki diğer üyeler olabileceği gibi, kırsal kesimin saygı duyulan topluluklarının liderleri de olabilmektedir. Bunların yanında baskıyı sivil toplum örgütlerinin çalışanları veya kredi hizmeti veren kuruluşların çalışanları da üstlenebilir. Burada bahsedilen baskı, borç geri ödemelerini düzenli yapmayan kişilere sık sık ziyarette bulunulması veya grup toplantılarında bu isimlerin ifşa edilmesidir (Özmen, 2011:106).

2.4.12. Döner Tasarruf ve Kredi Birlikleri Modeli (ROSCA – Rotating Saving and Credit Associations)

Bu modelde toplanan bireyler ortak bir fona düzenli olarak katkıda bulunurlar ve her birine bir kez toplu finansman aktarımı sağlanır. Döner tasarruf ve kredi birlikleri modelinde belirlenen sürede her ay kişi başına belirli bir tutarda para toplayabilirler. Toplanan para her ay üyelerden birine verilir ve toplu parayı alan üye borçlandığı parayı düzenli olarak aylık

katılımlarında geri öder. Toplu paranın hangi sırayla verileceği kura yöntemiyle veya oy birliğiyle verilebilmektedir (Aydın, 2012:55-56).

Örneğin; 12 kişiden oluşan bir grup bir yıl boyunca her ay kişi başı 100TL toplayabilir. Her ay toplanan 1200TL grubun bir üyesine verilir. Daha sonraki aylarda bu üye aylık katılımlarla, düzenli olarak aldığı borcu geri öder (Mudarej, 2017:18).

2.4.13. Küçük İşletme Modeli

Eskiden hayatını devam ettirmek için düşük verimlilikle çalışan, çok düşük katma değer sağlayan birimlere kayıt dışı sektör olarak bakılırdı. Ancak zamanla küçük ve orta ölçekli işletmelere gelir arttırmak, ihtiyaç duyulan hizmetleri sağlamak ve istihdama katkıda bulunmak için daha fazla önem verilmeye başlanmıştır (Arslan, 2013:36). Bu tip orta ve küçük ölçekli işletmeler için piyasa koşullarına hazırlamak ve satış imkanları sağlamak gibi dolaylı müdahaleler ile uygulanan politikalar, eğitim, teknik tavsiyeler, yönetim ilkeleri ve benzeri destekleme sistemleri gibi doğrudan müdahaleler üzerinde odaklanmaktadır. Bu politikalar mikro kredi şeklinde finanse edilmektedir (Baktır, 2014:63).

2.4.14. Köy Bankacılığı Modeli

Topluluk temelli köy bankaları kredi ve tasarruf birlikleridir. Bu kurumlar kendi işini kurarak gelir seviyelerini arttırmak isteyen 25-50 kişiden oluşan düşük gelirli bireyler tarafından oluşturulmaktadır. Köy bankacılığında başlangıç sermayesi dışarıdan yardım yapan kuruluşlar tarafından verilebilir. Bankanın yönetimi üyeleri tarafından gerçekleştirilmekte, yöneticilerini kendilerini seçmekte, üyelerini kendileri belirlemekte, kendi yasal mevzuatlarını kendileri hazırlayıp bireylere kredileri kendileri vermekte, ödemeleri ve tasarrufları kendileri toplamaktadırlar (Özmen, 2011:107). Verilen krediler için herhangi bir teminat istenmemektedir. Ahlaki teminat olarak adlandırılan bireyin almış

olduğu kredinin arkasında durmasına yönelik bir teminat sistemi uygulanmaktadır (Dolun, 2005: 7).

2.5. Türkiye’de Mikro Kredi Veren Kuruluşlar

Türkiye’de ilk mikro kredi veren kuruluş Kadın Emekini Değerlendirme Vakfı’nın kurmuş olduğu Maya Mikro Ekonomik Destek İşletmesi’dir. İkinci kuruluş ise Türkiye İsrافی Önleme Vakfı’dır. Bunların dışında Toplum Gönüllüleri Vakfı ve İl Özel İdareleri de mikro kredi veren kuruluşlar arasındadır.

2.5.1. Kadın Emekini Destekleme Vakfı (KEDV) Maya Mikro Ekonomik Destek İşletmesi

Kadın Emekini Değerlendirme Vakfı 1986 yılından bu yana yoksulluk ve eşitsizliklerin olmadığı güçlü bir toplum oluşturmak amacıyla çalışmalar yapmaktadır (KEDV, 2019). KEDV, dar gelirli kadınların ekonomik durumlarını iyileştirmelerini destekleyen ve bu sayede yaşam kalitelerini yükseltmelerini sağlayan ve yerel kalkınmada kadınların güçlenmesini amaçlayan, kâr amacı gütmeyen sivil toplum örgütüdür. Bu amaçlar doğrultusunda KEDV, yerel yönetimler ve toplumdaki diğer aktörlerle iş birliği yapar. Kadın Emekini Değerlendirme Vakfı, Türkiye’deki ilk mikro kredi çalışmalarını başlatan kuruluştur (Ece, 2014:27).

Vakıf ilk olarak 1995-1997 yılları arasında İstanbul’da dar gelirli olan 100 kadına iş yapmaları için küçük miktarlarda krediler vermiştir. Mikro krediden yararlanan kadınlar ekonomide aktif rol almışlar ve kredilerden %98 oranında geri dönüş sağlanmıştır. 1999 yılında yaşanan deprem nedeniyle vakfın öncelikleri değişmiş ve mikro kredi projesi için başlatılan fon arayışına ara verilmiştir. 2002 yılında aranan fonun bulunmasıyla KEDV, Maya Mikro Kredi Ekonomik Destek İşletmesi’ni kurarak mikro kredi faaliyetlerine

başlamıştır. Kadınların iş hayatına atılması için gerekli olan sermayeyi sağladığı için ve bu sermaye ile emek ve becerilerini harmanlayarak gelir ve refah seviyelerini arttırdıkları için Maya ismi verilmiştir (Kabakçı, 2012:140).

Maya mikro kredi programı genellikle dar gelirli olan ve kendi işini yapan kadınlara verilmektedir. Kadınların mikro kredi kullanarak yaptıkları işlerin %66'sı ticaret, %26'sı üretim ve %8'i hizmet sektörüne odaklanmakta ve evden satış, giysi dikiş, el işleri, kuaförlük ve küçük yiyecek işleri gibi işler yapmaktadırlar. Kredi kullanan kadınların %74'ü işlerini evden yürütürken geriye kalanlar semt pazarlarında, sokak tezgahlarında ya da küçük dükkanlarda faaliyet göstermektedirler (Ateş ve Öğütoğulları, 2012:46).

Maya Mikro Kredi Destek İşletmesi'nin merkezi İstanbul'da bulunmaktadır. 1999 yılı depreminden en çok etkilenen ilimiz olan Kocaeli'nde Ağustos 2002'de ilk kredilerini vermiştir. Ardından İstanbul'da Haziran 2003'te, Düzce'de Ağustos 2004'te, Sakarya'da Kasım 2005'te kredilerini vermeye devam etmiştir (Apaydın, 2015:53). 2010 yıl sonu itibariyle 1.777 müşteriye ulaşmış olan Maya'da, verilen kredi tutarı 824.530 \$'a yükselmiş, ortalama kredi tutarı da 221 \$'dan 464 \$'a yükselmiştir (Ateş ve Öğütoğulları, 2012:47).

Maya İşletmesi'nde 3 çeşit mikro kredi verilmektedir. Verilen mikro kredi türüne göre kredi tutarı, vade ve geri ödeme planları değişmektedir. Verilen kredi fonlarının çeşitli hizmet maliyetlerini karşılayabilmek amacıyla kredi türüne ve vade uzunluğuna göre değişen tutarlarda vade farkı alınmaktadır. Vade farklarının bir kısmı kredi verildiğinde kesilirken, bir kısmı da aylık taksitlere yansıtılmaktadır. Verilen tüm kredi türleri için kredi tutarının %4'ü oranında proje katkı payı alınmaktadır. Sağlanan mikro kredi türleri ise şunlardır; Dayanışma Grupları Kredisi (MayaBiz), Bireysel Kredi (MayaBen), İhtiyaç Kredisi (MayaAile)'dir (Aydın, 2012:121-122).

2.5.1.1. Dayanışma Grupları Kredisi (MayaBiz)

MayaBiz kredi türünde kadınların oluşturdukları gruplar “Dayanışma Grupları” oluştururlar ve bu sayede teminat teşkil ederler. Oluşturulan gruplarda her birey kendi borcundan sorumlu olmasının yanında grupta bulunan diğer kişilerin de borçlarından sorumlu olmaktadır. Bu uygulama sayesinde Maya İşletmesi’nin riski azalırken kadınlar arasında sosyal ilişkiler gelişmektedir (Taşpınar, 2013:115).

Maya kredilerinin koşulları şunlardır (Özmen, 2011:137);

- Krediler 3-10 kadından oluşan gruplara verilmektedir.
- Verilen ilk kredi en az 100 TL, en fazla 900 TL’dir.
- Kredilerde vade 3 ay ile 12 ay arasında değişmektedir ve aylık olarak ödeme yapılmaktadır.
- Maya’nın sürdürülebilirliğinin sağlaması adına kredilere gerçekçi bir faiz oranı uygulanmaktadır. Ayrıca grubun her üyesi kredi almadan önce talep ettiği kredinin %10’unu grubun ortak tasarruf hesabına yatırmaktadır.
- Tekrar kredi almak isteyenler borçlarını ödedikleri taktirde ilk aldıkları krediden %25 daha fazla kredi alabilmektedir.

2.5.1.2. Bireysel Kredi (MayaBen)

Yüksek miktarda krediye ihtiyaç duyan veya grup kuramadığı için grup kredisi alamayan kadınlara bireysel kredi verilmektedir. Aynı zamanda grup kredisi kullanmış olan ve karşılaştığı iş fırsatını kaçırmak istemeyen ancak ek krediye ihtiyaç duyan Maya üyeleri de bireysel kredi kullanabilmektedir (Alpaslan, 2015:86).

Bireysel kredilerin koşulları şu şekildedir (Aydın, 2012:123);

- Teminat olarak bordrolu çalışan kefil, altın veya döviz ve bazı durumlarda da makine gösterilmektedir. Grup kredisi kullananlar da bireysel kredi kullanmak isterse grup üyeleri kefil olabilirler veya diğer teminat yöntemlerinden birini verebilirler.
- Verilen kredi miktarı ise en az 100 TL, en fazla 2.000 TL'dir. Eski üyelere geri ödeme kapasitesi uygun olanlar ise 2.500 TL'ye kadar kredi kullanabilirler.
- Kredilerde vade 3 ay ile 12 ay arasında değişmektedir ve ödemeler ayık olarak yapılmaktadır.

2.5.1.3. İhtiyaç Kredisi (MayaAile)

Fatura ödemeleri, sağlık, okul giderleri gibi acil ihtiyaçları karşılamak için nakit paraya ihtiyacı olan Maya üyesi olup grup veya bireysel kredilerini düzenli olarak ödeyen kadınlara verilen kredilere ihtiyaç kredisi denmektedir (Alpaslan, 2015:86).

İhtiyaç kredilerinin koşulları şu şekildedir (Taşpınar, 2013:116);

- Grup kredisi kullanırken ihtiyaç kredisi kullanmak isteyen kadınlar diğer grup üyelerini kefil gösterebilir. Grupta bulunan tüm üyelerin ihtiyaç kredisi almak isteyen üyenin kredisini onaylaması gerekir. Ayrıyeten teminat olarak bordro ile çalışan kefil, altın veya döviz alınabilmektedir.
- İhtiyaç kredisini aynı anda birden fazla grup üyesi kullanamaz.
- Kredi miktarı en az 100 TL, en fazla 500 TL'dir.
- Kredilerde vade 2 ay ile 6 ay arasında değişmektedir ve ödemeler aylık olarak yapılmaktadır.

Tablo 1: Maya Mikro Kredi Türleri

	Dayanışma Grupları	Bireysel Kredi	İhtiyaç Kredisi (Mevcut Üyelere)
Amaç	İş kurma veya geliştirme	İş kurma veya geliştirme	Eğitim, sağlık, fatura ödemeleri vb.
Miktar	100 - 900 TL	100 - 2000 TL	100 - 500 TL
Vade	3 - 12 ay	3- 12 ay	2 - 6 ay
Ödeme Sıklığı	Aylık	Aylık	Aylık
Teminat	• En az 3 – 10 kadının birbirine kefaleti • Kredinin son taksitinin ödendiği günde tekrar kredi imkanı • Her yeni kredi alımında %25 artış imkanı	• Kefil, makine rehini, döviz/altın.. • Kredinin son taksitinin ödendiği günde tekrar kredi imkanı • Her yeni kredi alımında %25 artış imkanı	Grup teminatı, kefil, döviz/altın...
Faiz Oranı	Piyasa ortalamasında faiz oranı; 3 ayda bir faiz güncellemesi	Piyasa ortalamasında faiz oranı; 3 ayda bir faiz güncellemesi	Piyasa ortalamasında faiz oranı; 3 ayda bir faiz güncellemesi

Kaynak: Soyak,2010: 141

2.5.2. Türkiye İsrافی Önleme Vakfı (TİSVA) Grameen Mikro Kredi Programı (TGMP)

Türkiye İsrافی Önleme Vakfı, Diyarbakır Valiliği ve Grameen Bank iş birliği ile 11 Haziran 2003 tarihinde “Türkiye Grameen Mikro Kredi Programı”nı başlatmıştır. 2001 krizinden sonra halkın ekonomik durumunun kötüleşmesi ve iş bulamaz hale gelmesi nedeniyle mikro kredi fikri ortaya çıkmıştır. Dönemin Diyarbakır Milletvekili Prof. Dr. Aziz Akgül Grameen Bank mikro kredi projesini incelemiş ve Türkiye İsrافی Önleme Vakfı ile birlikte bu projeyi Türkiye’de hayata geçirmiştir (Mudarej, 2017:30).

Grameen Bank Mikro Kredi Programında kredi alınabilmesi için beşer kişilik gruplar oluşturulur. Gruplara belirli bir eğitim verilir ve bu eğitimden sonra kredi için başvuruda bulunabilirler. Öncelikle gruptan iki kişiye kredi verilir ve kredilerin geri ödemesi 6 hafta

boyunca düzenli olarak yapılırsa iki üyeye daha kredi verilir. En son grup başkanına kredi verilir. Programda grupta üyelerden biri ödemeyi aksattığı zaman diğerleri bu ödemeyi güvence altına almak için çözüm üretmek zorundadır. Acil durumlar için borçluları korumak adına her kredinin %5'inden oluşan ve üyelerin haftalık olarak yatırdıkları Grup Fonu kurulmuştur (Taşpınar, 2013:119).

Mikro kredi programı 2018 yılı itibariyle Türkiye genelinde 64 ilde 93 şube ile hizmet vermektedir. 2003-2018 yılları arasında toplamda 173.471 kadına 809.500.106 TL mikro kredi dağıtılmıştır. Dağıtılan krediler tamamen güven esasına dayanır ve hiçbir teminat, senet, kefalet istenmemektedir. Verilen kredilerde geri dönüş oranı ise %100'dür (tgmp 2018 faaliyet raporu, Erişim Tarihi:18.04.2019).

Türkiye Grameen Mikro Kredi Programının vermiş olduğu krediler; temel kredi, sözleşmeli kredi, girişimci kredisi, mücadeleci vatandaş kredisi, mikrosera kredisi ve hayvancılık kredisidir.

2.5.2.1. Temel Kredi

Tüm üyelerin faydalanabildiği ana kredi Temel Kredi'dir. Temel kredide vade 3 ay ile 3 yıl arasında değişebiliyorken üyeler genellikle 1 yıllık vadeyi tercih etmektedirler. Sistemden kredi çekildikten 6 ay sonra tekrar kredi çekilebilmektedir. Aynı zamanda üyeler gönüllü tasarruf hesabına para yatırabilirler. Alınan krediden %15 oranında hizmet bedeli kesilmekte ve anapara ve hizmet bedeli ödemesi 46 haftalık taksitlerle yapılmaktadır (Aydın, 2012:113).

2.5.2.2. Sözleşmeli Kredi

Sözleşmeli kredi geri ödemelerde yaşanabilecek olası güçlüklerle alternatif bir çözüm yoludur. Yani TGMP'nin direk olarak verdiği kredi türü değildir. Sistemde bir üye kredi geri

ödemesinde zorluk çektiği zaman geri ödeme süresi uzatılır ve ona işlerini kolaylaştırması için imkân sağlanır. Bu sayede de üye içinde bulunduğu zorluktan kurtulur ve gelecekteki ödemeleri için daha çok çalışır (Kabakçı, 2012:150).

Sözleşmeli kredilerin özellikleri şunlardır (Aydın, 2012:115);

- Üyeler kredi vadesini ödeyebilecekleri ve kabul edilebilir miktarlara bölerler. Bu sayede bir yıldan üç yıla kadar geri ödeme imkânı elde ederler,
- Taksit tutarı üyenin ödemeyebilme gücüne göre belirlenmelidir,
- Sözleşmeli kredi alan üye borcunu öderken 6 ay sonra yeniden kredi alabilme imkanına sahip olur,
- Zamanla sözleşme kredisinin borcu temel borçlanma içine alınır, böylece üye kendiliğinden kötü durumdan kurtulup 6 aylık başarı düzeyine ulaşacaktır,
- Sözleşmeli kredi alan üye, borcunu ödemeyen veya borcunun vadesini geçiren üye konumunda değildir. Üye, yeni bir sistem içerisine girmiş olur ve düzenli olarak borcunu ödeyen bir üye haline gelir,
- Sözleşmeli kredi ödenmesi gereken yazılı borç tutarının kapanmasına imkân sağlar,
- Yeni borç sözleşmesi hazırlanmadan önce üyenin sözleşme belgesini doldurması zorunludur.

2.5.2.3. Girişimci Kredis

Yetenekli, çalışkan, başarılı ve tecrübeli mikro girişimcilere TGMP tarafından farklı bir mikro kredi programı da uygulanmaktadır. Temel kredi almış ve bir yılını doldurmuş olan girişimcilere temel kredinin yanında 1.000 TL ile 5.000 TL arasında girişimcilik kredis de verilebilmektedir. Kullanılan mikro kredi üzerinden %10 hizmet bedeli ve %5 banka ve

sigorta muameleleri vergisi alınır. Verilen kredi 46 haftalık vadeye ayrılır (Tgmp 2018 faaliyet raporu, Erişim Tarihi: 18.04.2018).

2.5.2.4. Mücadeleci Vatandaş Kredisi

Mücadeleci vatandaş kredisi sokaklarda yaşayan ve sokaklarda dilenerek geçimini sağlayan insanlara yönelik olarak başlatılmış kredi çeşididir. 2006 yılında fakirin fakiri insanlara ulaşmak amacıyla bu uygulamaya başlanmıştır. Bu uygulamanın amacı dilencilere hayatta onurlu şekilde para kazanma ve yaşama yöntemlerinin olduğunu öğretmek ve onları bu yönde teşvik etmektir. Bu uygulama sayesinde insanların dilenmekten kurtulması amaçlanmaktadır. Bu kredi çeşidinde hizmet bedeli alınmamakta ve geri ödeme için zaman dilimi belirlenmemektedir (Gökyay, 2008:93).

2.5.2.5. Mikrosera Kredisi

Meyve ve sebze yetiştirmede kullanılacak küçük sera sistemini tanıtan programdır. Program çerçevesinde bazı üyeler herhangi bir toprak mülkiyeti gerektirmeden, evlerinin çatısına mikrosera kurarak sebze yetiştirebilmiş ve bu sayede gelir elde etmişlerdir. Bu sistemde toprak yerine talaş, kum ya da başka bir madde kullanılabilir. Topraksız tarım daha az su gerektirir ve üretim daha fazladır. Mikroseralarda meyve, sebze ve çiçek yetiştirilebilmektedir (Mudarej, 2017:33).

2.5.2.6. Hayvancılık Kredisi

Kırsal alanlarda bulunan mevcut üyelere dağıtılan ek kredi olan hayvancılık kredisi 2008 yılında uygulamaya konulmuştur. Bu krediden sığır yetiştiriciliği konusunda deneyimi olan üyeler yararlanabilmektedir. Kurban Bayramından 6 ay önce verilen hayvancılık kredisi, 6 ay sonra hayvanın satılmasıyla geri dönüş sağlamaktadır. Üyelerden %15 hizmet bedeli alınmaktadır ve üye hizmet bedelleri ödenerek 26 haftada tamamlanmaktadır (Aydın, 2012:118).

Ayrıca TGMP tarafından sigorta ve tasarruf hizmetleri de verilmektedir. 2011 yılında Güneş Sigorta tarafından ayda 1 TL prim ile ferdi kaza sigortası başlatılmıştır. Mikro Sigorta ile düşük gelir grubundaki kişilere düşük prim ve buna bağlı olarak düşük teminat limitleriyle sigorta yapılmaktadır. Yangın, sel gibi doğal afetler nedeniyle meydana gelen zararlarda ev sahiplerine 15.000 TL, kiracılara 10.000 TL'ye kadar teminat altına alınan Mikro Konut Sigortası verilmektedir. Yoksul kadınlarda tasarruf bilincini geliştirmek amacıyla Gönüllü Tasarruf Sistemi oluşturulmuştur. Bu sayede kadınlar, çocuklarının eğitim ve sağlık ihtiyaçları ile özellikle beklenmedik zamanlarda ortaya çıkan acil nakit ihtiyaçlarını karşılarlar (Alpaslan, 2015:89).

Tablo 2: Türkiye Grameen Mikro Kredi Programı Kredi Türleri

Kredi Türü	Kapsamı
Temel Kredi	Temel kredi TGMP'nin ana kredisidir. Tüm üyeler bu krediden yararlanabilirler. Temel kredi süresi 3 ay ile 3 yıl arasındadır. Üyelerin çoğunluğu bu krediyi bir yıllığına almayı tercih etmektedir. Bir üye hiçbir zorluk yaşamadan kredi çekebilir. Bu kredi sisteminde, üyeler 6 ay sonra yeni bir kredi çekebilirler.
Sözleşmeli Kredi	TGMP'nin direk olarak verdiği bir kredi çeşidi değildir. Üyeler kredi geri ödemelerinde karşılaşılabilecek olası güçlüklerle alternatif bir çözüm yoludur. Bir üye kredi geri ödemesinde zorluk çekmeye başladığında, sistem onun kredi geri ödeme süresini uzatarak ona işlerini kolaylaştıracak bir imkan sağlar. Bu sayede üye hem kredisini ödemekte yaşadığı zorluktan kurtulur hem de gelecekte ödemelerini zamanında yapabilmek amacıyla daha çok çalışır.
Girişimci Kredisi	Yetenekli, başarılı, çalışkan aynı zamanda TGMP'nin desteğiyle işlerini büyütmek isteyen üyeler için kredi programıdır. 2008'in Aralık ayı itibarıyla 48 üyeye toplam 94.657 TL girişimci kredisi verilmiştir.
Mücadeleci Vatandaş Kredisi	Dilenerek yaşayan insanlar toplumun en savunmasız ve en dışlanmış grubundandır. TGMP toplumumuzda her gün karşılaştığımız dilenciler, hiçbir geliri olmadığı için sokakta yaşayan evsiz insanlar gibi mücadeleci bireyler için de bir kredi programı geliştirilmiştir.
Mikrosera	TGMP, 2008'in Mayıs ayında Mikrosera programını başlatmıştır. Bu program, üyelere meyve ve sebze yetiştirmede kullanılabilecek küçük bir sera sistemini tanıtmaktadır.
Hayvancılık Kredisi	TGMP hayvancılık kredisi, mevcut üyelere yönelik ek bir kredidir. Daha önce sığır yetiştiriciliği konusunda deneyimi olan üyelere verilir. TGMP 129 üyeye toplam 129.000 TL hayvancılık kredisi dağıtmıştır.

Kaynak: Özmen, 2011: 140

2.5.3. Toplum Gönüllüleri Vakfı (TGV)

2002 yılında gençlerin öncülüğünde kurulan Toplum Gönüllüleri Vakfı toplumsal barış, dayanışma ve değişimi gerçekleştirme amacıyla yola çıkmış olan sivil toplum kuruluşudur. Topluma Destek Projesi kapsamında HSBC Bankası ile protokol imzalanmıştır ve başta kadınlar olmak üzere tüm ülkede 2,5 milyon kişiye ulaşılması hedeflenmiştir. Mikro Kredi ile Topluma Destek Projesi kapsamında HSBC Bankası 5 yılda 5 milyon \$ mikro finansman kredisi ayırmıştır. Projenin hedef kitesinde kırsal ve kentsel alanlarda yaşayan kadınlar ve üniversiteden yeni mezun olmuş gençler bulunmaktadır (Özmen, 2011:145).

Proje ilk defa Samsun ilinde 19 Mayıs Üniversitesi'nden gönüllü gençlerle hayata geçirilmeye çalışılmıştır. Proje kapsamında gönüllü olan gençlere temel kredi bilgisini içeren eğitimler verilmiştir. 2006 yılının aralık ayında ilk defa kredi uygulamasına başlanmıştır ve Mayıs 2007'de Mikro Kredi Projesi-Küçük Destek Büyüm Çözüm Projesi ile 37 kişiye kredi sağlanmıştır. Projenin amacı bir iş fikri olup sermaye ihtiyacı olan aile bireylerinin üretime katkısını sağlamak, böylece ekonomik ve sosyal gelişimini gerçekleştirmektir. Toplum Gönüllüleri Vakfının mikro kredi projesi gönüllü gençler tarafından yürütüldüğü için dünyadaki diğer uygulamalardan ayrılmaktadır. Bir iş fikri olan ancak uygulamaya koyabilmek için sermayesi olmayan dar gelirli bireylere destek olmayı amaçlayan Küçük Destek Büyük Çözüm Mikrokredi Projesi 2008 yılında tamamlanmıştır (Özmen, 2011:146).

2.5.4. İl Özel İdareleri

22.02.2005 tarih ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 6. Maddesi ile getirilen düzenleme ile “yoksullara mikro kredi verilmesi” İl Özel İdarelerinin görev alanları içerisine alınmıştır. Bu kapsamda birçok valilik Mikro Kredi Projesi ile ilgili düzenleme ve uygulama yapmıştır. Türkiye İsrافی Önleme Vakfı ile Grameen Mikro Kredi Projesine İl Özel İdareleri tarafından destek verilmiştir (Ateş ve Ögütoğulları, 2012:49).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KARAMAN'DA MİKRO KREDİ UYGULAMASI ÜZERİNDE YAPILAN BİR

ARAŞTIRMA

3.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı Karaman'da mikro kredi alan kadınların, mikro kredi kullandıktan sonra ekonomik ve sosyal yönden hayatlarında ne gibi değişiklikler olduğunu göstermektir. Ayrıca mikro kredinin kırsal kalkınmaya olan etkileri de araştırılacaktır. Yapılan çalışmada kredi kullanıcılarının bazı demografik ve ekonomik bilgilerini içeren soruların yanı sıra mikro krediye yönelik bazı sorular yöneltilmiş ve kredi kullanımı öncesi ve sonrası yaşamları arasında gelir, istihdam, refah, statü, sosyalleşme vb. açılardan değişim olup olmadığı incelenmiştir.

3.2. Araştırmanın Problemleri

Bu çalışmada araştırılacak olan konular;

- Mikro kredi kullananın mikro kredi almadan önceki ekonomik ve sosyal durumu,
- Mikro kredi almaya nasıl karar verdiği,
- Mikro kredi alma nedenleri,
- Mikro kredi aldıktan sonra kullanıcının yaşadığı ekonomik ve sosyal değişimler,
- Mikro kredi sistemi hakkında kullanıcıların değerlendirmeleri,
- Mikro kredinin kırsal kalkınmayı nasıl etkileyeceğidir.

3.3. Araştırmanın Önemi

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler karşılaştırıldığında kadınların işgücüne katılım oranları dikkat çekmektedir. Gelişmekte olan ülkelerde kadınların işgücüne katılım oranları

daha düşüktür. Kadın istihdamının ekonomik açıdan önemli olmasının yanı sıra sosyal sermayenin değerlendirilmesi açısından da önemlidir (Alpaslan, 2015:106).

Kadınların ekonomik hayata katılmalarında mikro kredi çok önemli bir yere sahiptir. Özellikle kırsal alanlarda kadınların iş hayatına katılma imkanları kısıtlıdır. Ayrıca dar gelirli insanlar istedikleri halde ekonomik durumlarından dolayı iş hayatına atılamamaktadırlar. Bu sebeple dar gelirli kadınların kendi kendilerine iş kurmaları için gerekli olan sermayenin karşılanmasında mikro kredi önemli bir rol oynamaktadır.

Araştırmanın önemi Karaman’da mikro kredi alan kadınlar üzerine yapılan nitel bir çalışmadır. Ayrıca Karaman’da mikro kredinin kırsal kalkınma üzerindeki rolünü araştıran ilk çalışma niteliğindedir.

3.4. Araştırmanın Kapsamı

Karaman’da mikro kredi veren kuruluş olan Türkiye İsrافی Önleme Vakfı (TİSVA) çatısı altındaki Türkiye Grameen Mikro Kredi Projesi yetkilileri ile görüşme yapılmıştır. Yapılan görüşme sonucunda mikro kredi alan kadınlara haftalık olarak yapılan toplantılara katılmak suretiyle ulaşılabileceğinin anlaşılması üzerine bu toplantılara katılarak anket çalışması yapılmıştır. Yapılan bu anketler araştırmanın kapsamını oluşturmaktadır. Yetkililerden öğrenilen bilgilere göre 2018 yılı aralık ayı itibari ile Karaman’da mikro kredi kullanan kadın sayısı 285 kişidir. Anket çalışması ev ve iş yerlerinde yapılan toplantılara katılarak yapılmış ve 158 kişiye ulaşılmıştır.

3.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma nitel bir araştırma olup, Karaman’da mikro kredi alan 158 kadına anket yapılmıştır. Araştırmanın sonuçları tüm araştırma evrenini kapsamıyor olup, araştırılan 158 kişilik grup ile sınırlıdır. Anketleri doldurma döneminin kış mevsimine denk gelmesi

nedeniyle olumsuz hava koşullarından dolayı, bazı kadınların ücretli olarak başka işlerde çalışmalarından dolayı ve okulların açık olmasından dolayı kredi kullanan tüm kadınlara ulaşamamıştır.

Anket doldurma işlemi sırasında mikro kredi veren görevlilerin anket yapan kişiye güvenmeleri konusunda teminat vermeleri nedeniyle herhangi bir güven sorunu yaşanmamıştır.

3.6. Veri Toplama Yöntemi

Çalışmada Karaman İli mikro kredi kullanıcılarına uygulanan anket formu 47 soru içermektedir. Ankette üç soru grubu bulunmaktadır. Birinci grup katılımcıların demografik özelliklerini (yaş, eğitim durumu, medeni durum, çocuk sayısı, meslek vb.) tespit etmeye yöneliktir. İkinci grup kişinin ekonomik özelliklerini (yaşadığı evin kime ait olduğu, aylık geliri, evde yaşayan kişi sayısı vb.) tespit etmeye yöneliktir. Son grupta ise mikro kredi ile ilgili bilgiler yer almaktadır. Bu grupta ise krediden nasıl haberdar olunduğu, kredi kullanımı sonrası durumları, krediden memnuniyetlerini ölçmeye ve eksiklerini belirlemeye yönelik sorular bulunmaktadır. Anket soruları hazırlanırken daha önce yapılmış olan anket çalışmaları incelenmiş ve çalışmanın amacına uygun olanları seçilmiştir. Anket soruları kredi kullanıcılarının gelirlerini, istihdamı ve kadınların sosyal yaşamdaki yerlerini ve katkılarını ölçmeyi amaçlamıştır. Anketler kredi kullanan kadınlarla birebir yüz yüze cevaplama yoluyla uygulanmıştır ve elde edilen bilgiler istatistiksel programdan yararlanılarak analizleri yapıp yorumlanmıştır.

3.7. Literatür Taraması

Literatüre bakıldığı zaman kadınlar üzerinde mikro kredi uygulamalarının gerçekleştirilmesi üzerine birçok araştırma yapıldığı görülmektedir. Bu araştırmalardan

bazıları kadınların mikro kredi kullanmaları durumunda ekonomik ve sosyal açıdan güçlendikleri sonucuna ulaşırken, bazı çalışmalarda mikro kredi uygulamalarının olumsuz sonuçlandığı görülmüştür. Bazı çalışmalarda ise; ekonomik ve sosyal güçlenmenin tek başına mikro kredi uygulamalarıyla sağlanamayacağını savunmaktadır.

3.7.1. Mikro Kredi Uygulamalarında Olumlu Sonuca Ulaşan Çalışmalar

Altunöz (2018), çalışmada mikro kredi uygulamalarının işlevi açıklanmış ve Türkiye’de kadın istihdamı ve ekonomik büyüme üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Araştırmada yapılan regresyon analizinin sonucuna göre Türkiye’de kullandırılan mikro kredideki 1 birimlik artış, kendi hesabına çalışan kadın sayısında 0.045 birimlik ve ekonomik büyümede 0.05 birimlik artışa neden olduğu görülmüştür.

Bayramoğlu ve Dökmen (2017), çalışmalarında Türkiye’deki mikro kredi saha çalışmalarını inceleyerek, kadın istihdamı ve mikro kredi arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Sonuçta; mikro kredi uygulamalarının kadın işsizliğini azalttığı, kırdan kente göçü engellediği ve geliri arttırdığı sonucuna varılmıştır.

Mudarej (2017), çalışmada Afganistan’da mikro kredi alan kadınlar üzerinde nitel bir uygulama yapılmıştır. Araştırma sonucunda mikro kredi kullanan kadınların, mikro kredi kullandıktan sonra sosyal ve ekonomik olarak olumlu gelişmeler yaşadığı gözlenmiştir.

Tutar ve Alpaslan (2017), çalışmalarında Niğde ilinde mikro kredi sisteminin kadınlar üzerindeki sosyal ve ekonomik etkilerini incelemişlerdir. Çalışmada Niğde Grameen Bankası Mikrofinans şubesi ile iş birliği yapılmış ve mikro kredi kullanan 110 kadın katılımcı ile birebir görüşülerek çoktan seçmeli anket uygulaması yapılmıştır. Araştırma sonucunda Niğde’de mikro kredi kullanan kadınların uygulamadan memnun oldukları ve mikro kredinin ekonomik yaşantılarına olumlu katkı sağladığı sonucuna

ulaşılmıştır. Bunun yanında verilen kredi miktarlarının yetersiz olduğu, pazarlama sorunuyla karşı karşıya kaldıkları ve uzun vadede refah artışının olmaması gibi sorunlarla karşılaştıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Albayrak (2016), çalışmada girişimci kadınların yoksullukla mücadelesinde mikro kredilerin etkili olup olmadığı araştırılmıştır. Sonuçta; Türkiye’de mikro kredi uygulamalarının doğru bir şekilde düzenlenmesi ve kadın girişimciliğinin artırılmasıyla kadının ekonomik ve sosyal yaşam içinde üretken hale geleceği ve kadın işsizliğinin azalacağı kanısına varılmıştır.

Kalaç (2016), çalışmada Türkiye Grameen Mikrofinans Programı’nın Manisa ilindeki uygulaması incelenmiştir. Bu kapsamda mikro kredi kullanan bireylerin gelir düzeylerinde meydana gelen değişimle, bu bireylerin sosyo-ekonomik yapıları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı araştırılmıştır. Araştırma sonucunda mikro kredi kullanan kişilerin eğitim durumları ve meslekleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Rad ve Altıkulaç (2016), çalışmalarında mikro kredi kullanımının kadınlar üzerindeki kişisel ve sosyo – ekonomik etkilerini araştırmışlardır. Bu amaçla Mersin Grameen Bank Mikro Finans şubesinde mikro kredi kullanan 40 kişi belirlenmiştir. Araştırmada mikro kredi kullanan kadınların düşük gelirli, evli ve genellikle ilköğretim mezunu oldukları; mikro krediyi geleneksel işlerde kullandıkları tespit edilmiştir. Mikro kredi ile hane gelirlerinde artış olduğu ve sosyal konumlarında pozitif değişimler olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Serinikli (2016), çalışmada kadın yoksulluğunu önlemede mikro kredi uygulamaları ve kadın kooperatiflerinin etkisi araştırılmıştır. Buna göre kooperatifler ve mikro kredi uygulamaları sayesinde kadınların kendi işyerlerinde elde ettikleri gelirlerle aile gelirlerine

katkı sağlayacakları ve kendi ayakları üzerinde duran bireyler haline gelecekleri sonucunda ulaşılmıştır.

Alpaslan (2015), çalışmasında Niğde ilinde mikro kredinin, kullanan kadınlar üzerindeki sosyo-ekonomik etkilerini araştırmıştır. Çalışmanın sonucunda; Niğde’de mikro kredi kullanan kadınların bu uygulamadan çoğunlukla memnun oldukları, mikro kredinin sosyo-ekonomik açıdan yaşamlarına önemli katkılar sağladığı ancak verilen kredi miktarının yetersizliği ve pazarlama sorunlarının bulunduğu tespit edilmiştir.

Apaydın (2015), çalışmada mikro kredi uygulanmalarının Muş ilinde yoksulluğu azaltmada etkin olup olmadığı araştırılmıştır. Çalışma kapsamında Muş’ta mikro kredi kullanan iki yüz kadınla anket yapılarak mikro kredinin sosyal ve ekonomik etkileri araştırılmıştır. Sonuçta; mikro kredi kullanan kadınların ve yanlarında çalıştırdıkları kadınların istihdama katkısı ve kadınların gelirlerinde artış görülmüştür. Bu bağlamda mikro kredi uygulamaları Muş ilinde yoksulluğu azaltmada etkindir sonucuna ulaşılmıştır.

Baktır (2014), çalışmada Türkiye’de mikro kredi kullananların sosyo-ekonomik düzeylerinde meydana gelen değişiklikler incelenmiştir. Sonuçta mikro kredi kullananların sosyo-ekonomik düzeylerinde olumlu etkiler görülmüştür. Ayrıca meydana gelen olumlu etkilerin bölgelere göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Ece (2014), Şırnak ilinde görüşme ve anket yöntemiyle mikro kredi uygulamasının başarılı ve başarısız olduğu konular incelenmiş ve mikro kredi kullanan kadınları diğer kadınlardan ayıran özellikler tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda mikro kredi kullanan kadınların girişimcilik açısından ev kadınlarına benzerken; mikro kredi kullanmayan kadınlardan farklılaştıkları görülmüştür. Çalışmada ayrıca mikro kredi

kullanan kadınların mikro kredi kullandıktan sonra sosyo-ekonomik düzeylerinde olumlu değişiklikler gözlenmiştir.

Yaprak ve Helvacıoğlu (2014), çalışmada Afyonkarahisar İlinde mikro kredi uygulamalarının nasıl işlediği ve ne gibi sonuçlara ulaşıldığı saha araştırması ile yapılmıştır. Sonuçta mikro kredi uygulamalarının Afyonkarahisar'da kısa sürede başarıya ulaştığı görülmüştür. Elde edilen başarı sayesinde krediler çeşitlenmeye başlamış ve toplumun farklı kesimlerinin krediden yararlandırılması çalışmaları başlamıştır. Bunun yanında ticari bankalar ve sivil toplum kuruluşları da sistemle ilgilenmeye başlamışlardır.

Çiftçi ve Akkul (2013), çalışmalarında cinsiyetler arasında gelir eşitsizliğini gidermede mikro kredinin rolünü araştırmışlardır. Bilecik İlindeki mikro kredi kullanan kadınlara yapılan anket çalışması sonucunda mikro krediden yararlanan kadınların gelirlerinde dikkate değer artış olduğu tespit edilmiştir.

Doğan ve Kaya (2013), çalışmada Diyarbakır İlinde mikro kredi alan 500 kişiye 40 sorudan oluşan anket çalışması yapılmıştır. Çalışma kapsamında faktör analizi yapılmış ve 4 faktör oluşmuştur. “Ekonomik Güçlenme”, “Özgüven Yaklaşımı”, “Yaşam Kalitesi” ve “Toplumsal Ağlar” şeklinde gruplanan her bir faktörün mikro kredi etkinliğinin ölçülmesine pozitif etki yaptığı ve faktörler arasında yüksek oranlı doğrusal ilişki olduğu saptanmıştır.

Kumar, Hossain ve Gope (2013), Gramen Bank'ın Bangladeşli kadınlara sağladığı mikro kredilerin kırsal alandaki kadınların ekonomik gücüne etkisini incelenmek için çalışma yapmışlardır. Çalışmada Jhenaidah ve Kushtia bölgelerinde 100 katılımcı ile anket ve görüşme yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda kadınların mikro kredi kullandıktan sonra daha bağımsız ve karar alma sürecinde söz sahibi olduklarına ulaşılmıştır.

Taşpınar (2013), çalışmada Afyonkarahisar ilinde mikro kredi alan kadınlar üzerinde araştırma yapılmıştır. Araştırma sonucunda Afyonkarahisar’da mikro kredi uygulamalarının hem gelir hem istihdam hem de sosyal yaşama dair olumlu etkilerin olduğu tespit edilmiştir.

Ateş ve Öğütoğulları (2012), Türkiye’de yoksullukla mücadelede ve istihdam sağlamada mikro kredi uygulamaları incelenmiştir. Mikro finansman uygulamalarının yoksulluğu azaltmada ve ekonomik büyümeyi sağlamada olumlu etkiye sahip olduğu sonucuna varılmıştır.

Aydın (2012), çalışmada Türkiye’de yoksullukla mücadelede mikro kredi uygulamalarını ekonomik açıdan değerlendirilmiştir. Çalışma sonucunda; mikro kredi kullananların mikro kredi sayesinde maddi destek görerek ekonomiye katkı sağladıklarına ulaşılmıştır.

Bayraktutan ve Akatay (2012), çalışmada mikro kredinin kentsel yoksulluğun azaltılmasındaki katkısı araştırılmıştır. Sonuçta mikro kredi kullanan kadınların gelir düzeylerinin, harcama ve tasarruflarının arttığı gözlenmiştir. Bu da mikro kredi uygulamalarıyla kentsel yoksulluğun azaltılabileceği sonucuna varılmasını sağlamıştır.

Ören vd. (2012), özellikle kırsal kesimdeki kadınların mikro kredi projesiyle yoksullukla mücadelesini ülkemizden örneklerle ortaya koymaktadır. Çalışmanın sonucunda; kırsal kesim tasarruflarının ekonomiye katılabilmesi için mikro kredi projelerinin yaygınlaştırılması gerektiği öngörülmüştür.

Şengür ve Taban (2012), çalışmalarında yoksulluğun azaltılmasında mikro kredinin etkinliğini Eskişehir İlinde araştırmışlardır. Araştırmada Eskişehir’de mikro kredi alan kadınların aile gelirlerinde kredi alımı öncesinde ve sonrasında önemli farklılıklar tespit

edilmiş ve kredi kullanan 4 aileden 1'inin yoksulluk sınırının üzerine çıktığı sonucuna ulaşılmıştır.

Çiftçi (2010), çalışmada basında yer alan haberler değerlendirilerek mikro kredinin kadın girişimciliği arttırmadaki rolü araştırılmıştır. Araştırma sonucunda mikro kredi kullanan kadınların hayata bakış açılarının değiştiği ve kendilerine olan güvenin arttığı tespit edilmiştir.

Sultana ve Hasan (2010), kırsaldaki kadınların ekonomik güçlenmeleri üzerinde mikro kredinin etkisinin araştırıldığı çalışmada Bangladeş'in Kayaltia Birliğindeki Gazipur bölgesinin Gazipur Sadar Upazila Köyünde ve Basan bölgesindeki Bariyali, Teknogpara ve Naga köylerindeki kadınlar araştırılmıştır. Çalışmada 90 katılımcıdan oluşan 45'şer kişilik iki grup kadın üzerinde araştırma yapılmıştır. İlk grupta mikro kredi kullanan kadınlar bulunurken; ikinci grupta mikro kredi kullanmayan kadınlar bulunmaktadır. Ekonomik güçlenme, kişisel gelir ve tasarruf verilerinin incelendiği çalışmada mikro kredi kullanan kadınların mikro kredi kullanmayan kadınlara göre daha avantajlı olduğu görülmüştür. Sonuç olarak; kırsaldaki kadınlara mikro kredi uygulamalarının sosyo-ekonomik açıdan olumlu sonuçlarına ulaştığına varılmıştır.

Can ve Karataş (2007), çalışmalarında Muğla'da bulunan kadın girişimcilerle anket yapılmış ve sonuçta Muğla'da genellikle iş hayatına başlangıçta mikro kredi kullanılmadığı, bu konu hakkında bilgi sahibi olmadıkları saptanmıştır. Bu nedenle araştırma sonucunda Muğla'da mikro kredilerin kalkınmaya olumlu katkı sağlayacağı tespit edilmiştir.

Sakarya (2005), çalışmada mikro finans sisteminin Türkiye'deki gelişimi ele alınıp, yerel kalkınmaya olan katkısı değerlendirilmiştir. Çalışmanın sonucunda ülkemizde Mikro

Finans Kurumları'nın oluşturulması ve yasal düzenlemelerin bir an önce yapılmasının mikro finans hizmetlerinin gelişmesine büyük katkı sağlayacağına ulaşılmıştır.

Mahmud (2003), kadınların güçlendirilmesinde mikro kredi programına katılmanın etkileri değerlendirilmiştir. Çalışmanın sonucuna göre mikro kredi programıyla özellikle yoksul hanelerde kadınların refahı artmaktadır.

Hunt ve Kasynathan (2002), çalışmalarında köy kadın grupları ile bir tanesi Hindistan'daki Bihar'da bulunan ve Bangladeş'te bulunan üç sivil toplum kuruluşu ile görüşmüşlerdir. Araştırma sonucunda mikro kredi kullanan kadınların olumlu sonuçlar aldığını ancak sürdürülebilirliğin sağlanması için sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarını güçlendirmeleri gerektiği vurgulanmıştır.

Amin vd. (1998), çalışmalarında Bangladeş'te kırsal kesimde yaşayan kadınlara sivil toplum kuruluşlarının uyguladıkları kredi programlarını değerlendirmişlerdir. Çalışmanın sonucunda kredi programlarının kadınların güçlendirilmesine pozitif etki sağladığına ulaşılmıştır.

3.7.2. Mikro Kredi Uygulamalarında Olumsuz Sonuca Ulaşan Çalışmalar

Çuhadar ve Algan (2019), çalışmalarında Türkiye'de mikro kredi kullanımı ve kadın yoksulluğu arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Araştırmanın sonucunda mikro kredi kullanım düzeyi ile kadın yoksulluğunun azalması arasında bir nedensellik olmadığı görülmüştür.

Şahpaz (2017), çalışmada literatürde yer alan ampirik çalışmalar incelenmiş ve mikro kredi büyüklüklerinin gelir, gelir eşitsizliği, yoksulluk, istihdam, eğitim ve sağlık göstergeleri ile ilişkisi Panel Regresyon Analizi ile test edilmiştir. Mikro kredi göstergeleri

ile birlikte ihracat, genel istihdam, enflasyon, faiz oranı, kamu sağlık harcamaları gibi makro ekonomik göstergelerin modele dahil edildiği çoklu regresyon analizinde mikro kredinin anlamlı etkilerinin bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Gökdemir ve Ergün (2012), çalışmalarında kırsal kalkınmada kadının rolünü araştırmışlardır. Kırsal alanlarda kadın girişimciliği önünde kadının mülkiyete, finansal kaynaklara ve eğitime yetersiz erişimi, düşük gelir düzeyi, geleneksel rollerinin işgücüne katılımını sınırlaması ve ancak mikro düzeyde girişimci olabilmesine imkan vermesi gibi birçok engel vardır. Kırsal kalkınmanın gerçekleştirilebilmesi için bu sorunların ortadan kaldırılması ve kadının güçlenmesi için hızlı adımların atılması gerekmektedir.

Özmen (2012), çalışmada kadın istihdamını arttırmada mikro kredinin rolü incelenmiş ve Türkiye’de mikro kredi uygulamalarının kadın istihdamına yaptığı katkı araştırılmıştır. Araştırma sonucuna göre, Türkiye’de mikro kredi alabilecek 1 milyon ile 1 milyon 600 bin kişi bulunduğu ve mikro kredi sektörünün henüz etkin olarak değerlendirilmediğine ulaşılmıştır. Dolayısıyla mikro kredinin istihdam arttırmada rolü oldukça azdır.

Karnani (2007), çalışmasında mikro kredinin yoksulluğu azaltmada az da olsa katkı sağlayacağını ancak bunun yoksulluğu azaltmada etkin olmayacağını savunmaktadır.

Hulme (2006), mikro kredi uygulamalarının yoksulluğu azaltmada kanıtlarının olmadığını savunan çalışmada mikro kredinin olumsuz yönlerine değinilmiştir. Yoksul insanların ihtiyaçlarını karşılamak, tasarruf yapmak, eğitim ve sağlık hizmetlerine erişebilmek gibi sorunlarını gidermede mikro kredilerin etkili olmadığı vurgulanmaktadır.

Chavan ve Ramakumar (2002), çalışmalarında Hindistan’da uygulanan yoksulluğu azaltma programları ile gelişmekte olan ülkelerde Sivil Toplum Kuruluşlarının uygulamış oldukları mikro kredi programlarının karşılaştırılmasını yapmışlardır. Sonuçta teknolojik gelişmeler nedeniyle mikro kredi alanlar kazanç sağlayamamış ve mikro kredi kullananların borç döngüsüne girdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

3.7.3. Mikro Kredi Uygulamalarının Kalkınmayı Sağlamada Tek Başına Yeterli Olmadığı Sonucuna Ulaşan Çalışmalar

Bahar (2015), çalışmada mikro kredi uygulamalarının kadın yoksulluğunu azaltmada ne derece başarılı olduğu araştırılmıştır. Konya ilinde mikro kredi kullanan kadınlara anket çalışması yoluyla araştırma yapılmıştır. Sonuçta mikro kredi kullanan kadınların tek başına bu kredilerle yoksulluğunun azaltılamayacağı, üretim performanslarına ve rekabet edebilirliklerine bağlı olduğu bulunmuştur.

Balkız ve Öztürk (2013), çalışmalarında mikro kredi uygulamalarının kadınların ekonomik ve sosyal açıdan güçlendirilmesinde etkin olup olmadığını araştırmışlardır. Çalışma kapsamında Diyarbakır ilinde mikro kredi kullanan 100 kadınla görüşme yapılmıştır. Çalışma sonucuna göre mikro kredi kullanan kadınlar yeni bir iş kurmak için değil var olan işleri için mikro krediyi kullanmaktadırlar. Kadınların yaptıkları işler geleneksel ev üretimi olup düzenli gelir getiren ve güvenceli işler değildir. Elde edilen gelir düzeyi ise hayli düşük olup aileye ek gelir getirme konumunda değildir. Bu yüzden mikro kredi hane gelirini kısmen de olsa arttırsa da kadınların ekonomik ve sosyal güçlenmesinde tek başına yeterli değildir.

Kabakçı (2012), çalışma Eskişehir’de Türkiye Grameen Bank mikro kredi programından kredi kullanan kadınlar ile yapılan nitel verilere dayanmaktadır. Çalışmada

Eskişehir ili örneğinden yola çıkılarak mikro kredi uygulamalarının kadın yoksulluğunu önlemede başarılı olup olmadığı araştırılmaktadır. Sonuçta; mikro kredi kullanan kadınların yoksulluktan kurtulmalarının sadece kredi almalarıyla değil aynı zamanda girişimcilik özelliklerine, rekabet edilebilirliğe ve üretimde yenilikçi düşüncelere bağlı olduğu görülmüştür.

Kızıloğlu vd. (2012), çalışmalarında Türkiye’de kadın yoksulluğu ile mücadelede mikro kredi uygulamalarının önemini araştırmışlardır. Yoksulluğun azaltılmasında mikro kredinin tek araç olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ekonomik büyüme ve kalkınma olmadan yoksulluğu azaltmanın mümkün olmadığı, mikro kredinin destekleyici politika olarak kullanılabileceğini görüşüne varılmıştır.

Soyak (2010), çalışmada dünyada ve Türkiye’de mikro finans uygulamalarının kadın girişimciliği üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Türkiye’de bazı sivil toplum kuruluşlarının etkinlikleri ve sosyoekonomik sonuçları değerlendirilmiştir. Araştırmanın sonucunda; mikro kredi kullanan kadınların hane halkı içinde kendi konumlarının güçlendiği, aynı zamanda aile bireylerinin eğitimi konusunda olumlu dışsallıklar oluşturduğu ve bölgenin de gelişmişliğine olumlu katkı sağladığı görülmüştür. Ancak yapılan araştırmalarda mikro finans programlarından erkeklerin daha fazla yararlandığı görülmüştür. Bu nedenlerle bahsi geçen sosyo ekonomik gelişmelerin gerçekleşmesi beklenmemelidir. Ayrıca mikro kredi programlarının hükümet iktisat politikalarıyla bağlantılı olması gerekmektedir. Bunun yanında kaynaklara erişimin de sürdürülebilirlik ilkesine bağlı olarak uygulanması gerekmektedir.

Gökyay (2008), çalışmada Türkiye’de mikro kredi uygulamalarının istihdama yansımalarını araştırmıştır. Araştırma sonucunda mikro kredi ile yoksul insanların iş sahibi

olduğu görülmüştür ancak geniş açıdan bakıldığı zaman toplumsal refahı arttırması konusunda şüphe duyulmaktadır. Refahın sağlanabilmesi için çalışan başına verimliliğin arttırılması ve rekabetin artması; tarımsal üretim alanlarının genişletilmesiyle maliyetlerin düşürülmesi ve hizmet alanının arttırılması ve kayıt dışılığın önlenmesi gerekmektedir. Yapılan çalışmalar sonucunda mikro kredi uygulamalarının küçük pazarlara ulaştığı ve kayıt dışı üretim yapıldığını göstermektedir. Aynı zamanda mikro kredi alanların bunu isteyerek değil başka gelir getirici alanlarda faaliyet yapamadıkları için mikro kredi kullandıkları görülmüştür.

Bu çalışma literatürden yola çıkılarak kadınların mikro kredi ile ekonomik ve sosyal yönden güçlenmesine ve Karaman İlinin kırsal kalkınmasına katkı sağlamak amacıyla yapılmıştır. Kırsal kalkınmanın sağlanmasında önemli faktörlerden biri olan kadın emeğinin ekonomiye katılmasını sağlamada mikro kredinin olumlu sonuçlar doğurduğu yapılan çalışmalarda ortaya çıkmıştır. Bunun üzerine Karaman İlinde mikro kredinin incelenmesi ve literatüre katkı sağlanması açısından bu çalışma yapılmıştır.

3.8. Araştırmanın Bulguları

Çalışmada Karaman İlinde mikro kredi kullanan kadınlar üzerinde araştırma yapılmıştır. Araştırma kapsamında mikro kredi kullanan kadınlara anket yapılmış ve anket bulguları aşağıda verilmiştir.

3.8.1. Araştırmanın Güvenilirliği

Araştırmanın güvenilirliğini ölçmek için Cronbach's Alpha testi kullanılmıştır. Yapılan testte anketin güvenilirlik analizi 0.79 çıkmıştır. Güvenilirlik açısından baz alınan 0.70 değerinden büyük olduğundan sonuç kabul edilebilirdir.

Tablo 3: Güvenilirlik Testi

Cronbach's Alpha	N of Items
,797	24

3.8.2. Demografik Özellikler

Bu bölümde, mikro kredi kullanan anket katılımcılarının yaşa, medeni duruma, çocuk sayısına, eğitim durumuna, mesleğe, katılımcının eşinin mesleğine ve sosyal güvence durumlarına göre dağılımları gösterilmiştir.

Tablo 4: Ankete Katılanların Yaşı

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 18-25	15	9,5	9,5	9,5
26-33	23	14,6	14,6	24,1
34-41	34	21,5	21,5	45,6
42-49	42	26,6	26,6	72,2
50+	44	27,8	27,8	100,0
Total	158	100,0	100,0	

Mikro kredi kullanan anket katılımcılarının yaşa göre dağılımları Tablo 4'te verilmiştir. Tablo incelendiği zaman katılımcıların %9,5'i 18-25 yaş aralığında, %14,6'sı 26-33 yaş aralığında, %21,5'i 34-41 yaş aralığında, %26,6'sı 42-49 yaş aralığında, %27,8'i ise 50 yaşın üzerindedir. Katılımcıların %27,8'ini 50 ve üzeri yaş grubu oluşturmaktadır. Yani 50 yaş ve üzeri kadınlar daha yoğunlukta olarak kredi kullanımı sağlayıp, geçimlerini temin etmektedirler.

Tablo 5: Katılımcıların Medeni Durumu

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Evli	120	75,9	75,9	75,9
Bekar	38	24,1	24,1	100,0
Total	158	100,0	100,0	

Mikro kredi kullanan anket katılımcılarının medeni durumlarına göre dağılımları Tablo 5’te verilmiştir. Tabloya göre katılımcıların %24,1’i bekarken, %75,9’u evlidir. Tablodan da anlaşıldığı üzere evli kadınlar ekonomiye katılma konusunda daha istekli olurken, çeşitli sebeplerden dolayı bekar olan kadınlar toplumsal yapı nedeniyle kendi başlarına bir iş yapma konusunda çekimser davranmaktadırlar.

Tablo 6: Katılımcının Çocuk Sayısı

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1	27	17,1	17,1	17,1
2	49	31,0	31,0	48,1
3	36	22,8	22,8	70,9
4 ve üstü	30	19,0	19,0	89,9
Yok	16	10,1	10,1	100,0
Total	158	100,0	100,0	

Katılımcıların çocuk sayılarına göre dağılımları Tablo 6’da verilmiştir. Buna göre katılımcıların %31’i 2 çocuğa, %22,8’i 3 çocuğa, %19’u 4 ve üstü çocuğa, %17,1’i 1 çocuğa sahipken, %10,1’inin çocuğu yoktur. Bu da mikro kredi kullanan kadınların çoğunluğunun bakmakla yükümlü olduğu 2 çocuğunun olduğunu göstermektedir.

Tablo 7: Katılımcının Eğitim Durumu

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Okur-Yazar	4	2,5	2,5	2,5
İlkokul	71	44,9	44,9	47,5
Ortaokul	43	27,2	27,2	74,7
Lise	30	19,0	19,0	93,7
Üniversite	10	6,3	6,3	100,0
Total	158	100,0	100,0	

Mikro kredi kullanan anket katılımcılarının eğitim durumlarına göre dağılımları Tablo 7’de gösterilmiştir. Tabloya göre katılımcıların %2,5’i okur-yazar değil, %44,9’u ilkokul mezunu, %22,7’si ortaokul mezunu, %19’u lise mezunu ve %6,3’ü üniversite

mezunudur. Katılımcıların eğitim durumları incelendiği zaman mikro kredi kullanan kadınların eğitim seviyelerinin düşük olduğu görülmektedir. Mikro kredi sistemini banka sistemlerinden ayıran özelliklerinden biri olan prosedürlerin ve karmaşık sözleşmelerin olmaması eğitim seviyesi düşük olan katılımcıların kolaylıkla kredi alarak iş hayatına dahil olmalarını sağlamaktadır.

Tablo 8: Katılımcının Mesleği

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ev Hanımı	88	55,7	55,7	55,7
	İşçi	30	19,0	19,0	74,7
	Emekli	9	5,7	5,7	80,4
	Esnaf	24	15,2	15,2	95,6
	Diğer	7	4,4	4,4	100,0
	Total	158	100,0	100,0	

Katılımcıların mesleklerine göre dağılımları Tablo 8’de verilmiştir. Katılımcıların %4,4’ü diğer cevabını verirken, %5,7’si emekli, %15,2’si esnaf, %19’u işçi ve %55,7’si ev hanımıdır. Tabloya göre mikro kredi kullanan kadınların yarısından fazlası ev hanımıdır. Mikro kredi kullanan kadınların yarısından fazlasının ev hanımı olması kadınların ekonomik sisteme dahil olmada mikro kredinin başarılı olduğunu göstermektedir.

Tablo 9: Katılımcının Eşinin Mesleği

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	İşçi	54	34,2	34,2	34,2
	Esnaf	20	12,7	12,7	46,8
	Çiftçi	1	,6	,6	47,5
	Emekli	33	20,9	20,9	68,4
	Memur	3	1,9	1,9	70,3
	Diğer	9	5,7	5,7	75,9
	Evli Değil	38	24,1	24,1	100,0
	Total	158	100,0	100,0	

Mikro kredi kullananlara yapılan anketlerde katılımcıların eşlerinin mesleklerini gösteren veriler Tablo 9’da gösterilmiştir. Katılımcıların %34,2’sinin eşi işçi iken, %20,9’unun eşi emekli, %12,7’sinin eşi esnaf, %5,7’sinin eşi diğer meslek gruplarından, %1,9’unun eşi memur ve %0,6’sının eşi çiftçidir. Geriye kalan %24,1’lik kısımda bulunları kadınların ise eşi bulunmamaktadır. Veriler incelendiğinde eşi işçi veya emekli olan kadınların mikro kredi kullanım oranları daha yüksektir. Bu da gösteriyor ki eşi işçi veya emekli olan kadınlar aile ekonomisine destek olmak adına mikro kredi kullanmaktadırlar.

Tablo 10: Katılımcının Sosyal Güvencesi

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid SSK	98	62,0	62,0	62,0
BAĞ-KUR	30	19,0	19,0	81,0
Emekli Sandığı	9	5,7	5,7	86,7
Sosyal Güvencem Yok	21	13,3	13,3	100,0
Total	158	100,0	100,0	

Ankete katılanların sosyal güvence durumlarını gösteren veriler Tablo 10’da yer almaktadır. Buna göre mikro kredi kullanan kadınların %62’sinin sosyal güvencesi SSK, %19’unun Bağ-Kur ve %5,7’sinin emekli sandığı iken %13,3’ünün ise sosyal güvencesi bulunmamaktadır.

3.8.3. Ekonomik Özellikler

Bu bölümde mikro kredi kullanan anket katılımcılarının ekonomik durumlarını ölçmek amaçlanmıştır. Bu doğrultuda sorulan sorular ve cevapları aşağıda yer almaktadır.

Tablo 11: Katılımcının Oturduğu Eve Ait Bilgiler

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Kendi Evimiz	61	38,6	38,6	38,6
Kira	94	59,5	59,5	98,1
Kendi Evimiz Değil Ama Ücretsiz Oturuyoruz	3	1,9	1,9	100,0
Total	158	100,0	100,0	

Tablo 11’de mikro kredi kullanan kadınların yaşadıkları evlere ait bilgiler bulunmaktadır. Buna göre katılımcıların %59,5’i kiralık evde otururken, %38,6’sı ev sahibidir. %1,9’u ise bir eve sahip değilken tanıdıklarına ait olan evlerde ücretsiz olarak ikamet etmektedirler.

Tablo 12: Katılımcının Oturduğu Evde Yaşayan Kişi Sayısı

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1	4	2,5	2,5	2,5
2	24	15,2	15,2	17,7
3	44	27,8	27,8	45,6
4	47	29,7	29,7	75,3
5 ve Üstü	39	24,7	24,7	100,0
Total	158	100,0	100,0	

Katılımcının oturduğu evde yaşayan kişi sayısını Tablo 12 göstermektedir. Tabloya göre katılımcıların %2,5’i yalnız yaşamaktadır. %15,2’si 2 kişi yaşarken, %27,8’i 3 kişi, %29,7’si 4 kişi ve %24,7’si 5 ve üstü kişi yaşamaktadır.

Tablo 13: Katılımcının Ailesinde Çalışan Kişi Sayısı

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1	94	59,5	59,5	59,5
2	38	24,1	24,1	83,5
3	5	3,2	3,2	86,7
4 ve Üstü	6	3,8	3,8	90,5
Yok	15	9,5	9,5	100,0
Total	158	100,0	100,0	

Katılımcıların ailelerinde çalışan kişi sayısını gösteren veriler Tablo 13'te verilmiştir. Araştırma incelendiğinde katılımcıların %59,5'unun ailesinde bir kişi çalışırken, %24,1'inde 2 kişi, %3,8'inde 4 ve üstü, %3,2'sinde 3 kişi çalışmaktadır. %9,5'inin ise ailesinde çalışan bulunmamaktadır. Verilere göre katılımcıların yarısından çoğunun ailelerinde evin geçimini sadece bir kişi üstlenmiştir.

Tablo 14: Katılımcının Ailesinin Toplam Aylık Geliri

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 500-1000 TL	12	7,6	7,6	7,6
1001-1500 TL	9	5,7	5,7	13,3
1501-2000 TL	39	24,7	24,7	38,0
2001-2500 TL	49	31,0	31,0	69,0
2501 TL ve Üzeri	49	31,0	31,0	100,0
Total	158	100,0	100,0	

Ankete katılanların ailelerinin toplam gelir durumları Tablo 14'te gösterilmektedir. Buna göre katılımcıların %31'inin aylık geliri 2001-2500TL arasında, %31'inin geliri de 2501TL ve üzeri, %24,7'sinin aylık geliri 1501-2000TL arasında, %7,6'sının geliri 500-1000TL arasında ve %5,7'sinin aylık geliri ise 1001-1500TL arasındadır.

Tablo 15: Gelir Getiren Mal Varlığı Durumu

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Tarla	6	3,8	3,8	3,8
Araç	1	,6	,6	4,4
Büyükbaş ve/veya Küçükbaş	2	1,3	1,3	5,7
Hayvan				
İşyeri	15	9,5	9,5	15,2
Yok	134	84,8	84,8	100,0
Total	158	100,0	100,0	

Ankete katılanların gelir getiren mal varlığı durumları Tablo 15'te verilmiştir. Verilere göre katılımcıların %0,6'sının gelir getiren aracı bulunurken, %1,3'ünün büyükbaş

veya küçükbaş hayvanı bulunmakta, %3,8'inin tarlası bulunmakta, %9,5'inin işyeri bulunmaktadır. Katılımcıların %84,8'inin ise gelir getiren mal varlığı bulunmamaktadır.

Tablo 16: Katılımcıların Karar Alma Durumları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Eşim	25	15,8	15,8	15,8
Ben	48	30,4	30,4	46,2
Ortak Karar Alırız	81	51,3	51,3	97,5
Aile Büyükleri Karar Verir	4	2,5	2,5	100,0
Total	158	100,0	100,0	

Katılımcıların özellikle ekonomik konularla ilgili kararları evde kimin verdiği dair durumları Tablo 16'da gösterilmektedir. Buna göre katılımcıların %51,3'ü ortak karar verirken, %30,4'ü kararları kendisi vermektedir. %15,8'inin ise evde kararları eşi vermektedir. %2,5'inin kararlarını aile büyükleri vermektedir. Katılımcıların yarısından çoğunda kararların ortak alınması ailede saygı çerçevesinde yaşandığını göstermektedir.

3.8.4. Mikro Kredi İle İlgili Bilgiler

Mikro kredi ile ilgili bilgiler kısmında mikro krediden nasıl haberdar olunduğu, kredi almaya başlamadan önce ne iş yapıldığı, kaç defa kredi alındığı, ne tür iş yapmak için kredi alındığı vb. sorular katılımcılara yöneltilmiştir.

Tablo 17: Katılımcıların Mikro Krediden Haberdar Olma Durumları

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Mikro kredi alan kişiler vasıtasıyla	87	55,1	55,1	55,1
Çevremdeki kişiler vasıtasıyla	68	43,0	43,0	98,1
İnternet aracılığıyla	1	,6	,6	98,7
Diğer	2	1,3	1,3	100,0
Total	158	100,0	100,0	

Katılımcıların mikro krediden haberdar olma durumlarına ilişkin veriler Tablo 17’de verilmiştir. Tabloya göre katılımcıların %55,1’i mikro krediden daha önce mikro kredi alan kişiler vasıtasıyla haberdar olurken, %43’ü çevresinden kişiler vasıtasıyla, %0,6’sı internet vasıtasıyla ve %1,3’ü diğer kaynaklar aracılığıyla haberdar olmuştur. Mikro kredi alan kadınların yarısından çoğunun kredi alan kişilerden öğrenmesi mikro kredideki grup sisteminden kaynaklanmaktadır.

Tablo 18: Katılımcının Mikro Kredi Almadan Önceki İşi

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid İşsizdim	49	31,0	31,0	31,0
KendimeAitBirlişimVardı	23	14,6	14,6	45,6
ÜcretliOlarakBaşkasınınİnşind eÇalışıyordum	30	19,0	19,0	64,6
Diğer	56	35,4	35,4	100,0
Total	158	100,0	100,0	

Katılımcıların mikro kredi almadan önce ne iş yapıyordunuz sorusuna verdikleri cevap Tablo 18’de verilmiştir. Buna göre katılımcıların %31’i mikro kredi almadan önce işsizken, %19’u ücretli olarak bir işte çalışmakta, %14,6’sının mikro kredi almadan önce kendisine ait işi bulunmaktadır. %35,4’ü ise diğer işlerle uğraşmaktadır.

Tablo 19: Katılımcının Mikro Kredi Alma Tarihi

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 2013	43	27,2	27,2	27,2
2014	20	12,7	12,7	39,9
2015	16	10,1	10,1	50,0
2016	16	10,1	10,1	60,1
2017	21	13,3	13,3	73,4
2018	42	26,6	26,6	100,0
Total	158	100,0	100,0	

Katılımcının ilk defa mikro kredi alma tarihini gösteren veriler Tablo 19’da verilmiştir. Katılımcıların %27,2’si 2013 yılında ilk krediyi alırken, %26,6’sı 2018 yılında, %12,7’si 2014 yılında, %13,3’ü 2017 yılında, %10,1’i 2015 ve 2016 yıllarında ilk mikro krediyi almışlardır.

Tablo 20: Katılımcının Mikro Kredi Alma Sayısı

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1	34	21,5	21,5	21,5
2-3	47	29,7	29,7	51,3
4-5	37	23,4	23,4	74,7
6 ve üzeri	40	25,3	25,3	100,0
Total	158	100,0	100,0	

Katılımcıların kaç defa mikro kredi aldığını gösteren veriler Tablo 20’de verilmiştir. Katılımcıların %21,5’i bir kere mikro kredi alırken, %29,7’si 2-3 kere, %23,4’ü 4-5 kere ve %25,3’ü 6 ve üstünde mikro kredi almıştır. Verilere göre mikro kredi alanların çoğunluğu tekrar mikro kredi almaktadır.

Tablo 21: Katılımcının Aldığı Mikro Kredi Miktarı

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1000 ve altı	32	20,3	20,3	20,3
1001-4000	50	31,6	31,6	51,9
4001-7000	49	31,0	31,0	82,9
7001-10000	6	3,8	3,8	86,7
10001 ve üzeri	21	13,3	13,3	100,0
Total	158	100,0	100,0	

Ankete katılanların aldığı mikro kredi miktarını gösteren veriler Tablo 21’de gösterilmektedir. Buna göre mikro kredi alanların %20,3’ü 1000TL ve altı tutarında kredi alırken, %31,6’sı 1001-4000TL arasında, %31’i 4001-7000TL arasında, %3,8’i 7001-10000TL arasında ve %13,3’ü 10001TL ve üzerinde kredi almışlardır.

Tablo 22: Katılımcının Mikro Krediyi Kullandığı Alan

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Sebze,meyve,reçel,süt,süt ürünleri,tarımKaynaklıÜrünler	14	8,9	8,9	8,9
	Oya,Örgü,dikiş-nakış,çeyizÜrünleri,EİEmeği GerektirenÜrünler	84	53,2	53,2	62,0
	Lokanta,KafeİşletmeciliğiHizmetOdaklıÜrünler	4	2,5	2,5	64,6
	EşiminVarOlanİşineKatkıSağlamak	6	3,8	3,8	68,4
	Diğer...	50	31,6	31,6	100,0
	Total	158	100,0	100,0	

Katılımcıların mikro krediyi hangi işi yapmak için aldıklarını gösteren bilgiler Tablo 22’de verilmiştir. Buna göre mikro kredi kullananların %53,2’si oya, örgü, dikiş-nakış, çeyiz ürünleri gibi el emeği gerektiren ürünler yapmak için, %8,9’u sebze, meyve, reçel, süt, süt ürünleri gibi tarım kaynaklı ürünler yapmak için, %2,5’i lokanta, kafe işletmeciliği gibi hizmet odaklı ürünler yapmak için, %3,8’i eşinin var olan işine katkı sağlamak için kullanmıştır. Katılımcıların %31,6’sı ise katalog satışı gibi diğer işler yapmak için kullanmışlardır. Yapılan görüşmelerde diğer şikkını işaretleyen kadınlar katalog üzerinden satış yaptıklarını bildirmişlerdir. Tablo incelendiği zaman katalog satışı yapan kadınların oranının oldukça fazla olduğu görülmektedir. Katalog satışı sayesinde kadınlar evde oturmak yerine dışarıya çıkarak hem sosyalleşmekte hem de satış yaparak gelir sağlamaktadırlar.

Tablo 23: Katılımcının Mikro Kredi Kullanarak Yaptığı İşte Çalışan Kişiler

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	KendimÇalışıyorum	140	88,6	88,6	88,6
	EşimleÇalışıyorum	11	7,0	7,0	95,6
	EşimÇalışıyor	5	3,2	3,2	98,7
	YanımdaİşçiÇalıştırıyorum	2	1,3	1,3	100,0
	Total	158	100,0	100,0	

Katılımcıların mikro kredi kullanarak yaptığı işte çalışan kişiler Tablo 23'te verilmiştir. Tabloya bakıldığında katılımcıların %88,6'sı mikro kredi alarak yaptığı işte kendisi çalışmaktadır. Katılımcıların %7'si mikro kredi kullanarak yaptığı işte eşiyle birlikte çalışmaktadır. Katılımcıların %3,2'sinin yaptığı işte eşi çalışırken, %1,3'ü ise yanında işçi çalıştırmaktadır.

Tablo 24: Katılımcının İşi Ne Zamandan Beri Yaptığı

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 yıl	36	22,8	22,8	22,8
2-4 yıl	65	41,1	41,1	63,9
5-7 yıl	57	36,1	36,1	100,0
Total	158	100,0	100,0	

Katılımcının şu anda yapmış olduğu işi ne zamandan beri yaptığını gösteren veriler Tablo 24'te verilmiştir. Buna göre katılımcıların %22,8'i 1 yıldır bu işi yaparken, %41,1'i 2-4 yıl arası ve %36,1'i 5-7 yıl arasında bu işi yapmaktadır. Buna göre mikro kredi kullananların çoğunluğu 2 yıldan fazla süredir bu işi yapmaktadır.

Tablo 25: Katılımcının İhtiyaç Duyduğu Kredi Miktarı

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1000-2000TL	59	37,3	37,3	37,3
2001-3000TL	51	32,3	32,3	69,6
3001-5000TL	26	16,5	16,5	86,1
5001TL ve üzeri	16	10,1	10,1	96,2
Artık mikro krediye ihtiyacım yok	6	3,8	3,8	100,0
Total	158	100,0	100,0	

Katılımcıların şu anda ihtiyaç duyduğu mikro kredi miktarlarını Tablo 25 göstermektedir. Tabloya göre katılımcıların %37,3'ü 1000-2000 TL arasında mikro krediye ihtiyaç duyarken, %32,3'ü 2001-3000 TL arasında, %16,5'i 3001-5000 TL arasında ve

%10,1'i 5001 TL ve üzerinde mikro krediye ihtiyaç duymaktadırlar. Katılımcıların %3,8'i ise artık mikro krediye ihtiyaç duymamaktadırlar.

Tablo 26: Katılımcıların Mikro Krediye Geri Ödeme Durumları

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Evet	4	2,5	2,5	2,5
	Hayır	154	97,5	97,5	100,0
	Total	158	100,0	100,0	

Katılımcıların mikro krediye geri ödeme zorluğu yaşıyıp yaşamadığını Tablo 26 göstermektedir. Buna göre katılımcıların %97,5'i mikro krediye geri ödeme zorluğu yaşamazken, %2,5'i geri ödeme zorluğu yaşamaktadır.

Katılımcıların mikro krediye alma nedenleri Tablo 27, Tablo 28, Tablo 29, Tablo 30, Tablo 31 ve Tablo 32'de verilmiştir.

Tablo 27: Katılımcılardan Mikro Krediye Borçlarını Ödeyebilmek İçin Alanlar

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	KesinlikleKatılmıyorum	12	7,6	7,6	7,6
	Katılmıyorum	61	38,6	38,6	46,2
	Katılıyorum	79	50,0	50,0	96,2
	KesinlikleKatılıyorum	6	3,8	3,8	100,0
	Total	158	100,0	100,0	

Katılımcılardan mikro krediye borçlarını ödeyebilmek için alanlar Tablo 27'de verilmiştir. Buna göre borçlarını ödeyebilmek cevabına katılan %50, kesinlikle katılıyorum cevabı verenler %3,8'dir.

Tablo 28: Katılımcılardan Mikro Krediyi Geçimini Temin Etmek İçin Alanlar

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	KesinlikleKatılmıyorum	4	2,5	2,5	2,5
	Katılmıyorum	20	12,7	12,7	15,2
	Kararsızım	5	3,2	3,2	18,4
	Katılıyorum	118	74,7	74,7	93,0
	KesinlikleKatılıyorum	11	7,0	7,0	100,0
	Total	158	100,0	100,0	

Katılımcılardan mikro krediyi geçimini temin etmek için alanlar Tablo 28’de gösterilmiştir. Tabloya göre geçimini temin etmek cevabına katılanlar %74,7, kesinlikle katılıyorum cevabı verenler %7’dir.

Tablo 29: Katılımcılardan Mikro Krediyi Çocuklarının Eğitimini Sağlamak İçin Alanlar

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	KesinlikleKatılmıyorum	25	15,8	15,8	15,8
	Katılmıyorum	59	37,3	37,3	53,2
	Kararsızım	4	2,5	2,5	55,7
	Katılıyorum	67	42,4	42,4	98,1
	KesinlikleKatılıyorum	3	1,9	1,9	100,0
	Total	158	100,0	100,0	

Katılımcılardan mikro krediyi çocuklarının eğitimini sağlamak için alanlar Tablo 29’da verilmiştir. Buna göre çocuklarının eğitimini sağlamak cevabına katılanlar %42,4, kesinlikle katılanlar %1,9’dur.

Tablo 30: Katılımcılardan Mikro Krediyi Eşinin İsteği Üzerine Alanlar

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	KesinlikleKatılmıyorum	42	26,6	26,6	26,6
	Katılmıyorum	72	45,6	45,6	72,2
	Kararsızım	3	1,9	1,9	74,1
	Katılıyorum	36	22,8	22,8	96,8
	KesinlikleKatılıyorum	5	3,2	3,2	100,0
	Total	158	100,0	100,0	

Katılımcılardan mikro krediyi eşinin isteği üzerine alanlar Tablo 30’da verilmiştir. Buna göre katılımcılardan eşimin isteği üzerine cevabına %45,6’sı katılmıyorum, %26,6’sı kesinlikle katılmıyorum demişlerdir. Bu da mikro kredi kullanan kadınların çoğunluğunun mikro krediyi kendi istekleriyle aldıklarını göstermektedir.

Tablo 31: Katılımcılardan Mikro Krediyi Mevcut İşini Büyütmek İçin Alanlar

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	KesinlikleKatılmıyorum	7	4,4	4,4	4,4
	Katılmıyorum	42	26,6	26,6	31,0
	Kararsızım	4	2,5	2,5	33,5
	Katılıyorum	90	57,0	57,0	90,5
	KesinlikleKatılıyorum	15	9,5	9,5	100,0
	Total	158	100,0	100,0	

Katılımcılardan mikro krediyi mevcut işlerini büyütmek için alanlar Tablo 31’de verilmiştir. Buna göre mikro krediyi mevcut işlerinizi büyütmek için mi aldınız sorusuna katılımcılar %57 oranında katılıyorum, %26,6 oranında katılmıyorum cevabını vermişlerdir. Katılımcıların yarısından fazla mikro krediyi mevcut işlerini büyütmek için kullanırken, %26,6’sı mevcut işlerini büyütmek için kullanmamışlardır.

Tablo 32: Katılımcılardan Mikro Krediyi Yeni Bir İş Kurmak İçin Alanlar

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	KesinlikleKatılmıyorum	22	13,9	13,9	13,9
	Katılmıyorum	86	54,4	54,4	68,4
	Kararsızım	3	1,9	1,9	70,3
	Katılıyorum	37	23,4	23,4	93,7
	KesinlikleKatılıyorum	10	6,3	6,3	100,0
	Total	158	100,0	100,0	

Katılımcılardan mikro krediyi yeni bir iş kurmak için alanları gösteren Tablo 32’dir. Buna göre mikro krediyi yeni bir kurmak için mi aldınız sorusuna %54,4’ü katılmıyorum cevabı verirken, %23,4’ü katılıyorum cevabı vermiştir. Yani katılımcıların büyük çoğunluğu

mikro krediyi yeni iş kurmak için almamıştır. Katılımcıların %23,4'ü ise mikro krediyi yeni bir iş kurmak için kullanmıştır.

Katılımcıların mikro kredi almanız gelirinizi nasıl etkiledi sorusuna verdikleri cevaplar Tablo 33, Tablo 34, Tablo 35 ve Tablo 36'da verilmiştir.

Tablo 33: Katılımcılardan Mikro Krediyle Sadece Kendi Kazandığı Parası Artanlar

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid KesinlikleKatılmıyorum	2	1,3	1,3	1,3
Katılmıyorum	16	10,1	10,1	11,4
Kararsızım	9	5,7	5,7	17,1
Katılıyorum	126	79,7	79,7	96,8
KesinlikleKatılıyorum	5	3,2	3,2	100,0
Total	158	100,0	100,0	

Katılımcılardan mikro kredi ile sadece benim kazandığım para arttı cevabı verenler Tablo 33'te verilmiştir. Buna göre mikro kredi ile katılımcıların %79,7'si katılıyorum cevabı vermiştir. Yani mikro kredi alanların büyük çoğunluğunun gelirlerinde artış görülmektedir.

Tablo 34: Katılımcılardan Mikro Krediyle Evlerine Giren Toplam Geliri Artanlar

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid KesinlikleKatılmıyorum	4	2,5	2,5	2,5
Katılmıyorum	15	9,5	9,5	12,0
Kararsızım	14	8,9	8,9	20,9
Katılıyorum	117	74,1	74,1	94,9
KesinlikleKatılıyorum	8	5,1	5,1	100,0
Total	158	100,0	100,0	

Anket katılımcılarından mikro kredi ile evlerine giren toplam geliri artanlar Tablo 34'te verilmiştir. Tabloya göre katılımcıların %74,1'i eve giren toplam gelirimiz arttı sorusuna katılıyorum cevabı vermiştir. Yani mikro kredi sayesinde katılımcıların evlerine giren toplam gelirden artış sağlanmıştır.

Tablo 35: Katılımcıların Eve Gelirlerini Harcama Durumları

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	KesinlikleKatılmıyorum	2	1,3	1,3	1,3
	Katılmıyorum	32	20,3	20,3	21,5
	Kararsızım	16	10,1	10,1	31,6
	Katılıyorum	99	62,7	62,7	94,3
	KesinlikleKatılıyorum	9	5,7	5,7	100,0
	Total	158	100,0	100,0	

Katılımcıların eve gelirlerini harcama durumlarını gösteren veriler Tablo 35’te verilmiştir. Buna göre katılımcılardan %62,7’si katılıyorum cevabı vererek eve gelirlerini harcama konusunda durumlarının düzeldiğini söylemişlerdir.

Tablo 36: Katılımcıların Geliri Harcama Konusunda Karar Verme Durumları

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	KesinlikleKatılmıyorum	5	3,2	3,2	3,2
	Katılmıyorum	35	22,2	22,2	25,3
	Kararsızım	10	6,3	6,3	31,6
	Katılıyorum	89	56,3	56,3	88,0
	KesinlikleKatılıyorum	19	12,0	12,0	100,0
	Total	158	100,0	100,0	

Katılımcıların karar verme durumları Tablo 36’da verilmiştir. Katılımcıların %56,3’ü kendi kazandığım geliri harcama konusunda kendi kararlarımı kendim vermeye başladım sorusuna katılıyorum cevabı vermiştir. Buna göre mikro kredi kullanan kadınlar kendi kararlarını kendileri verme özgürlüğüne kavuşmuşlardır.

Katılımcıların mikro kredi sosyal ilişkilerinize nasıl yansıdı sorusuna verdikleri cevaplar Tablo 37, Tablo 38, Tablo 39 ve Tablo 40’ta verilmiştir.

Tablo 37: Mikro Krediyle İnsanların Katılımcılara Davranışları

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	KesinlikleKatılmıyorum	6	3,8	3,8	3,8
	Katılmıyorum	43	27,2	27,2	31,0
	Kararsızım	13	8,2	8,2	39,2
	Katılıyorum	87	55,1	55,1	94,3
	KesinlikleKatılıyorum	9	5,7	5,7	100,0
	Total	158	100,0	100,0	

Mikro kredi sayesinde insanların katılımcılara olan davranışlarını Tablo 37 göstermektedir. Katılımcıların %55,1'i mikro krediyle insanların bana olan davranışları çok geliştirdi derken, %27,2'si buna katılmamıştır.

Tablo 38: Mikro Kredi Sonrasında Katılımcıların Aile İçi İlişkileri

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	KesinlikleKatılmıyorum	10	6,3	6,3	6,3
	Katılmıyorum	51	32,3	32,3	38,6
	Kararsızım	7	4,4	4,4	43,0
	Katılıyorum	83	52,5	52,5	95,6
	KesinlikleKatılıyorum	7	4,4	4,4	100,0
	Total	158	100,0	100,0	

Katılımcıların mikro kredi kullandıktan sonra aile içi ilişkileri Tablo 38'de verilmiştir. Buna göre katılımcıların %52,5'i mikro kredi ile aile içi ilişkilerimiz düzeldi sorusuna katılıyorum cevabı verirken, %32,3'ü katılmıyorum cevabı vermiştir.

Tablo 39: Katılımcıların Mikro Krediden Sonra Girişkenlik Durumları

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	KesinlikleKatılmıyorum	4	2,5	2,5	2,5
	Katılmıyorum	31	19,6	19,6	22,2
	Kararsızım	9	5,7	5,7	27,8
	Katılıyorum	102	64,6	64,6	92,4
	KesinlikleKatılıyorum	12	7,6	7,6	100,0
	Total	158	100,0	100,0	

Katılımcıların mikro kredi ile daha girişken bir insan oldum sorusuna verdikleri cevaplar Tablo 39’da verilmiştir. Katılımcıların %64,6’sı katılıyorum cevabı verirken, %19,6’sı katılmıyorum cevabı vermiştir. Bu da gösteriyor ki mikro kredi sayesinde katılımcıların çoğunluğu daha girişken bir insan olmuştur. Katılmayan kısım ise daha önceden de girişken bir insan oldukları için bu cevabı vermişlerdir.

Tablo 40: Katılımcıların Mikro Krediden Sonra Arkadaşlık Durumları

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	KesinlikleKatılmıyorum	3	1,9	1,9	1,9
	Katılmıyorum	17	10,8	10,8	12,7
	Kararsızım	1	,6	,6	13,3
	Katılıyorum	115	72,8	72,8	86,1
	KesinlikleKatılıyorum	22	13,9	13,9	100,0
	Total	158	100,0	100,0	

Katılımcıların arkadaşlık durumlarını Tablo 40 göstermektedir. Buna göre katılımcılardan arkadaş çevrem çoğaldı sorusuna %72,8’i katılıyorum, %13,9’u kesinlikle katılıyorum ve %10,8’i katılmıyorum cevabı vermiştir. Buna göre mikro kredi sayesinde katılımcıların %86,7’sinin arkadaş çevresi çoğalmıştır.

Katılımcıların mikro kredi ile ilgili ileriye dönük düşüncelerini soran sorular Tablo 41, Tablo 42 ve Tablo 43’te verilmiştir.

Tablo 41: Katılımcıların Tekrar Mikro Kredi Alma Durumları

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Katılmıyorum	2	1,3	1,3	1,3
	Kararsızım	10	6,3	6,3	7,6
	Katılıyorum	119	75,3	75,3	82,9
	KesinlikleKatılıyorum	27	17,1	17,1	100,0
	Total	158	100,0	100,0	

Katılımcıların mikro kredi alma durumlarını Tablo 41 göstermektedir. Katılımcılar yeni mikro kredi almak ister misiniz sorusuna %75,3 oranında katılıyorum, %17,1 oranında kesinlikle katılıyorum cevabı vermişlerdir. Yani mikro kredi alan kadınların %92,4'ü tekrardan mikro kredi kullanmak istemektedir.

Tablo 42: Katılımcıların İleriye Dönük Planları

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Katılmıyorum	3	1,9	1,9	1,9
	Kararsızım	22	13,9	13,9	15,8
	Katılıyorum	112	70,9	70,9	86,7
	KesinlikleKatılıyorum	21	13,3	13,3	100,0
	Total	158	100,0	100,0	

Katılımcıların mikro kredi ile ilgili ileri dönük planları Tablo 42’de verilmiştir. Buna göre mikro kredi kullanan kadınların mikro kredi ile ilerde daha karlı işler yaparım diye düşünüyorum yanıtına %70,9’u katılıyorum, %13,3’ü kesinlikle katılıyorum derken %13,9’u kararsızım cevabını vermiştir.

Tablo 43: Mikro Kredinin Önerilebilirliği

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Katılmıyorum	3	1,9	1,9	1,9
	Kararsızım	2	1,3	1,3	3,2
	Katılıyorum	115	72,8	72,8	75,9
	KesinlikleKatılıyorum	38	24,1	24,1	100,0
	Total	158	100,0	100,0	

Mikro kredinin önerilebilirliği Tablo 43’te verilmiştir. Tabloya göre mikro kredi kullanan kadınların %72,8’i katılıyorum, %24,1’i kesinlikle katılıyorum cevabı vererek mikro krediyi ekonomik özgürlük isteyen diğer kadınlara önermektedirler.

Katılımcıların mikro krediyi diğer banka kredilerine göre tercih etme sebepleri Tablo 44, Tablo 45, Tablo 46, Tablo 47, Tablo 48, Tablo 49 ve Tablo 50’de verilmiştir.

Tablo 44: Katılımcının Mikro Krediyi Banka Kredilerine Tercih Etme Sebepleri

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	KesinlikleKatılmıyorum	1	,6	,6	,6
	Katılmıyorum	12	7,6	7,6	8,2
	Kararsızım	13	8,2	8,2	16,5
	Katılıyorum	118	74,7	74,7	91,1
	KesinlikleKatılıyorum	14	8,9	8,9	100,0
	Total	158	100,0	100,0	

Katılımcıların mikro krediyi diğer banka kredilerine göre tercih etme sebepleri Tablo 44'te verilmiştir. Tabloya göre mikro kredide faizler daha düşüktür yanıtına kadınların %74,7'si katılıyorum, %8,9'u kesinlikle katılıyorum cevabı verirken %8,2'si kararsız kalmıştır.

Tablo 45: Katılımcıların Mikro Kredi Teminatına İlişkin Düşünceleri

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Katılmıyorum	4	2,5	2,5	2,5
	Kararsızım	17	10,8	10,8	13,3
	Katılıyorum	125	79,1	79,1	92,4
	KesinlikleKatılıyorum	12	7,6	7,6	100,0
	Total	158	100,0	100,0	

Katılımcıların mikro kredi teminatlarına ilişkin düşünceleri Tablo 45'te verilmiştir. Buna göre banka kredilerine göre mikro kredide istenen teminat daha azdır veya yoktur yanıtına %79,1'i katılıyorum, %7,6'sı kesinlikle katılıyorum derken %10,8'i kararsızım cevabı vermiştir. Mikro kredi kullanan kadınların %10,8'i teminatlar hakkında tam bir bilgiye sahip değildir.

Tablo 46: Mikro Kredinin İhtiyaca Uygunluğu

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	KesinlikleKatılmıyorum	5	3,2	3,2	3,2
	Katılmıyorum	28	17,7	17,7	20,9
	Kararsızım	24	15,2	15,2	36,1
	Katılıyorum	92	58,2	58,2	94,3
	KesinlikleKatılıyorum	9	5,7	5,7	100,0
	Total	158	100,0	100,0	

Mikro kredinin ihtiyaca uygunluğunu gösteren veriler Tablo 46’da gösterilmektedir. Buna göre mikro kredi tam ihtiyaca uygundur cevabına %58,2’si katılırken, %15,2’si kararsızım, %17,7’si katılmıyorum cevabı vermiştir. Yani mikro kredi kullanan kadınların yarısından fazlası verilen tutarı yeterli bulurken, katılımcıların bir kısmı kararsız kalmış bir kısmı da yeterli bulmamaktadır.

Tablo 47: Mikro Kredide Vade Uygunluğu

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	KesinlikleKatılmıyorum	1	,6	,6	,6
	Katılmıyorum	4	2,5	2,5	3,2
	Kararsızım	6	3,8	3,8	7,0
	Katılıyorum	136	86,1	86,1	93,0
	KesinlikleKatılıyorum	11	7,0	7,0	100,0
	Total	158	100,0	100,0	

Mikro kredide banka kredilerine göre vadenin uygunluğunu Tablo 47 göstermektedir. Buna göre mikro kredide banka kredilerine göre vade daha uygundur yanıtına katılımcıların %86,1’i katılıyorum cevabı vermiştir. Yani katılımcıların büyük çoğunluğu mikro kredide vadenin uygun olduğunu söylemektedir.

Tablo 48: Mikro Kredide Formalite Azlığı

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Katılmıyorum	5	3,2	3,2	3,2
	Kararsızım	6	3,8	3,8	7,0
	Katılıyorum	133	84,2	84,2	91,1
	KesinlikleKatılıyorum	14	8,9	8,9	100,0
	Total	158	100,0	100,0	

Mikro kredide banka kredilerine göre formalitelerin daha az olduğunu Tablo 48 göstermektedir. Buna göre mikro kredide formalite daha azdır ve kısa sürede mikro kredi alınabilir yanıtına katılanlar %84,2'dir.

Tablo 49: Katılımcıların Mikro Kredinin Riskleri Hakkındaki Düşünceleri

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	KesinlikleKatılmıyorum	1	,6	,6	,6
	Katılmıyorum	3	1,9	1,9	2,5
	Kararsızım	8	5,1	5,1	7,6
	Katılıyorum	132	83,5	83,5	91,1
	KesinlikleKatılıyorum	14	8,9	8,9	100,0
	Total	158	100,0	100,0	

Katılımcıların mikro kredinin riskleri hakkındaki düşüncelerini Tablo 49 göstermektedir. Buna göre mikro kredide banka kredilerine göre risk daha azdır cevabına katılımcıların %83,5'i katılıyorum demiştir.

Tablo 50: Katılımcıların Kurum Hakkındaki Düşünceleri

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Katılmıyorum	1	,6	,6	,6
	Kararsızım	1	,6	,6	1,3
	Katılıyorum	122	77,2	77,2	78,5
	KesinlikleKatılıyorum	34	21,5	21,5	100,0
	Total	158	100,0	100,0	

Katılımcıların mikro kredi veren kurum hakkındaki düşüncelerini Tablo 50 göstermektedir. Tabloya göre katılımcılardan mikro kredide kurum size ilgi gösterir ve danışmanlık yapar yanıtına %77,2'si katılıyorum, %21,5'i kesinlikle katılıyorum cevabı vermiştir.

SONUÇ, DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER

Sanayi devrimi ile birlikte sanayileşme sürecine giren ülkeler üretimlerinde katma değer artışı sağlayarak gelişmelerine katkı sağlamışlardır. Bu gelişme, zamanla hem kentsel alanlarda hem de kırsal alanlarda refah artışını beraberinde getirmiştir. Öte yandan sanayileşme sürecine ayak uyduramayan gelişmekte olan ülkelerde ise kentsel alanlar avantajlı konuma gelirken kırsal alanlarda bazı sorunlar kentlere göre daha çok hissedilmeye başlanmıştır. Bu nedenle, kırsal alanların kalkınmasını sağlayabilmek adına birçok politika geliştirilmiş ve uygulanmıştır.

Bu uygulamalardan bir tanesi olan mikro kredi uygulamaları dezavantajlı olan kesimde yaşayan girişimcilere küçük miktarlarda kredi imkânı sağlayarak onların sosyo-ekonomik açıdan güçlenmelerine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Bu sayede bireylerin sosyo-ekonomik açıdan güçlenmelerinin yanında toplumun da kalkınmasına katkı sağlanmış olmaktadır.

Üretim faktörlerinden bir tanesi olan emek faktörü kalkınmanın sağlanmasında önem arz etmektedir. Özellikle kırsal alanlarda kadınların ekonomiye kazandırılması sosyo-ekonomik açıdan çok önemlidir. Bu nedenle çalışmada kırsal alanda bulunan kadınlara mikro kredi verilmesi durumunda bölgenin kırsal kalkınmasının nasıl etkileneceğinin araştırılması amaçlanmıştır.

Mikro kredi verilirken prosedürlerin az olması, teminat veya kefil istenmemesi dar gelirli olan kadınların mikro krediye sıcak bakmasını sağlamaktadır. Ayrıca verilen kredilerin haftalık taksitler halinde ödemelerinin olması kadınları ağır borç yükü altına girmelerini önlemektedir. Bu sayede kadınlar mikro kredileri öderlerken zorluk yaşamamaktadırlar.

Ülkemizde tam anlamıyla mikro kredi çalışmaları Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı tarafından başlatılmıştır. 2002 yılında KEDV tarafından Maya Mikro Kredi Destek İşletmesi kurulmuştur. 2003 yılında ise ilk kez Prof. Dr. Aziz Akgül tarafından mikro kredi uygulaması Diyarbakır'da gündeme getirilmiştir ve buradan da tüm ülkeye yayılmıştır.

Türkiye'de 64 ilde 93 şube ile faaliyet gösteren Türkiye İsrarı Önleme Vakfı, Grameen Mikro Kredi Programı Karaman'da 2011 yılında kurulmuştur. Karaman Belediyesi ve Valiliğinin desteğiyle faaliyete başlayan vakıf, 2018 yılı itibariyle 1080 kişiye mikro kredi sağlamıştır. 2018 Aralık ayı itibariyle de Karaman'da aktif olarak 285 kişiye kredi sağlanmaktadır.

Çalışma Karaman'da mikro kredi üzerine anket yoluyla ve birebir görüşülerek yapılan ilk bilimsel çalışma özelliği taşımaktadır. Çalışmada Karaman ilinde mikro kredi kullanan (Aralık 2018 itibariyle) 285 kişiden 158'i ile birebir görüşülerek anket doldurulmuştur.

Anketimize katılan mikro kredi kullanıcılarının %72,2'si 50 yaş altında olup %75,9'u evlidir. Bu da evli kadınların aile ekonomisine katkı sağlamak amacıyla mikro kredi kullandıklarını göstermektedir. Toplumsal yapı nedeniyle de bekar kadınlar bir iş yapma konusunda daha çekimser davranmaktadırlar. Ayrıca kadınların yarısına yakını ilkokul mezunudur. Çeşitli sebepler nedeniyle daha önce eğitim hayatından uzak kalan ve devamında iş hayatına katılmayan kadınların mikro kredi sayesinde ufak çaplı da olsa ekonomik hayata katıldıkları görülmektedir. Kadınların yarısından fazlası ev hanımı olup, %34,2'sinin eşleri işçi, %20,9'unun eşleri ise emeklidir. Bu da kadınların aile ekonomisine destek olma konusunda istekli ve sorumluluk sahibi olduklarını göstermektedir.

Karaman’da mikro kredi kullanan kadınların büyük bir kısmı bireysel olarak çalışmakta ve istihdama yeterince katkı sağlayamamaktadır. Mikro kredi almadan önce %31’i işsizken, %35,4’ü diğer işlerle uğraşmaktadır. Mikro kredi sayesinde istenilen miktarda istihdam artışı sağlanmasa bile krediyi kullanan kadınların kendi adlarına çalışmaları kadınlar arasında önemli bir istihdam alanı oluşturmaktadır. Ayrıca kadınların %53,2’si mikro krediyi oya, örgü, dikiş-nakış, çeyiz ürünleri gibi el emeği gerektiren ürünler yapmak için kullanırlarken, %31,6’sı ise katalogdan ürün satışı gibi diğer işler yapmak için kullanmışlardır. Bu da gösteriyor ki mikro kredi ile kadınlar kendi el becerilerine ve satış kabiliyetlerine göre işler yapmaktadırlar. Kadınların büyük çoğunluğu ise mikro kredi kullanarak yaptıkları işleri 2-4 yıldır yapmaktadırlar ve ekonomik sisteme katkı sağlamaktadırlar.

Katılımcıların büyük çoğunluğu kirada oturmaktadır ve %29,7’si oturdukları evde 4 kişi yaşamaktadır. Bunlardan %59,5’inde sadece bir kişi çalışmaktadır. %24,1’inde ise 2 kişi çalışmaktadır. Ailenin aylık toplam gelirine bakıldığında %31’i asgari ücret seviyesinde ücret alırken, %31’i 2500 TL ve üzeri ücret almaktadırlar. Bunun yanında mikro kredi alan ailelerin büyük çoğunluğunun gelir getiren mal varlığı bulunmamaktadır. Bu ailelerin yarısından fazlasında özellikle ekonomi ile ilgili olan kararlar ortak olarak alınmaktadır. Buradan anlaşıldığı üzere mikro krediyi kalabalık ailelerdeki kadınlar aile ekonomisine katkı sağlamak adına almaktadırlar ve kazandıkları ücretlerle ancak geçimlerini sağladıklarını herhangi bir mülk edinemediklerini bildirmişlerdir.

Katılımcıların %27,2’si ilk mikro krediyi TİSVA Karaman şubesinin ilk faaliyete geçtiği yıl olan 2013 yılında almışlardır. 2018 yılında ise ilk defa mikro kredi alan kadınlar %26,6 oranındadır. Mikro kredi alan kadınların %29,7’si şimdiye kadar 2-3 kere mikro kredi

almışlardır. %25,3'ü ise 6 ve üzerinde mikro krediden yararlanmışlardır. Mikro kredi kullanan kadınlardan %31,6'sı 1001-4000 TL arasında mikro krediden yararlanmışlardır. %31'i ise 4001-7000 TL arasında mikro kredi kullanmıştır. Bu da mikro kredinin sürekliliğinin olduğunu göstermekte ve kadınların mikro kredi almaya istekli olduklarını göstermektedir. Ayrıca katılımcıların %97,5'i mikro krediyi geri ödemede zorluk yaşamamaktadırlar.

Mikro kredi alan kadınların büyük çoğunluğu borçlarını ödeyebilmek, geçimini temin etmek, çocuklarının eğitimini sağlamak ve mevcut işini büyütmek için mikro kredi almışlardır. Bunun yanında mikro kredi kullanan kadınlar eşlerinin istekleriyle değil kendi istekleri doğrultusunda mikro kredi almışlardır ve yeni bir iş kurmak amacıyla değil zaten yaptıkları işleri devam ettirmek amacıyla kullanmışlardır.

Mikro kredi aldıktan sonra kadınların büyük çoğunluğunun gelirlerinde artış görülmüş ve kendi harçlıklarını çıkaracak duruma gelmişlerdir. Dolayısıyla kadınların gelirlerinin artmasıyla eve giren toplam gelirden de artış olmuştur. Kadınların ekonomik güçlerinin artmasıyla özgüvenleri gelişmiş ve eve gelirlerini harcamada önceye göre durumları düzelmiştir. Ayrıca gelirlerini harcama konusunda kendi kararlarını kendileri vermeye başlamışlardır.

Mikro kredi ile birlikte kadınların sosyal ilişkileri de gelişmiştir. Kendisine özgüveni gelen kadına çevredeki insanların davranışları da gelişmiş, aile içi ilişkileri de düzelmiştir. Ayrıca mikro kredinin haftalık toplantıları sayesinde arkadaş çevresi çoğalan kadınlar daha girişken olmuşlardır. Bununla birlikte mikro kredi kullanan kadınların ileriye dönük düşünceleri de gelişmiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğu yeniden mikro kredi almak istemekte ve ilerde daha karlı işler yapabileceklerini düşünmektedirler. Ayrıca kadınların

büyük çoğunluğu mikro krediyi diğer bayanlara önerirken, diğer kadınlar grup sistemine güven sorunundan dolayı önermekte çekimser davranmışlardır.

Mikro kredi kullanan kadınların büyük çoğunluğu banka kredilerine göre mikro kredide faizlerin daha düşük olduğunu, teminatların olmadığını, vadenin daha uygun olduğunu, formalitenin az olduğunu ve kısa sürede mikro kredinin alınabildiğini, risklerin az olduğunu ve kurumun danışmanlık yaptığını söylemişlerdir. Ayrıca katılımcıların yarısından fazlası mikro kredinin tam ihtiyaca uygun tutarda olduğunu söylerken, geriye kalan kısmı mikro kredi tutarlarını az bulmaktadırlar.

Araştırmanın geneline bakıldığı zaman mikro kredi kullanan kadınların ekonomik durumlarında artış olduğunu, sosyal durumlarının geliştiği ve daha özgüvenli ve girişken bir insan oldukları görülmektedir. Bu da gösteriyor ki mikro kredi kırsal kalkınmanın sağlanmasında önemli bir faktördür. Mikro kredi sayesinde daha fazla kadına ulaşılarak ekonomik sisteme dahil olmaları sağlanabilir. Bunun için belediye ve valiliklerin mikro kredi için daha fazla kaynak ayırması gerekmektedir. Ayrıca mikro kredi kullanan kadınların ürettikleri ürünleri satmaları için örneğin; mikro kredi pazar yerleri kurulması gibi daha fazla müşteriye ulaşmalarını sağlayacaktır. Bunun yanında mikro kredi ile üretim yapan kadınların bir araya gelerek toplulaşması sağlanmalı, kooperatif vb. yapıların oluşturulması ve bu sayede de ihracat gibi yeni pazarların geliştirilmesi gerekmektedir. Bu da Karaman'ın kalkınmasına olumlu yönde katkı sağlayacaktır.

Toplumumuzda hakim görüş olan kadınların çalışmasına önyargı ile bakılması değiştirilmelidir. Bunun sağlanması için devlet ve sivil toplum kuruluşları tarafından geliştirilen eğitim ve kampanyaların arttırılması, daha geniş kitlelere yayılması

gerekmektedir. Kadınlara yönelik olarak yapılan mesleki ve teknik eğitim kurslarının İŞKUR ve Halk Eğitim Merkezlerinde yaygınlaştırılması gerekmektedir.

Yardım almaya alışmış olan yoksul insanlar için Sosyal Yardımlaşma Kurumlarında çalışarak üretime dahil olmaları teşvik edilmelidir. Bu kurumlarda mikro kredi uygulamaları hakkında bilgilendirme yapılmalıdır.

Karaman’da mikro kredi alan kadınlar incelendiği zaman daha çok orta yaş üstündeki kadınların kullandığı görülmektedir. Uzun eğitim hayatı sonrasında işsiz kalan gençler hayata küsmekte ve iş aramaktan vazgeçmektedirler. Mikro kredi ile bu gençlere ulaşılmalı, küçük çaplı da olsa bir şeyler yapabildikleri zaman kendilerine olan özgüvenleri tazelenmelidir. Bu sayede de atıl olarak bulunan gençler işgücüne dahil edilmelidir.

Mikro kredi sistemi ile kadınlar evlerinde ürettikleri ürünleri satarak geçimlerini sağlamaktadırlar. Zaten küçük çaplı işler yaptıkları için ekonomik sisteme kaydolarak ek maliyetlere katlanmak istememektedirler. Bunun için devletin de teşviki ile sigorta olanaklarının geliştirilmesi ve kayıt dışılığın önlenmesi ekonomik sistem için faydalı olacaktır.

KAYNAKÇA

- Akci, A. (2015). *Kırsal Kalkınma İçin Bir Model Önerisi: Köy Kümeleri*. Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Albayrak, U. (2016). Kadın Yoksulluğuyla Mücadelede Kadın Girişimciliğinin Desteklenmesi ve Mikro Kredi Uygulamaları: Yalova Örneği. *KADEM Kadın Araştırmaları Dergisi*, 89-110.
- Alpaslan, C. (2015). *Mikro Kredinin Kadın Yoksulluğunu Azaltmadaki Rolü: Niğde Örneği*. Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Altunöz, U. (2018). Türkiye'de Mikro Kredilerin Kadınların İş Gücüne Katılımı ve Ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkisinin Ölçümü. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*(41), 207-232.
- Amin, R., Becker, S., & Bayes, A. (1998). NGO-promoted Microcredit Programs and Women's Empowerment in Rural Bangladesh: Quantitative and Qualitative Evidence. *Journal of Developing Areas*, 32, 221-236.
- Apaydın, S. (2015). *Yoksullukla Mücadelede Mikro Kredi: Muş İli Örneği*. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, Para ve Banka Bölümü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Arslan, Y. (2013). *Müteşebbisin Desteklenmesinde Mikrokredilerin Rolü ve Uygulanmasıyla İlgili Sorunlar ve Öneriler*. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Finansman Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

- Ateş, G., & Öğütoğulları, E. (2012). Türkiye'de Yoksullukla Mücadelede Mikro kredi Uygulamaları. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2), 33-54.
- Avşar, G. (2017). *Kırsal Kalkınmada Kadın Kooperatiflerinin Önemi: Eskişehir İlçe ve Mahallelerinde Kadın Kooperatifi Potansiyeli*. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Ayanoğlu, İ. (2008). *Kırsal Kalkınma ve Türkiye İçin Bir Kırsal Kalkınma Modeli*. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Kentleşme ve Çevre Sorunları Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Aydın, B. (2012). *Yoksullukla Mücadelede Mikro Kredinin Türkiye Uygulamasının Ekonomik Açıdan Değerlendirilmesi*. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, İktisat Teorisi Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Bahar Sürücü, H. (2015). *Yoksullukla Mücadelede Mikro Kredi Uygulamaları (Konya İli Örneği)*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Muhasebe Finansman Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Bakırcı, M. (2007). *Türkiye'de Kırsal Kalkınma Kavramlar, Politikalar, Uygulamalar*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Baktır Sancak, N. (2014). *Yoksulluk Sorunun Çözümünde Mikro Finans Sistemi ve Mikro Kredi Uygulamaları: Türkiye'de Kadın Yoksulluğu Üzerine Bir Araştırma*. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, İktisat Politikası Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi.

- Balkız, Ö. I., & Öztürk, E. (2013). Neo-Liberal Gelişme Anlayışı ve Kadın: Mikro Finans Uygulamaları Kadınları Güçlendiriyor Mu? *Mediterranean Journal of Humanities*, 3(2), 1-21.
- Bayraktutan, Y., & Akatay, M. (2012). Kentsel Yoksulluk ve Mikro Finansman: Kocaeli Örneği. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*(24), 1-34.
- Bayramoğlu Tay, A., & Dökmen, G. (2017). Türkiye'de Kadın İstihdamı ve Mikro Kredi Uygulamaları İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme. *Batman Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 8(16), 41-63.
- Berber, M. (2011). *İktisadi Büyüme ve Kalkınma* (4 b.). Trabzon: Derya Kitabevi.
- Can, Y., & Karataş, A. (2007). Yerel Ekonomilerde Kalkınmanın İtici Gücü Olarak Kadın Girişimcilerin Rolü ve Mikro Finansman: Muğla İli Örneği. *Selçuk Üniversitesi Karaman İ.İ.B.F. Dergisi, Yerel Ekonomiler Özel Sayısı*, 251-261.
- Chavan, P., & Ramakumar, R. (March 2002). Micro Credit and Rural Poverty An Analysis Empirical Evidence. *Economic and Political Weekly*, 955-965.
- Çakar, Y. M. (2007). *Türkiye'de 1980 Sonrası Kırsal Kalkınma Uygulamaları ve Çorum İli Örneği*. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Kentleşme ve Çevre Sorunları Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Çiftçi, M. (Eylül 2010). Türkiye'de İşsizliğe Çözüm Önerisi Olarak Kadın Girişimciliğin Geliştirilmesi: Mikro Kredi Uygulamaları. *Çimento İşveren Dergisi*, 24(5), 42-54.
- Çiftçi, N., & Akkul, R. (2013). Cinsiyetler Arası Gelir Eşitsizliğini Gidermede Bir Araç Olarak Mikro Kredi: Bilecik İli Uygulaması. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 4(2), 124-138.

- Çuhadar, P., & Algan, N. (2019). Kadın Yoksulluğu ve Mikro Kredi: Türkiye Üzerine Ampirik Bir İnceleme. *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 41(1), 83-105.
- David, H. (2006). Is Microdebt Good For Poor People? A Note On The Dark Side Of Microfianance. *Small Enterprise Development*, 11(1), 26-28.
- Devlet Planlama Teşkilatı. (2000). *Sekizince Beş Yıllık Kalkınma Planı Kırsal Kalkınma Özel İhtisas Komisyonu Raporu*. Ankara.
- Doğan Burtan, B., & Kaya, M. (2013). Yoksullukla Mücadelede Mikro Kredi Sistemi: Diyarbakır Örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(45), 144-170.
- Dolun, L. (2005). *Mikro Finansman*. Ankara: Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş. Genel Araştırmalar GA-05-2-5.
- Durna, D. (2018). *Kırsal Alanda Kadın Girişimciliğinin Desteklenmesinin Yerel Ekonomik Kalkınmaya Etkileri: Balıkesir İli Umay Çiftliği Örneği*. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası Ekonomi ve Finans Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Dündar Ozan, S. (2007). *Mikro Finansman*. Ankara: Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş. Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Müdürlüğü.
- Ece, S. (2014). *Mikro Kredi Kullanan Kadınlar: Şırnak Örneği*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Yönetim ve Organizasyon Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- European Comission Directorate- General for Agriculture and Rural Development. (2013). *Rural Development in the European Union Statistical and Economic Information*

Report. European Union. (Erişim Tarihi: 01.11.2019
https://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/statistics/rural-development/2013/full-text_en.pdf).

Gökdemir, L., & Ergün, S. (2012). Kırsal Kalkınmada Kadının Rolü. *İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 67-80.

Gökyay, Ç. (2008). *Türkiye'de Mikro Kredi Uygulamaları ve İstihdama Yansımaları*. Ankara: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, Uzmanlık Tezi.

Gülçubuk, B., & Karabıyık, E. (2002). Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinde Türkiye'nin Kırsal Kalkınma Politikası ve Yükümlölükleri. *Türkiye V. Tarım Ekonomisi Kongresi 18-20 Eylül, Erzurum*, 471-472.

Hunt, J., & Kasynathan, N. (2002). Reflections on Microfinance and Women's Empowerment. *Development Bulletin*, 71-75.

İçen, A. (2012). *Türkiye'deki Bölgesel Kalkınma Ajanslarının Kırsal Kalkınmadaki Rolü: İzmir Kalkınma Ajansı Örneğı*. Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, Sosyal Politika Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Kabakçı, E. (2012). *Mikro Kredinin Kadın Yoksulluğunu Azaltmadaki Rolü ve Eskişehir Uygulaması*. Eskişehir Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

- Kalaç, M. Ö. (2016). *Türkiye'de Mikro Kredi Uygulamaları: Grameen Mikro Kredi Modeli Manisa İli Örneği*. Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Karnani, A. (2007). Microfinance Misses its Mark. *Stanford Social Innovation Review*.
- Kılıç, S. (1997). *Planlı Dönemde Uygulanan Kırsal Kalkınma Modelleri Üzerine Bir İnceleme*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Anabilim Dalı, Kent ve Çevre Bilimleri Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Kızıloğlu, R., Uzunöz, M., & Gündüz, O. (2012). Türkiye'de Mikro Kredi Uygulamalarının Kadın Yoksulluğu Açısından Önemi. *Tarım, Yoksulluk ve Kalkınma* (s. 429-439). Konya: 10. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi.
- Kumar, D., Hossain, A., & Gope, M. C. (2013). Role of Micro Credit Program in Empowering Rural Women in Bangladesh: A Study on Grameen Bank Bangladesh Limited. *Asian Business Review*, 3(4), 114-120.
- Mahmud, S. (2003). Actually How Empowering is Microcredit? *Development and Change*, 34(4), 577-605.
- Mudarej, A. (2017). *Mikro Finansman ve Mikro Kredinin Kadın Yoksulluğunu Azaltmadaki Rolü ve Afganistan Uygulaması*. Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Finansman Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Ozan Dünder, S. (2007). *Mikro Finansman*. Ankara: Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş. Ekonomik Ve Sosyal Araştırmalar Müdürlüğü.

- Ören, K., Negiz, N., & Akman, E. (2012). Kadınların Yoksullukla Mücadele Aracı Mikro Kredi: Deneyimler Üzerinden Bir İnceleme. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 26(2), 313-338.
- Örs, A. (2013). *Konya İli Mevlana Kalkınma Ajansı Kırsal Kalkınma Desteklerinin Değerlendirilmesi*. Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Özmen, F. (2011). *Türkiye'de Kadın İşgücü İstihdamının Gelişiminde Mikro Kredi Uygulamaları*. Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Özmen, F. (2012). Türkiye'de Kadın İstihdamı ve Mikro Kredi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 3(6), 109-130.
- Rad Tüzün, S., & Altıkulaç, S. (2016). Mikro Kredi Kullanımının Kadınlar Üzerindeki Sosyo- Ekonomik Etkileri; Mersin İli. *Kesit Akademi Dergisi*, 2(5), 25-42.
- Sakarya, Ş. (2005). Yerel Kalkınmanın Finansal Dinamiği: Mikro Finans ve Türkiye'deki Gelişmeler. 1. *Yerel Ekonomiler Kongresi* (s. 98-107). Karaman: Selçuk Üniversitesi Karaman İİBF.
- Salkım, A. (2014). *Türkiye'de Kırsal Kalkınma Uygulamaları ve Sosyal Sermaye Bileşeni Çerçevesinde Manisa Salihli İlçesi Üzerine Yapılan Bir Araştırma*. Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, İktisat Teorisi Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Serinikli, N. (2016). Kadın Yoksulluğunu Önlemede Girişimciliğin Önemi: Kadın Kooperatifleri ve Mikro Kredi Uygulamaları. *BJSS Balkan Journal of Social*

Sciences / Balkan Sosyal Bilimler Dergisi International Congress of Management Economy and Policy, 598-609.

Sevinç, G. (2008). *Türkiye'de Kırsal Yapı ve Kırsal Kalkınma Politikaları: Şanlıurfa Örneği*.

Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Soyak, M. (2010). Kadın Girişimciliği ve Mikrofinans: Türkiye Deneyimi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İLKE)*(24), 129-144.

Sultana , S., & Hasan, S. S. (2010). Impact Of Micro-Credit on Economic Empowerment of Rural Women. *The Agriculturists*, 8(2), 43-49.

Şahpaz İzgi, K. (2017). *Mikro Kredi Uygulamalarının Ekonomik, Sosyal ve Mali Analizi*.

Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi.

Şengür, M., & Taban, S. (2012). Yoksullukla Mücadele Stratejisi Olarak Mikro Kredi Uygulamaları: Eskişehir İli Örneği. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 59-89.

Taşpınar, Ç. (2013). *Yoksulluğun Azaltılmasında Mikro Kredi Uygulamalarının Yeri: Afyonkarahisar Örneği*. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Tutar Kutluay, F., & Alpaslan, C. (2017). Kadın Yoksulluğuyla Mücadelede Mikro Kredinin Etkisi ve Niğde İli Örneği. *ÇAKÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(1), 175-207.

- Yaprak, Ş., & Helvacıoğlu, E. T. (2014). Kadınların Çalışma Yaşamına Katılımının Arttırılmasında Mikro Kredi Uygulamasının Önemi ve Afyonkarahisar Örneği. *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, 6(2), 20-35.
- Yaşa, D. (2016). *Kırsal Kalkınmada Kırsal Kalkınma Projelerinin Rolü: Sivas - Erzincan Örneği*. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Yıldız, O. (2009). *Avrupa Birliği'nde Kırsal Kalkınma İstatistikleri ve Uyum Sürecinde Türkiye'nin Durumu*. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Yılık, M. M. (2011). *Avrupa Birliği'ne Uyum Açısından Kırsal Kalkınma Bileşeninin Önemi ve Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu'nun Rolü*. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı, Kamu Yönetimi Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

EKLER**Ek – 1: Anket Soruları**

KARAMANOĞLU MEHMET BEY ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ,

İKTİSAT ANABİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ANKET FORMU

Aşağıdaki anket Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Ana Bilim Dalı'nda Doç. Dr. Bülent Darıcı'nın danışmanlığı altında yürütülen 'Kırsal Kalkınmada Mikro Kredinin Rolü: Karaman İlinde Mikro Kredi Kullanan Kadınlar' konulu yüksek lisans tez çalışmasının araştırma bölümüyle ilgilidir.

Araştırma için verilen bilgiler sadece bilimsel bir çalışma amacıyla kullanılıp herhangi kurum veya kişi ile paylaşılmayacaktır. Araştırmamıza katılarak çalışmamıza destek verdiğiniz için teşekkür ederiz.

Demografik Özellikler

- 1) **Yaşınız?**
a) 18-25 b) 26-33 c) 34-41 d) 42- 49 e) 50 ve üstü
- 2) **Medeni durumunuz?**
a) Evli b) Bekar
- 3) **Kaç çocuğunuz var?**
a) 1 b) 2 c) 3 d) 4 ve üstü e) yok
- 4) **Eğitim durumunuz?**
a) Okur-yazar b) İlkokul c) Ortaokul d) Lise e) Üniversite
- 5) **Mesleğiniz nedir?**
a) Ev Hanımı b) İşçi c) Emekli d) Esnaf e) Çiftçi
b) f) Diğer....
- 6) **Evli iseniz eşinizin mesleği?**
a) İşçi b) Esnaf c) Çiftçi d) Emekli e) Memur
f) Diğer....
- 7) **Sosyal Güvenceniz nedir?**
a) SSK b) BAĞ-KUR c) Emekli Sandığı
b) d) Sosyal Güvencem Yok

Ekonomik Özellikler

- 8) **Oturduğunuz ev kime ait?**
a) Kendi evimiz b) Kira c) Kendi evimiz değil ama ücretsiz oturuyoruz
- 9) **Oturduğunuz evde kaç kişi yaşıyor?**
a) 1 kişi b) 2 kişi c) 3 kişi d) 4 kişi e) 5 kişi ve üstü
- 10) **Ailenizde kaç kişi çalışıyor?**
a) 1 b) 2 c) 3 d) 4 ve üstü

11) Ailenizin toplam aylık geliri ne kadardır?

- a) 500TL-1000TL b) 1001TL-1500TL c) 1501TL-2000TL
d) 2001TL-2500TL e) 2501 TL ve üzeri

12) Gelir getiren mal varlığı durumunuz?

- a) Tarla b) Araç c) Büyükbaş ve küçükbaş hayvan
d) İşyeri e) Yok

13) Evde kararları kim vermektedir? (Özellikle ekonomi ile ilgili kararlar)

- a) Eşim b) Ben c) Ortak karar alırız d) Aile büyükleri karar verir

Mikro Kredi ile İlgili Bilgiler

14) Mikro kredinin varlığından nasıl haberdar oldunuz?

- a) Mikro kredi alan kişiler vasıtasıyla b) Çevremdeki kişiler vasıtasıyla
c) İnternet aracılığıyla d) Basın-yayın organları aracılığıyla
e) Çeşitli kamu kurumları aracılığıyla f) Diğer....

15) Mikro kredi almaya başlamadan önce ne iş yapıyordunuz?

- a) İşsizdim b) Kendime ait bir işim vardı
c) Ücretli olarak başkasının işinde çalışıyordum d) Diğer....

16) İlk mikro krediyi ne zaman aldınız? (Ay / Yıl)

17) Şimdiye kadar kaç kere mikro kredi aldınız?

- a) 1 b) 2-3 c) 4-5 d) 6 ve üzeri

18) Aldığınız kredi miktarı ne kadardır? (Birden fazla ise miktarları sırasıyla yazınız)

19) Mikro krediden aldığınız krediyi hangi alanda iş yapmak için kullandınız?

- a) Sebze, meyve, reçel, süt, süt ürünleri, yöresel tatlar vb. tarım kaynaklı ürünler
b) Oya, örgü, dikiş-nakış, çeyizlik ürünler vb. el emeği gerektiren ürünler
c) Lokanta, kafe işletmeciliği vb. gibi hizmet odaklı ürünler
d) Eşimin var olan işine katkı sağlamak
e) Diğer....

20) Mikro kredi kullanarak yaptığınız işte;

- a) Kendim çalışıyorum b) Eşimle çalışıyorum c) Eşim çalışıyor
d) Yanımda işçi çalıştırıyorum

21) Şu anda yaptığınız işi ne zamandan beri yapıyorsunuz?

- a) 1 yıl b) 2-4 yıl c) 5-7 yıl

22) Şu anda ihtiyaç duyduğunuz mikro kredi miktarı nedir?

- a) 1000-2000 TL b) 2001-3000 TL c) 3001-5000 TL
d) 5001 TL ve üzeri e) Artık mikro krediye ihtiyacım yok

23) Şimdiye kadar kullandığınız mikro kredilerde geri ödeme zorluğu yaşadınız mı?

- a) Evet b) Hayır

Lütfen aşağıdaki ifadeleri dikkatlice okuyunuz ve kendinize uygun gelen şıkları işaretleyiniz.

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Mikro kredi alma nedenleriniz nelerdir?					
24) Borçlarımı ödeyebilmek					
25) Geçimimi temin etmek					
26) Çocuklarımın eğitimini sağlamak					
27) Eşimin isteği üzerine					
28) Mevcut işimi büyütmek					
29) Yeni bir iş kurmak					
Mikro kredi almanız gelirinizi nasıl etkiledi?					
30) Sadece benim kazandığım para arttı					
31) Evimize giren toplam para arttı					
32) Eve gelirimi harcama konusunda karar vermede mikro kredi almadan önceye göre durumum düzeldi					
33) Kendi kazandığım geliri harcama konusunda kendi kararlarımı kendim vermeye başladım					
Mikro kredi sosyal ilişkilerinize nasıl yansıdı?					
34) İnsanların bana olan davranışları çok gelişti					
35) Aile içi ilişkilerimiz düzeldi					
36) Daha girişken bir insan oldum					
37) Arkadaş çevrem çoğaldı					
Mikro kredi ile ilgili ileriye dönük düşünceleriniz nelerdir?					
38) Yeniden mikro kredi almak istiyorum					
39) Mikro kredi alarak ileride daha karlı işler yaparım diye planlıyorum					
40) Mikro krediyi ekonomik özgürlük isteyen bayanlara öneririm					
Mikro krediyi diğer banka kredilerine tercih etme sebebiniz nelerdir?					
41) Mikro kredide faizler daha düşüktür					
42) Mikro kredide istenilen teminat daha azdır veya yoktur					
43) Mikro kredi tam ihtiyaca uygun tutardadır					
44) Mikro kredide vade daha uygundur					
45) Mikro kredide formalite daha azdır ve kısa sürede kredi alınabilir					
46) Mikro kredide risk daha azdır					
47) Mikro kredide kurum size ilgi gösterir ve danışmanlık yapar					